

Hallituksen esitys eduskunnalle työeläkelainsäädännön ja maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain muuttamiseksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työntekijän eläkelakia, yrittäjän eläkelakia, maatalousyrittäjän eläkelakia, merimieseläkelakia, julkisten alojen eläkelakia, Eläketurvakeskuksesta annettua lakia, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilakia sekä valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annettua lakia.

Työeläkelakien säännöksiä eläkkeen laskennasta ehdotetaan yksinkertaistettaviksi palkattomien aikojen ansioedellytyksen määrittelyn osalta. Palkattomien aikojen ansioedellytyksen määrittely muutettaisiin siten, että vakuutettavien ansioiden määrän sijaan tarkasteltaisiin ansaitun eläkkeen määrää. Sama ansioedellytystä koskeva muutos tehtäisiin myös valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annettuun lakiin.

Lisäksi ehdotetaan, että työeläkelakien säännöksiä työeläkeotteen antamisesta muutettaisiin sähköisen työeläkeotteen sekä työeläkejärjestelmän sähköisten asiointipalvelujen käytön edistämiseksi. Työeläkelakien säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi myös siten, että syksystä 2026 alkaen vuosittain annettava, syntymävuosiluokkakohtaisia eläkeikärajoja koskeva asetus voitaisiin antaa enintään kuukautta nykyisen säännöksen sallimaa myöhemmin. Tätä muutosta ehdotetaan siitä syystä, että nykyisen laissa säädetyn aikarajan noudattaminen saattaisi tarvittavien tilastotietojen saatavuuden näkökulmasta jatkossa osoittautua haasteelliseksi.

Työntekijän eläkelakiin ja merimieseläkelakiin ehdotetaan muutosta, jonka tarkoituksena on korottaa eläkelaitoksen työkyvyttömyyseläkkeen rahastointivastuuseen liittyvää ansiorajaa niin, että se jatkossa rajaisi kaikkein lyhimät, korkeintaan keskimäärin muutaman kuukauden mittaiset työsuhteet rahastoinnin piiristä pois. Ansiorajan korottamisen tavoitteena on ottaa huomioon työnantajan rajalliset vaikutusmahdollisuudet työntekijöiden työkyvyttömyysriskiin lyhyissä työsuhteissa sekä keventää rahoituksen toimeenpanoa.

Apurahalla tieteellistä tutkimusta tekevien tai taiteellista toimintaa harjoittavien eläkevakuuttamista koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että apurahansaajalle vahvistettu MYEL-työtulo voitaisiin tietyin edellytyksin apurahansaajan hakemuksesta tarkistaa kesken vakuutuskauden, kun apurahansaajan työskentelyssä tapahtuu muutoksia. Ehdotettavien muutosten myötä apurahansaajan työskentely ja siihen liittyvä sosiaaliturva kohdentuisivat oikea-aikaisesti myös silloin, kun apurahansaajan työskentelyssä tapahtuu olennaisia muutoksia.

Eläketurvakeskuksen oikeutta saada tietoja valvontaa varten ehdotetaan täydennettäväksi. Tavoitteena on lisätä Eläketurvakeskuksen edellytyksiä valvoa osakeyhtiömuotoisia yrityksiä. Lisäksi ehdotetaan, että säännös Eläketurvakeskuksen oikeudesta saada ja käyttää tietoja tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan uudistettaisiin.

Työeläkelakeihin ehdotetaan tehtäväksi myös eräitä teknisluonteisia muutoksia.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2024.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIAALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	5
1 Asian tausta ja valmistelu	5
1.1 Tausta	5
1.2 Valmistelu	6
2 Nykytila ja sen arviointi.....	6
2.1 Yleistä työeläkejärjestelmästä.....	6
2.2 Palkattomien aikojen ansioedellytyksen laskeminen	7
2.3 Sähköisen työeläkeotteen käyttö	7
2.4 Eläkeikärajojen vahvistaminen asetuksella vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneille ...	8
2.5 Rahastointirajan muutos.....	9
2.5.1 Yleistä rahastoinnista	9
2.5.2 Yleistä työeläkevakuutusmaksusta.....	10
2.5.3 Työkyvyttömyyseläkkeiden rahastointi	11
2.5.4 Nykytilan arviointi	12
2.6 ETK:n oikeus saada tietoja valvontaa varten	13
2.7 Apurahansaajien työtulon tarkistaminen.....	14
2.8 ETK:n oikeus saada ja käyttää tietoja tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan	16
2.9 Eräitä teknisiä muutoksia	17
3 Tavoitteet	17
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	18
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	18
4.1.1 Palkattomien aikojen ansioedellytysten muuttaminen	18
4.1.2 Sähköisen työeläkeotteen käytön edistäminen.....	19
4.1.3 Eläkeikärajojen vahvistaminen asetuksella vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneille	19
4.1.4 Rahastointirajan muutos.....	21
4.1.5 ETK:n oikeus saada tietoja valvontaa varten	21
4.1.6 Apurahansaajien työtulon tarkistaminen.....	22
4.1.7 ETK:n oikeus saada ja käyttää tietoja tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan .	23
4.1.7.1 Yleistä ehdotettavista muutoksista	23
4.1.7.2 Henkilötietojen käsittelyn perusta.....	24
4.1.8 Teknistä käyttöyhteyttä koskevien säännösten kumoaminen.....	26
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	27
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset	27
4.2.1.1 Palkattomien aikojen ansioedellytyksen muuttaminen	27
4.2.1.2 Sähköisen työeläkeotteen käytön edistäminen.....	28
4.2.1.3 Rahastointirajan muutos.....	28
4.2.1.4 ETK:n oikeus saada tietoja valvontaa varten	30
4.2.1.5 Apurahansaajien työtulon tarkistaminen.....	30
4.2.1.6 ETK:n oikeus saada ja käyttää tietoja tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan	31

4.2.2 Vaikutukset sosiaaliturvan toimeenpanoon sekä viranomaisten ja muiden toimijoiden toimintaan	31
4.2.2.1 Eläkeikärajojen vahvistaminen asetuksella vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneille	31
4.2.2.2 Rahastointirajan muutos.....	31
4.2.2.3 ETK:n oikeus saada tietoja valvontaa varten	31
4.2.2.4 Apurahansaajien työtulon tarkistaminen.....	31
4.2.2.5 ETK:n oikeus saada ja käyttää tietoja tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan	32
4.2.3 Vaikutukset työnantajiin ja apurahanmyöntäjiin.....	33
4.2.3.1 Rahastointirajan muutos.....	33
4.2.3.2 4.2.3.2 Apurahansaajien työtulon tarkistaminen.....	33
4.2.4 Sukupuolivaikutukset.....	34
4.2.4.1 Apurahansaajien työtulon tarkistaminen.....	34
4.2.4.2 Muut ehdotukset.....	34
4.2.5 Vaikutukset etuudensaajiin	34
4.2.5.1 Palkattomien aikojen ansioedellytyksen muuttaminen	34
4.2.5.2 Sähköisen työeläkeotteen käytön edistämien.....	35
4.2.5.3 Eläkeikärajojen vahvistaminen asetuksella vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneille	36
4.2.5.4 ETK:n oikeus saada tietoja valvontaa varten	36
4.2.5.5 ETK:n oikeus saada ja käyttää tietoja tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan	36
4.2.5.6 Apurahansaajien työtulon tarkistaminen.....	37
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	37
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	37
5.1.1 Rahastointirajan muutos.....	37
5.1.2 Palkattomien aikojen ansioedellytyksen muutos.....	38
6 Lausuntopalaute.....	39
7 Säännöskohtaiset perustelut	40
7.1 Työntekijän eläkelaki	40
7.2 Yrittäjän eläkelaki	42
7.3 Maatalousyrittäjän eläkelaki	44
7.4 Merimieseläkelaki.....	46
7.5 Julkisten alojen eläkelaki	46
7.6 Laki Eläketurvakeskuksesta.....	47
7.7 Maatalousyrittäjän työtaturma- ja ammattitautilaki	51
7.8 Laki valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta	51
8 Lakia alemman asteinen sääntely	51
9 Voimaantulo	51
10 Toimeenpano ja seuranta	51
11 Suhde muihin esityksiin.....	52
11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä.....	52
11.2 Suhde talousarvioesitykseen	52
12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	52

12.1	Palkattomien aikojen ansioedellytyksen muuttaminen	52
12.1.1	Arvioinnin perusteet.....	52
12.1.2	Arviointi palkattomien aikojen ansioedellytyksen muuttamisen osalta	52
12.2	ETK:n oikeus saada tietoja valvontaa sekä tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaa varten.....	53
12.2.1	Arvioinnin perusteet.....	53
12.2.2	Arviointi valvonnan tiedonsaannin osalta	54
12.2.3	Arviointi ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan tiedonsaantia koskevan ehdotuksen osalta	54
12.3	Johtopäätökset.....	55
	yrittäjän eläkelain muuttamisesta.....	59
	maatalousyrittäjän eläkelain muuttamisesta.....	61
	julkisten alojen eläkelain muuttamisesta.....	67
	Eläketurvakeskuksesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta.....	69
	maatalousyrittäjän työtaturma- ja ammattitautilain 5 ja 54 §:n muuttamisesta.....	71
	valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain muuttamisesta	72
LIITTEET	74
	työntekijän eläkelain muuttamisesta	74
	yrittäjän eläkelain muuttamisesta.....	80
	maatalousyrittäjän eläkelain muuttamisesta.....	84
	merimieseläkelain muuttamisesta	89
	julkisten alojen eläkelain muuttamisesta.....	93
	Eläketurvakeskuksesta	97
	maatalousyrittäjän työtaturma- ja ammattitautilain muuttamisesta.....	99
	valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain muuttamisesta.....	101

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Työeläkelainsäädännössä on todettu eräitä täsmennys- ja kehittämistarpeita. Muutostarpeet koskevat ensinnäkin eläkkeiden laskennan yksinkertaistamista palkattomien aikojen ansioedellytyksen määrittelyn osalta, mikä yksinkertaistaisi toimeenpanoa. Esiin on noussut myös tarve kehittää työeläkelakien säännöksiä työeläkeotteen antamisesta siten, että muutokset edistäisivät sähköisen työeläkeotteen käyttöä silloin, kun työeläkelaitoksen asiakas käyttää työeläkejärjestelmän sähköisiä asiointipalveluja.

Lisäksi on ilmennyt, että syksystä 2026 alkaen vuosittain annettavan, syntymävuosiluokkakoh- taisia eläkeikärajoja koskevan asetuksen antamiselle työeläkelaeissa määritelty ajallinen taka- raja saattaa käytännössä osoittautua liian kireäksi, ottaen huomioon tarvittavien kuolevuustilas- tojen vuosittaisen valmistumisen ajankohta. Mainittua takarajaa olisi tämän vuoksi tarpeen siir- tää kuukaudella eteenpäin.

Eläkelaitoksen työkyvyttömyyseläkkeen rahastointivastuuseen liittyvää ansiorajaa, josta sääde- tään työntekijän eläkelaiissa ja merimieseläkelaiissa, on todettu olevan perusteltua korottaa. Osa kaikkein lyhimmistä työsuhteista jäisi tällöin säännöksen soveltamisen ulkopuolelle. Ansiorajan korotus on nähty tarpeelliseksi, koska työnantajan on vaikea vaikuttaa työntekijöiden työkyvyt- tömyysriskiin lyhyissä muutaman kuukauden työsuhteissa. Muutoksesta seuraavaa rahastoinnin toimeenpanon keventymistä on pidetty myös tarkoituksenmukaisena. Muutosta on valmisteltu osana työmarkkinakeskusjärjestöjen keinoja parantaa pääministeri Sanna Marinin hallitusohjel- man mukaisesti osatyökykyisten ja vaikeasti työllistyvien työllistymistä. Muutosta selvitettiin vuonna 2022 alustavasti Työeläkevakuuttajat Telan laskuperustejaoksessa osana muuta työky- vttömyyseläkkeiden rahoituksen ja laskuperusteiden kehittämistä.

Lisäksi on ilmennyt tarve täsmentää ja täydentää Eläketurvakeskuksen (ETK) tiedonsaantioi- keuksiin liittyvää sääntelyä. Valvonnan osalta olisi tarpeen vahvistaa Eläketurvakeskuksen edellytyksiä valvoa osakeyhtiön osakkaiden yrittäjän eläkelain mukaista vakuuttamisvelvolli- suutta. Eläketurvakeskuksesta annettuun lakiin sisältyvä, tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimin- nan tiedonsaantioikeutta koskeva säännös puolestaan vaatii uudistamista epätasällisyytensä vuoksi ja kirjoittamistavaltaan vanhentuneena.

Apurahalla tieteellistä tutkimusta tekevien tai taiteellista toimintaa harjoittavien osalta on nous- sut esiin tarve mahdollistaa apurahansaajan työtulon tarkistaminen kesken vahvistetun apuraha- kauden tilanteissa, joissa apurahansaajan työpanoksessa tapahtuu muutoksia esimerkiksi osit- taisen perhevapaan tai apurahansaajan tapaturman vuoksi osittain heikentyneen työkyvyn takia. Koska MYEL-vakuutusta ei voida tällä hetkellä tarkistaa kesken vakuutuskauden, työpanoksen muutoksen seurauksena työskentely voi jatkua pidempään kuin MYEL-vakuutuksessa vahvis- tetun vakuutuskauden ajan, jolloin työskentely ja siihen liittyvä sosiaaliturva eivät kohdennu oikea-aikaisesti. Tällöin myöskään MYEL-vakuutukseen liittyvä työtaturma- ja ammattitau- turva ei kohdistu oikea-aikaisesti apurahansaajan todelliselle työskentelyajalle.

Työeläkelakien osalta tiedossa on lisäksi eräitä teknisluonteisia muutostarpeita.

1.2 Valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriössä. Valmisteluun ovat osallistuneet ETK, Maatalousyrittäjien eläkelaitos Mela, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Suomen Ammattiliittojen keskusjärjestö SAK, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK, Akava ja Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT.

Esitystä on käsitelty kuntien eläkeneuvottelukunnassa, jossa ovat edustettuina kunnalliset pääsopijajärjestöt ja kuntatyönantaja, sekä valtion eläkeneuvottelukunnassa, jossa ovat edustettuina valtion henkilöstöä edustavat pääsopijajärjestöt.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Yleistä työeläkejärjestelmästä

Suomessa työeläketurva kattaa lähes kaiken ansiotyön ja työeläkelakeja on useita. Palkansaajat ansaitsevat työeläketurvaa pääasiassa työntekijän eläkelain (395/2006, TyEL), merimieseläkelain (1290/2006, MEL) ja julkisten alojen eläkelain (81/2016, JuEL) mukaan. JuEL sisältää kunnan, valtion, evankelis-luterilaisen kirkon, Kelan toimihenkilöiden ja Suomen Pankin henkilöstön eläketurvaa koskevat säännökset.

Työeläkejärjestelmän piiriin kuuluvat kaikki työsuhteessa olevat sekä yrittäjä- tai maatalousyrittäjätoimintaa harjoittavat henkilöt, joiden ansiotoiminta ylittää lain edellyttämät vähimmäisehdot. Yrittäjätoiminta vakuutetaan joko yrittäjän eläkelain (1272/2006, YEL) tai maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006, MYEL) mukaan.

Työeläketurva järjestetään yksityisellä puolella suurimmaksi osaksi vakuutus sopimuksin. Julkisella puolella palkansaajat kuuluvat lähtökohtaisesti automaattisesti työnantajansa kautta julkisen puolen eläkelakien piiriin. Työeläkejärjestelmä perustuu ansaintaperiaatteelle eli eläke kertyy työansioden perusteella. Samojen työansioden perusteella määräytyy työeläkevakuutusmaksu. Mitä suuremmista ansioista on kyse, sitä suurempi on työeläke ja työeläkevakuutusmaksu.

Yksityisten alojen työeläkelakien toimeenpano on hajautettu useiden yksityisoikeudellisten eläkelaitosten hoidettavaksi. Hajautetulla toimeenpanolla tavoitellaan riskien hajautusta sekä kilpailun mukanaan tuomia hyötyjä, kuten parempia sijoitustuottoja ja kehittyneitä palveluja.

TyEL:n mukaisen työeläketurvan toimeenpanosta huolehtivat työeläkevakuutusyhtiöistä annetussa laissa (354/1997) tarkoitetut työeläkevakuutusyhtiöt sekä eläkesäätiöistä ja eläkekassoista annetussa laissa (946/2021) tarkoitetut lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavat eläkekassat ja eläkesäätiöt. Työnantaja valitsee, missä eläkelaitoksessa työntekijöiden eläketurva järjestetään. Eläkesäätiöt ja -kassat hoitavat vain niihin kuuluvien työnantajien eläketurvaa. Yksityisen sektorin vakuutetuista 98 prosenttia on vakuutettu työeläkevakuutusyhtiöissä ja muut eläkesäätiöissä ja eläkekassoissa. Vakuutusmaksutulolla mitatut markkinaosuudet ovat lähes samat. Vuoden 2022 lopussa työeläkevakuutusyhtiöitä oli 4, lakisääteistä työeläketurvaa hoitavia eläkesäätiöitä 7 ja eläkekassoja 4.

Hajautetusta toimeenpanosta huolimatta eläkettä voi hakea yhdellä eläkehakemuksella. Yleensä koko työeläketurva maksetaan vain yhdestä eläkelaitoksesta, vaikka eläkkeensaajan eläketurva olisikin työuran aikana järjestetty useassa yksityisten alojen tai julkisen alan eläkelaitoksessa. Tätä periaatetta kutsutaan viimeisen eläkelaitoksen periaatteeksi. Työntekijän oikeudet ja toisaalta eläkelaitoksen velvollisuudet vakuutettua kohtaan on kirjattu TyEL:iin, jossa todetaan

muun muassa, että eläkelaitoksen on ratkaistava eläkehakemus viipymättä saatuaan tarpeelliset selvitykset.

2.2 Palkattomien aikojen ansioedellytyksen laskeminen

Työskentelyn lisäksi työeläkejärjestelmässä karttuu eläkettä myös tietyiltä palkattomilta ajoilta. TyEL:n 74 §:n 3 momentin mukaan eläkettä karttuu tiettyjen sairaus- ja kuntoutusetuuksien, vanhempainpäivärahojen, työttömyysetuuksien ja koulutusetuuksien ajalta (*ansiosidonnaiset palkattomat ajat*). Lisäksi eläkkeeseen verrattavaa etuutta karttuu myös alle kolmivuotiaan lapsen hoidon sekä tutkintoon johtaneen opiskelun ajalta.

Eläkettä karttuu palkattomilta ajoilta, jos TyEL:n 74 §:n 1 momentin mukaan työntekijällä on työeläkelakien mukaan vakuutettuja työansioita ennen eläketapahtumavuoden alkua vähintään 12 566,70 euroa (19 578,92 euroa vuoden 2023 indeksitasossa). Sama ansioedellytys on VEKL:ssa (laki valtion varoista suoritettavan eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta, 644/2003). Jos edellytys ei täyty vuonna 2005 ja sen jälkeen ansaituista ansioista, on tätä varten rekistereistä tutkittava työntekijän työansiot myös ajalta ennen vuotta 2005, jolloin rekisteriin ei kirjattu todellisia vuosiansioita vaan näiden pohjalta lasketut eläkkeen perusteena olevat palkat. Edellytyksen laskemiseksi vaadittava kokonaisansio laskeaan siis nykyisin työsuhteen eläkepalkan ja työsuhteiden perusteella ajalta ennen vuotta 2005.

Palkattomien aikojen ansioperusteen päättely voi edellyttää ansiotietoja ajalta ennen 2005. Näitä tietoja ei ole yhteisessä tietovarastossa, koska työeläke ajalta ennen 2005 perustuu työsuhteelliseen eläkepalkkaan eikä vuosiansioihin. Ansioperustetta on yritetty tietojärjestelmissä johtaa eläkepalkan ja työsuhteen keston perusteella, mutta tarkka tutkinta vaatii vuosiansioiden kyselemistä manuaalisesti toisilta eläkelaitoksilta.

Työeläkejärjestelmän yhteisiä tietojärjestelmiä joudutaan lähivuosina järjestelmien vanhentuneisuuden vuoksi uusimaan. Tässä yhteydessä ajalta ennen vuotta 2005 oleviin ansioihin perustuvaa päättelyä pyritään vähentämään, koska sellaista päättelyä tarvitsevien tapausten lukumäärä on pieni ja pienenee jatkuvasti. Ansioihin perustuva päättely on mahdollista toteuttaa hyvin lähelle nykyistä vastaavasti toteuttamalla edellytyksen päättely kokonaan ansaitun eläkkeen kautta, jolloin myös tarve vuotta 2005 edeltävältä ajalta olevien ansioiden käsittelylle poistuisi.

2.3 Sähköisen työeläkeotteen käyttö

Työntekijälle annetaan hänen eläkkeeseen oikeuttavista ansioistaan säännöllisin väliajoin työeläkeote. Työeläkeote annetaan sähköisesti tai kirjallisesti. Kirjallisen työeläkeotteen ensisijaisuudesta on säädetty työeläkelaeissa kuten TyEL:n 75 a §:ssä. Kirjallisen työeläkeotteen valitseminen ei vaadi työntekijältä toimenpiteitä, vaan eläkelaitos lähettää sen oletusarvoisesti automaattisesti. Jos työntekijä haluaa vain sähköisen työeläkeotteen, tulee hänen erikseen valita sähköinen työeläkeote eläkelaitoksen asiointipalvelussa.

Suomessa asuvalle työntekijälle, joka ei ole valinnut sähköistä työeläkeotetta, lähetetään kirjallinen työeläkeote joka kolmas vuosi. Kunakin vuonna työeläkeotejakelussa mukana olevat on käytännössä valittu syntymäkuukauden perusteella (yhtenä vuonna tammi–huhtikuussa syntyneet, seuraavana touko–elokuussa syntyneet ja kolmantena syys–joulukuussa syntyneet). Kirjallisesta työeläkeotejakelusta on kuitenkin voitu karsia ne työntekijät, jotka ovat saaneet tai käyneet verkkopalvelussa katsomassa työeläkeotteensa jo aiemmin kyseisen lähettämisyvuoden

aikana. Jos työeläkeotteen jakeluvuorossa oleva työntekijä on katsonut työeläkeotteen verkkopalvelussa esimerkiksi edellisen vuoden joulukuussa, ei työntekijää ole voitu karsia jakelusta.

Ennen vuotta 2022 kirjallisella työeläkeotteella näytettiin koko työntekijän työhistoria, mutta vuodesta 2022 lähtien kirjallisella työeläkeotteella näytettävät tiedot on työeläkealan yhteisen työeläkeotepalvelun uudistuksessa supistettu lain mukaiselle tasolle, jonka jälkeen työntekijän koko työhistoria löytyy vain sähköiseltä työeläkeotteelta. Kirjallisella työeläkeotteella ilmoitetaan eläkkeeseen oikeuttavat ansiot kuudelta työeläkeotteen antamisvuotta edeltävältä vuodelta ja kirjallisella työeläkeotteella ohjeistetaan asiakasta siirtymään sähköiselle työeläkeotteelle tarkistamaan kuutta vuotta vanhempi työhistoria. Myös tällä muutoksella on pyritty ohjaamaan vakuutettuja eläkelaitosten sähköisten palvelujen piiriin. Asiakas saa kuitenkin edelleen erikseen pyydettyä koko työhistorian kattavat tiedot myös kirjallisesti.

Työeläkeote lähetettiin aluksi vuosittain, mutta vuodesta 2012 lähtien yksityisten alojen eläkelaitokset ovat lähettäneet kirjallisen työeläkeotteen vakuutetuille joka kolmas vuosi. Sähköisenä työeläkeotteen voi tarkistaa Työeläke.fi-verkkopalvelussa tai oman työeläkelaitoksen verkkopalvelussa milloin tahansa. Keva antaa työeläkeotteen pääsääntöisesti sähköisenä eikä julkisella alalla ole vastaavaa sääntelyä työeläkeotteesta kuin yksityisellä sektorilla. JuEL:ssa on ainoastaan tavoite-eläkeikää koskeva säännös, jonka mukaan työeläkeote, jossa ilmoitetaan arvio työntekijän tavoite-eläkeistä sekä arvio vanhuuseläkkeen määrästä, lähetetään säädettynä ajan-kohtana ennen alinta tai arvioitua alinta vanhuuseläkeikää.

Eläkelaitosten asiakaspalvelussa on nähtävissä selvä asiakkaiden asenteiden muuttuminen sähköisen palvelun hyväksi ja kirjallisesta työeläkeotejakelusta saadaan jonkin verran kielteistä palautetta. Lisäksi postinkulun virheistä ja epävarmuudesta tulee palautetta aiempaa enemmän: työeläkeotteita on päätynyt väärin ihmisten käsiin ja tietosuoja on voinut vaarantua esimerkiksi muuttotilanteissa. Kirjallisia työeläkeotteita myös palautuu paljon väärin osoitetietojen vuoksi.

Vuonna 2022 kirjallisia vuosiotteita lähetettiin postitse vajaat 850 000 kappaletta. Koko työeläkeotejakelumäärä on jaettu kolmeen osaan eli koko määrästä lähetetään noin 1/3 vuosittain. Sähköisiä työeläkeotteita käytiin katsomassa lähes 700 000 kertaa. Luku ei kuitenkaan kerro henkilömäärää, vaan sama henkilö on voinut käydä katsomassa monta kertaa oman sähköisen työeläkeotteen. Sähköisen työeläkeotteen oli vuodenvaihteessa 2022-2023 valinnut noin 20 prosenttia kaikista vakuutetuista.

2.4 Eläkeikärajojen vahvistaminen asetuksella vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneille

Työeläkelaeissa säädetään eläketurvan sopeuttamisesta yleisen eliniän odotteen muutokseen. Sopeuttamisen keinoina ovat – TyEL:n 82 §:n ja muiden työeläkelakien vastaavien säännösten mukaan – vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneiden eläkeiän kytkeminen yleisen eliniän odotteen muutokseen, mistä säädettiin vuonna 2017 voimaan tulleen eläkeuudistuksen yhteydessä, sekä elinaikakertoimen soveltaminen alkaviin eläkkeisiin. Yleisen eliniän odotteen muutokseen sopeutetaan vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneiden alin vanhuuseläkeikä, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alaikäraja ja työuraeläkkeen alaikäraja. Kuhunkin syntymävuosiluokkaan sovellettavat ikäraajat vahvistetaan sille vuodelle, jonka aikana työntekijä täyttää 62 vuotta. Ensimmäinen vuosi, jolle ikäraajat on vahvistettava, on näin ollen vuosi 2027, jonka aikana vuonna 1965 syntyneet täyttävät 62 vuotta.

Sosiaali- ja terveysministeriölle osoitetusta asetuksenantovaltuudesta sekä eläkeikärajojen ja elinaikakertoimen vahvistamisen lakisääteisistä määräajoista säädetään TyEL:n 83 §:n 5 momentissa. Tämän mukaan sosiaali- ja terveysministeriö vuosittain vahvistaa asetuksella ensin

82 §:ssä tarkoitetut ikäraajat viimeistään kahta kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona työntekijä täyttää 62 vuotta ja sen jälkeen 82 §:ssä tarkoitetun elinaikakertoimen viimeistään kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, josta kerrointa sovelletaan. Ensimmäinen eläkeikärajojen vahvistamista koskeva asetus on siten annettava viimeistään vuoden 2026 lokakuussa.

TyEL:n 83 §:n mukaan vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneen työntekijän alin vanhuuseläkeikä määrätään siten, että alimman vanhuuseläkeiän ja 18 ikävuoden erotuksen suhde alimmassa vanhuuseläkeiässä laskettuun elinajanodotteeseen pysyy määritellyn suuruisena: suhteen tulee olla sama kuin se on vuonna 2025. Elinajanodote lasketaan käyttäen kulloisenkin viiden viimeisen vuoden käytettävissä olevia Tilastokeskuksen kuolevuustilastoja. Vuoden 2025 suhdetta laskettaessa alimpana vanhuuseläkeikänä käytetään 65 vuotta ja elinajanodote lasketaan Tilastokeskuksen vuosien 2020–2024 kuolevuustilastojen perusteella. Lainkohdan mukaan saman viiden vuoden jakson kuolevuustilastoja käytetään myös elinaikakertoimen laskennassa. Vahvistettava alin vanhuuseläkeikä lasketaan kuukauden tarkkuudella ja se voi poiketa edellisestä vahvistetusta alimmasta vanhuuseläkeiästä enintään kahdella kuukaudella. Kun alin vanhuuseläkeikä tämän mukaisesti ensimmäisen kerran vahvistetaan vuonna 1965 syntyneille työntekijöille vuodelle 2027, se voi näin ollen olla korkeintaan 65 vuotta ja 2 kuukautta ja on vähintään 64 vuotta ja 10 kuukautta. Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen ja työuraeläkkeen alaikäraajat puolestaan määräytyvät vahvistetun alimman vanhuuseläkeiän mukaan: näitä ikärajoja tarkistetaan vastaavasti yhtä monella kuukaudella kuin alin vanhuuseläkeikä poikkeaa edellisestä vahvistetusta alimmasta vanhuuseläkeiästä.

Eläkeikärajojen vuosittaiselle vahvistamiselle säädetty aikaraja on nyttemmin havaittu ongelmalliseksi tarvittavien tilastotietojen saatavuuden näkökulmasta. Tilastokeskuksen uusimmat kuolevuustilastot, joita lain mukaan tarvitaan elinajanodotteen laskemiseksi, on kahtena viime vuonna julkaistu 22.10.2021 ja 21.10.2022. Joinakin aiempina vuosina tilastot ovat valmistuneet julkaistaviksi useita päiviä tätä myöhemmin lokakuussa. Tilastokeskukselta saadun tiedon mukaan ei ole näköpiirissä, että kuolevuustilastojen valmistumista olisi edellytyksiä aikaistaa, ottaen huomioon tarvittavien tietojen saapuminen Tilastokeskukseen. Tarvittavat tilastotiedot eivät näin ollen välttämättä ole saatavilla riittävän aikaisin sen varmistamiseksi, että sosiaali- ja terveysministeriö ehtii antaa eläkeikärajojen vahvistamista koskevan asetuksen lokakuun aikana, ottaen huomioon myös asetuksen valmistelun ja käsittelyn vaatiman ajan. Riskinä on, että eteen tulee tilanteita, joissa nykyistä laissa säädettyä määräaikaa ei pystytä noudattamaan tai se ei jätä aikaa tarpeelliselle valmistelulle. Eläkeikärajoja koskevan asetuksen antamiselle säädettyä aikarajaa olisi tämän vuoksi perusteltua muuttaa siten, että asetuksen antamiselle jäisi Tilastokeskuksen kuolevuustilastojen saatavuus huomioon ottaen riittävästi aikaa. Näin nykyisen säännöksen mukaisen aikarajan synnyttämä kiire tai mahdolliset viiveet tilastojen julkaisemisessa eivät vaarantaisi säädetyn määräajan noudattamista.

2.5 Rahastointirajan muutos

2.5.1 Yleistä rahastoinnista

Yksityisten alojen työntekijöiden työeläkkeet rahoitetaan osittain rahastoivalla periaatteella. Osa työntekijöiden ansaitsemista, tulevaisuudessa maksettavista eläkkeistä rahastoidaan vuosittain etukäteen ja loppuosa rahoitetaan aikanaan eläkettä maksettaessa työssäkävältä väestöltä kerättävistä työeläkevakuutusmaksuista. Jälkimmäistä rahoitustapaa kutsutaan jakojärjestelmäksi. Osittain rahastoivassa järjestelmässä osa työeläkevakuutusmaksusta siis menee rahastoitavaksi ja osa sinä vuonna maksettavien eläkkeiden maksuun. Vuonna 2022 tulevia eläkkeitä varten rahastotiin noin 3,2 miljardia euroa, joka on noin viidesosa eläkemaksutulosta. Vuoden 2022 yksityisen sektorin eläkemeno oli noin 20 miljardia euroa ja noin viidesosa eläkemenosta

kustannettiin rahastoiduilla varoilla. Yrittäjien eläkejärjestelmä perustuu kokonaan jakojärjestelmään.

Yksityisen sektorin työeläkejärjestelmän TyEL-MEL -eläkemenosta vuonna 2022 noin 75 prosenttia oli eläkelaitosten yhteisesti kustannettavaa. Yksittäinen eläkelaitos vastaa eläkkeestä vain siltä osin kuin se on rahastoitu kyseessä olevassa eläkelaitoksessa. Loppuosasta eläkelaitokset vastaavat yhteisesti niin kutsuttuina tasauseläkkeinä. Eläkkeiden rahastointiperiaatteet vaihtelevat eläkelajeittain. Rahastoituja eläkeosia on vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeissä. Vanhuuseläkkeiden osalta tasauseläkemeno on noin 75 prosenttia ja työkyvyttömyyseläkkeiden osalta noin 45 prosenttia eläkemenosta. Perhe-eläkkeet, osittain varhennetut vanhuuseläkkeet ja työraueläkkeet kustannetaan kokonaan tasausjärjestelmästä. Yrittäjien ja maatalousyrittäjien eläkkeitä ei rahastoida etukäteen vaan ne kustannetaan yrittäjiltä ja maa-talousyrittäjiltä perityillä vakuutusmaksuilla ja valtion osuudella.

2.5.2 Yleistä työeläkevakuutusmaksusta

Yksityisen sektorin työeläkejärjestelmän rahoituksesta vastaavat työnantajat ja työntekijät TyEL:n 152 §:n ja MEL:n 141 §:n mukaan. Valtio osallistuu MEL:n mukaisten eläkkeiden kustantamiseen MEL:n 152 §:n mukaan.

Työntekijät ja työnantajat maksavat työeläkevakuutusmaksua, joka lasketaan prosentteina työntekijän palkasta. Vuonna 2023 TyEL:n mukainen keskimääräinen maksu on yhteensä 24,85 prosenttia palkasta, josta työnantajan maksama osuus on keskimäärin noin 17,4 prosenttia. Työntekijältä perittävä maksuosuus vaihtelee iän mukaan; alle 53-vuotiaiden ja 63 vuotta täyttäneiden työntekijöiden maksama maksu on 7,15 prosenttia ja 53–62 vuotiaiden 8,65 prosenttia. Työntekijältä perittävä maksuosuus määritellään TyEL:n 153 §:ssä. Sosiaali- ja terveysministeriö antaa asetuksella vuosittain työntekijän työeläkevakuutusmaksuprosentin määrän.

Työnantajat tilittävät työntekijöidensä puolesta työeläkevakuutusmaksut omille eläkelaitoksilleen, joissa ovat hoitaneet työntekijöiden eläkevakuuttamisen. Eläkelaitokset kustantavat työeläkevakuutusmaksuilla kulloinkin vastuullaan olevia työeläkkeitä ja toisaalta varautuvat työeläkevakuutusmaksuja rahastoimalla myös tulevien eläkkeiden maksamiseen. Eläkelaitosten on sijoitettava työeläkevakuutusmaksuista rahastoimensa osuudet turvaavasti ja tuottavasti.

Työeläkevakuutusmaksu ei ole kaikille työnantajille saman suuruinen. Jos työnantaja on hoitanut työeläkevakuuttamisen eläkesäätiössä tai eläkekassassa, vakuutusmaksu määräytyy eri perustein ja on siten erisuuruinen kuin työeläkevakuutusyhtiöstä otettuna.

Myös niiden työnantajien, jotka ottavat vakuutuksen työeläkevakuutusyhtiöstä, työeläkevakuutusmaksut vaihtelevat riippuen yrityksen koosta, työkyvyttömyysriskistä sekä työeläkevakuutusyhtiön hoitokustannusmaksusta ja asiakashyvitysten suuruudesta. Jos työnantaja on valinnut eläketurvan järjestämisen työeläkevakuutusyhtiössä, työeläkevakuutusmaksu määräytyy TyEL:n 166 §:ssä mainittujen laskuperusteiden mukaisesti. Työeläkeyhtiöt hakevat vahvistuksen laskuperusteille sosiaali- ja terveysministeriöltä. Vakuutusmaksujen laskuperusteista on käytävä ilmi, miten vakuutusmaksut lasketaan ja miten vakuutusmaksu jakautuu eri kululajeja varten perittäviin osiin. TyEL:n 169 §:n 2 momentin mukaan laskuperusteet voidaan laatia siten, että työnantajan toteutunut työkyvyttömyyseläke- ja kuntoutusrahakorvausmeno otetaan huomioon vakuutusmaksua määrättäessä.

2.5.3 Työkyvyttömyyseläkkeiden rahastointi

TyEL:n 175 §:n 1 momentin mukaan eläkelaitoksen vastuu eli rahastoitu osa työkyvyttömyyseläkkeen kustannuksista syntyy, jos eläkkeensaajalla on TyEL:n 76 §:n mukaisen tarkasteluajan kahden viimeisen kalenterivuoden aikana (vastuunjaon tarkasteluaika) vakuutettuja työansioita vähintään 12 566,70 euroa (vuoden 2004 tasossa). TyEL:n 76 §:n 1 momentissa säädetään ns. tulevan ajan tarkasteluajasta eli työkyvyttömyyden alkamisvuotta edeltäneestä 5 kalenterivuoden ajasta. Käytännössä vastuunjaon tarkasteluajalla tarkoitetaan siis työntekijälle myönnetyn työkyvyttömyyseläkkeen eläketapahtumavuotta edeltäviä kahta kalenterivuotta.

TyEL:n 175 §:n 2 momentin mukaan eläkelaitokselle ei tule työkyvyttömyyseläkkeestä rahastoitua osaa, jos se on vakuuttanut eläkkeensaajan ansioita tilapäisen työnantajan osalta tai sopimustyönantajan saman vakuutuksen osalta alle 2 094,45 euroa (vuoden 2004 tasossa) vastuunjaon tarkasteluaikana. Alarajan alle jäävien ansioiden tilanteessa työkyvyttömyyseläkekustannuksista vastaavat kaikki eläkelaitokset yhteisesti.

TyEL:n 176 §:n mukaan eläkelaitoksen vastuu kuntoutusrahasta on yhtä suuri kuin 175 §:ssä tarkoitettulla tavalla määräytyvä eläkelaitoksen vastuu sellaisesta työkyvyttömyyseläkkeestä, johon vakuutetulla olisi oikeus, jos hän olisi tullut työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi TyEL:n 28 §:ssä tarkoitettulla hetkellä.

TyEL:n 175 §:n 1 momentin mukaan työkyvyttömyyseläkkeen rahastoidusta osasta vastaavat ne TyEL-eläkelaitokset ja Merimieseläkekassa, joissa on vakuutettu eläkkeensaajan ansioita vastuunjaon tarkasteluajalla. Rahastoitu osa lasketaan kuukausieläkkeestä ja eläke rahastoidaan eläkkeensaajan omaan alimpaan vanhuuseläkeikään asti. Alin vanhuuseläkeikä riippuu eläkkeensaajan syntymävuodesta. Eläkelaitos varautuu työkyvyttömyyseläkkeen rahastointiin vastuuvälillä, joka lasketaan kertomalla rahastoitava vuosieläke pääoma-arvokertoimella.

Kunkin TyEL-eläkelaitoksen tai Merimieseläkekassan vastuulle tuleva rahastoitu osa on se osuus koko TyEL- ja MEL-eläkkeen alkamisajankohtaa vastaavasta määrästä, joka vastaa kyseisessä eläkelaitoksessa vakuutettujen TyEL:n tai MEL:n mukaisten työansioiden osuutta kaikista vastuunjaon tarkasteluajan ansioista ja etuuksista.

MEL:n 156 §:ssä ja 157 §:ssä on säädetty TyEL:n 175 §:ää ja TyEL:n 176 §:ää vastaava sisältö.

Eläkelaitoksen tulee kattaa työeläkevakuutusmaksun työkyvyttömyysoamalla sen vastuulla oleva työkyvyttömyyseläkemeno. Työeläkevakuutusmaksun tasausosalla katetaan eläkelaitosten yhteisellä vastuulla oleva eläkemeno.

Työeläkevakuutusyhtiöiden työeläkevakuutusmaksun työkyvyttömyysoosan laskuperusteissa on suurten sopimustyönantajien osalta otettu huomioon työnantajan toteutunut työkyvyttömyys- ja kuntoutusrahakorvausmeno TyEL:n 169 §:n 2 momentin mukaisesti. Suurella työnantajalla tarkoitetaan työnantajaa, jonka työntekijöiden yhteenlaskettu palkkasumma vuonna 2023 on noin yli 2,2 miljoonaa euroa vuodessa. Toteutunut työkyvyttömyys- ja kuntoutusrahakorvausmenona on laskuperusteissa huomioitu työeläkevakuutusyhtiön vastuulle tuleva rahastoitu eläkemeno tietyin säännöin. Näin ollen suuret työnantajat ovat vastuullisia kattamaan työkyvyttömyyseläkkeelle joutuvien työntekijöidensä eläkkeiden rahastoitujen osien kustannukset tietyiltä osin tämän ns. maksuluokkamallin kautta.

Pientyönantajilla, joiden vuoden 2023 palkkasumma on korkeintaan noin 2,2 miljoonaa euroa, koko eläkevakuutusmaksu on työntekijöiden iästä ja niiden omista työkyvyttömyyseläkkeistä riippumaton tasamaksu.

Maksuluokkamallin tarkoituksena on ollut luoda suuremmille työnantajille taloudellinen kannustin pyrkiä vähentämään työkyvyttömyyseläkkeitä erilaisilla ennaltaehkäisevillä toimilla ja siten pidentää työuria. Työnantajat eivät voi suoraan vaikuttaa työkyvyttömyyseläkepäättöksiin, mutta voivat alentaa työntekijöidensä työkyvyttömyysriskiä esimerkiksi panostamalla työturvallisuuteen ja työhyvinvointiin. Työnantaja voi myös tarjota työntekijälleen kuntoutusta tai kevyempiä työtehtäviä, jos työntekijän työkyky heikentyy tai uhkaa heikentyä.

Maksuluokkamallissa työnantaja ei vastaa suoraan tietyn työkyvyttömyyseläkkeen kustannuksista, vaan tarkoituksena on asettaa työnantajien työkyvyttömyysmaksu niiden työkyvyttömyysriskin mukaiseksi. Mallissa työnantajan palveluksessa olleiden työntekijöiden työkyvyttömyyseläkkeet vaikuttavat työnantajan riskitason laskentaan, ja työnantajat maksavat työkyvyttömyysriskitasonsa mukaista työeläkemaksuun sisältyvää työkyvyttömyysmaksua, joka määritellään tariffien avulla. Työkyvyttömyysmaksu on jaettu perustariffiosaan ja työnantajan suhteellisen työkyvyttömyysriskitason mukaan määräytyvään maksuluokkaosaan. Maksuluokkia on 11. Mitä suurempi työnantajan laskettu riskitaso on, sitä suurempi on myös maksuluokka.

Työkyvyttömyysmaksun suuruuteen vaikuttavat työnantajan koko, henkilöstön ikärakenne sekä työnantajakohtainen työkyvyttömyyseläkemeno. Työnantajan koko määrittää riskitason painoarvon sen työkyvyttömyyseläkemaksun laskennassa siten, että perustariffimaksun osuus työkyvyttömyyseläkemaksussa muuttuu lineaarisesti 100 prosentista nolnaan työnantajan palkkasumman kasvaessa. Vastaavasti maksuluokkamaksun osuus työkyvyttömyyseläkemaksussa muuttuu lineaarisesti nollasta 100 prosenttiin työnantajan palkkasumman kasvaessa. Jos työnantajan palkkasumma vuonna 2023 on vähintään noin 35,2 miljoonaa euroa, työnantajan työkyvyttömyysmaksu määräytyy kokonaan maksuluokkamallin perusteella. Maksuluokka vaikuttaa työnantajan työkyvyttömyysmaksuun ja työeläkevakuutusmaksuun siten, että korkeampi maksuluokka aiheuttaa myös korkeamman työkyvyttömyysmaksun ja työeläkevakuutusmaksun.

2.5.4 Nykytilan arviointi

Työkyvyttömyyseläkkeen rahastoidun osan laskennassa on ajatuksena, että työntekijän työhistoria vaikuttaa eläkelaitoksen vastuulle tulevaan rahastoituu osaan ja sitä kautta mahdollisesti myös työnantajan maksuun. Rahastoidun osan laskentaan vaikuttavat työntekijän työkyvyttömyyttä edeltävät kahden vuoden vakuutetut ansiot sekä palkattomat etuusansiot ja aiemmat eläkkeet.

Määritettäessä TyEL:n mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen rahastoitua osaa tarkastellaan ensin TyEL:n 175 §:n 1 momentin mukaista ansiorajaa, joka määrittää lasketaanko työkyvyttömyyseläkkeeseen ylipäätään rahastoitua osaa. Tämän jälkeen tarkastellaan, mitkä vakuutusjaksot otetaan mukaan laskentaan TyEL:n 175 §:n 2 momentin ansiorajan perusteella. TyEL:n 175 §:n 2 momentti rajaa rahastoinnin piiristä ne työkyvyttömyyseläkkeet, joissa TyEL:n 175 §:n 1 momentin ansioraja täytyisi useammasta vakuutuksesta yhteensä, mutta yksikään vakuutus ei kuitenkaan yksinään ylittäisi TyEL:n 175 §:n 2 momentin ansiorajaa. Tämän säädöksen tarkoituksena on rajata lyhyistä työsuhteista karttuvan eläketurvan rahastointia ja sen mahdollisia vaikutuksia työnantajan maksuun. Samalla on kevennetty työkyvyttömyyseläkkeiden rahoituksen toimeenpanoa. Rajaus on toisaalta alentanut vakuutusastolla käsiteltävien rahastoitujen osien lukumääriä noin 10 prosentilla ja toisaalta alentanut rahastojen euromäärää vain noin 0,45 prosentilla eli noin kahdella miljoonalla eurolla vuonna 2022.

TyEL:n 175 §:n 2 momentin ansioraja 2 094,45 euroa on alun perin mitoitettu palkansaajan noin yhden kuukauden keskiansion mukaan. Ansiorajaa olisi tarpeen korottaa, koska työnantajan on

vaikea vaikuttaa työntekijöiden työkyvyttömyysriskiin lyhyissä muutaman kuukauden työsuhteissa. Samalla kevennettäisiin rahastoinnin toimeenpanoa esimerkiksi kustannustenjaon ja tietojärjestelmien osalta.

Koska TyEL:n 176 §:ssä on viittaus 175 §:ään, muutos koskisi myös kuntoutusrahaa.

2.6 ETK:n oikeus saada tietoja valvontaa varten

Eläketurvakeskuksesta annetun lain 2 §:n mukaan ETK:n tehtävänä on valvoa työeläkelakien mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden noudattamista ja ottaa tarvittaessa työnantajan kustannuksella eläkevakuutus siten kuin TyEL:n 186 ja 187 §:ssä säädetään. YEL:n 143 §:n ja 144 §:n mukaan ETK valvoo, että yrittäjä täyttää YEL:n mukaisen vakuuttamisvelvollisuutensa ja voi myös ottaa yrittäjän kustannuksella eläkevakuutuksen valitsemastaan eläkelaitoksesta (*pakko-vakuuttaminen*). ETK toimii aktiivisesti ja oma-aloitteisesti valvoessaan, että vakuuttamisvelvollisuus hoidetaan ilman viiveitä. ETK käyttää valvonnassaan mm. seuraavia menetelmiä: laajojen vero- ja vakuutustietojen vertailu (massavalvonta), tulorekisteristä saatavat tiedot, viranomaisyhteistyö ja oma-aloitteinen riskiasiakkaiden seulonta.

YEL:n 151 §:n 1 momentin mukaan ETK:lla on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä saada yrittäjältä, lakisääteistä vakuutusta toimeenpanevalta vakuutus- ja eläkelaitokselta, Verohallinnolta tai muulta viranomaiselta sekä muulta taholta, johon julkisuuslakia sovelletaan, tiedot, jotka ovat välttämättömiä YEL:n 143 §:n 1 momentissa sekä ETK:sta annetun lain 2 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetun valvontavelvollisuuden täyttämiseksi.

YEL:n 151 §:n 2 momentissa säädetään, että ETK:lla on lisäksi valvontavelvollisuuden täyttämiseksi oikeus saada Verohallinnolta joukkotietoina tietoja elinkeinoyhtymien osakkaista sekä liikkeen- ja ammatinharjoittajista. Nämä tiedot mahdollistavat tämän yrittäjäjoukon kattavan valvonnan. Samanlaista tiedonsaantioikeutta ETK:lla ei ole tällä hetkellä osakeyhtiöiden osakkaista.

Tietoja osakeyhtiön omistuksen kautta mahdollisesti YEL:n piiriin kuuluvista yrittäjistä on mahdollista pyytää Verohallinnosta henkilötasolla YEL:n 151 §:n 1 momentin mukaan, mutta ei joukkotietoina. Koska tietojen pyytäminen joukkotietoina ei ole mahdollista, ei tähän isoon yrittäjryhmään voida nykytilassa kohdistaa laajaa massamuotoista valvontaa.

YEL:n mukaan yrittäjänä pidetään osakeyhtiössä johtavassa asemassa työskentelevää osakasta jos:

- 1) osakeyhtiön osakas omistaa yksin yli 30 prosenttia yhtiön osakepääomasta tai hänellä on yksin yli 30 prosenttia yhtiön osakkeiden tuottamasta äänimäärästä; tai
- 2) osakeyhtiön osakas omistaa yhdessä perheenjäsentensä kanssa yli 50 prosenttia yhtiön osakepääomasta tai heillä on yhdessä yli 50 prosenttia yhtiön osakkeiden tuottamasta äänimäärästä.

Arvioiden mukaan noin puolet YEL-vakuutetuista kuuluu YEL:n soveltamisalaan osakeyhtiömuodossa tapahtuvan yrittäjätoiminnan takia. Erilaisiin otantoihin pohjautuvat pilottivalvonnat ovat osoittaneet, että omassa osakeyhtiössään työskentelevien yrittäjien YEL-vakuuttamisessa on puutteita ja tämän ryhmän tuominen säännöllisen ja kattavan valvonnan piiriin on tärkeää. Otantojen mukaan noin 2-3 %:lla omasta yhtiöstään palkkaa nostavalla yrittäjällä ei ole YEL-vakuutusta. Osan kohdalla tämä on lainmukainen olotila, mutta osan kohdalla YEL-vakuuttamisen edellytykset täyttyvät.

2.7 Apurahansaajien työtulon tarkistaminen

Apurahansaajien ansiosidonnaista sosiaaliturvaa koskeva lainsäädäntö tuli voimaan vuonna 2009. Apurahansaajan ansiosidonnaisen sosiaaliturvan perustana on apurahansaajalle MYEL:n 10 a ja 10 b §:n mukaisesti vahvistettu eläkevakuutus (MYEL-vakuutus). Apurahansaajan työtulo (MYEL-työtulo) vahvistetaan MYEL:n 21 a §:n mukaisesti. Apurahansaajan tulee hakea MYEL-vakuutusta kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun hän on aloittanut apurahalla työskentelyn. Apurahansaajalle vahvistetaan MYEL-vakuutus päätöksellä vuotuinen MYEL-työtulo tiettylle vakuutuskaudelle. Kun MYEL-vakuutus on vahvistettu, MYEL-työtulon tarkistaminen ei nykyisen lainsäädännön mukaan ole mahdollista muuta kuin MYEL:n 21 b §:n mukaisessa työkyvyttömyyseläkkeelle jäämiseen liittyvässä tilanteessa.

Apurahansaajalle vahvistetun MYEL-vakuutuksen perusteella apurahansaaja on myös MYEL-ryhmähenkivakuutuksen, maatalousyrittäjän työtaturma- ja ammattitautilain (873/2015; MATAL) mukaisen pakollisen vakuutuksen, sairausvakuutuslain (1224/2004; SVL) mukaisten ansiosidonnaisten päivärahaetuuksien ja Kansaneläkelaitoksen toimeenpaneman kuntoutusrahan piirissä. MYEL-vakuutuksessa vahvistettua vuotuista työtuloa käytetään myös näiden ansiosidonnaisten etuuksien perustana olevana tulona. MYEL-vakuutetulla apurahansaajalla on myös oikeus sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan korvaamisesta maatalousyrittäjälle annettun lain (118/1991) mukaiseen päivärahaan. Tätä päivärahaa maksetaan SVL:n mukaiselta omavastuuajalta apurahansaajan työkyvyttömyyden alkamispäivää ja sitä seuraavaa kolmea arkipäivää lukuun ottamatta. Lisäksi MYEL-vakuutetut apurahansaajat voivat halutessaan ottaa MATAL:n mukaisen pakollisen työtaturmavakuutuksen rinnalle MATAL:n mukaisen vapaa-ajan tapaturmavakuutuksen.

Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen (Mela) yhteydessä toimii apurahansaajien sosiaaliturva-asioiden kehittämistä varten perustettu neuvottelukunta (Apurahansaajien neuvottelukunta). Neuvottelukunnassa on Melan edustajien lisäksi edustaja sosiaali- ja terveysministeriöstä, valtiovarainministeriöstä, Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunnasta, Taiteen edistämiskeskukselta, Tieteentekijöiden liitosta, Akavasta, Suomen Taiteilijaseurasta ja Suomen näyttelijäliitosta.

Mela toimitti tammikuussa 2022 sosiaali- ja terveysministeriölle Apurahansaajien neuvottelukunnassa käsitellyn kehittämissuosituksen koskien apurahansaajien MYEL-vakuuttamisjärjestelmää. Ehdotuksen mukaan nykyisessä järjestelmässä ongelmallista on, ettei vahvistettua MYEL-työtuloa voida tarkistaa kesken vakuutuskauden, vaikka työskentelyssä tapahtuisi muutoksia. Maatalousyrittäjillä on MYEL:n 14 §:n mukaan mahdollisuus tarkistaa MYEL-työtuloa, jos työtuloon vaikuttavat seikat olennaisesti muuttuvat. Tarkistusta ei tehdä takautuvasti.

Nykyisin apurahansaajien vakuutusturva vahvistetaan apurahakauden alussa käytössä olevien tietojen mukaisesti eikä MYEL-vakuutuksen työtuloa tai vakuutuskauden pituutta myöhemmin muuteta, ellei apurahansaajan työskentely päätty kokonaan tai keskeydy kokonaan vähintään neljän kuukauden ajaksi. Pidempien apurahajaksojen aikana on mahdollista, että apurahansaajan työskentelyssä tapahtuu olennaisia muutoksia työskentelyyn käytetyn työajan osalta. Muutosten seurauksena työskentely voi esimerkiksi tosiasiallisesti jatkua pidempään kuin MYEL-vakuutuksessa vahvistetun vakuutuskauden ajan. Koska MYEL-työtuloa ei nykyisin voi tarkistaa kesken vakuutuskauden, työskentely ja siihen liittyvä sosiaaliturva eivät kohdennu oikea-aikaisesti silloin, kun apurahansaajan työskentelyssä tapahtuu olennaisia muutoksia kesken vakuutuskauden. Merkittävää on, että MYEL-vakuutukseen liittyvä työtaturma- ja ammattitautiturva eivät tällaisissa tilanteissa kohdistu oikea-aikaisesti apurahansaajan todelliselle työskentelyajalle. Vakuutuksen väärällä tavalla kohdentuminen tarkoittaa sitä, että sosiaaliturva ei ole voimassa yhtäaikaaisesti apurahansaajan työskentelyn kanssa tai vaihtoehtoisesti sosiaaliturva

voi olla edelleen voimassa alkuperäisen vakuutus päätöksen mukaisesti, vaikka apurahansaaja on jo käytännössä lopettanut ko. apurahalla työskentelyn.

Apurahansaajalla on oikeus edellä mainittuun työtapaturmaturvaan ja SVL:n mukaiselta omavastuuajalta maksettavaan päivärahaan ainoastaan sinä aikana, kun hänen MYEL-vakuutuksensa on voimassa. Lisäksi, SVL:n mukaiset ansiosidonnaiset päivärahaetuudet määräytyvät apurahansaajan MYEL-vakuutuksen perusteella. Tällöin apurahansaajan SVL:n mukaisen päivärahan perusteena olevat MYEL-työtulot eivät kohdennu todellisen apurahalla työskentelyn mukaisesti, kun apurahalla työskentely on muuttunut esimerkiksi kokoaikaisesta työskentelystä puolipäiväiseksi työskentelyksi.

Soveltamiskäytännössä on ilmennyt, että jos apurahansaajalle sattuu työtapaturma, josta hänelle myönnetään pysyvä alle 40 %:n työkyvyn alentumaan perustuva tapaturmaeläke, ei MYEL-työtuloa ole voitu tarkistaa muuttunutta työpanosta vastaavaksi, jos työskentely tapaturman jälkeen esim. jatkuu kuuden tunnin päivittäisellä työpanoksella. MYEL:n 21 b § koskee vain työeläkelakien mukaisia työkyvyttömyyseläkkeitä, ja työkyvyttömyyseläkkeen myöntäminen edellyttää, että työkyvyn alenema on vähintään 40 %.

Vuodesta 2016 alkaen on myönnetty yhä enenevässä määrin pidempiä apurahoja. Erityisesti tieteen puolella myönnetään entistä enemmän pitkiä useamman vuoden työskentelyyn tarkoitettuja apurahoja. Työskentelyajan pidentyessä myös todennäköisyys apurahatyöskentelyn osaikaisuudelle lisääntyy. Pidempien apurahojen myöntämisen kasvaessa on syntynyt aiempaa enemmän tilanteita, joissa apurahansaajien työtulon tarkistaminen kesken vakuutuskauden olisi tarpeellista, jos apurahansaajan työpanoksessa tapahtuu muutoksia kesken vakuutuskauden. Muutokset voivat liittyä osittaisiin perhevapaisiin, apurahatyöskentelyn rinnalla tehtyyn muuhun ansiotyöhön, apurahatyön luonteeseen sekä apurahansaajan sairauden tai tapaturman johdosta osittain heikentyneeseen työkykyyn. Osa-aikaisuuden taustalla voi olla esimerkiksi palkkarahoituksen täydentäminen apurahalla, kun samaa tutkimusta rahoitetaan sekä palkka- että apurahalla, tai tutkimuksen luonteesta johtuvat syyt, jolloin tiettyä ajanjaksona tutkimus ei työllistä apurahansaajaa täysiaikaisesti. Esimerkiksi kahden vuoden rahoituksella saatetaan työskennellä kolme tai neljäkin vuotta, kun työtä tehdään välillä osa-aikaisena. Useimmat pitkiä rahoituksia myöntävistä säätiöistä suhtautuvat myötämielisesti edellä kuvattuun apurahatyöskentelyn rytmittämiseen. Apurahansaajalla saattaa olla tarvetta myös toimeentulon vuoksi tehdä muuta ansiotyötä apurahatyöskentelyn rinnalla, jolloin apurahatyöskentely voi muuttua osaikaiseksi. Myös elämäntilanteiden muuttumisen vuoksi työpanoksen määrä voi muuttua (esim. pienten lasten hoito voi aiheuttaa tarpeen työskennellä osa-aikaisesti). Lisäksi työkyvyssä voi tapahtua muutoksia sairastumisen tai sattuneen tapaturman johdosta.

Soveltamiskäytännössä on katsottu mahdolliseksi vahvistaa MYEL-vakuutus sen alkamisajan kohdasta lukien osa-aikaisen työskentelyn perusteella siten, että apurahansaajan on voitu katsoa työskentelevän esim. 50 %:n osuudella. Myöntäjältä on tällöin pyydetty apurahansaajan aloitteesta uusi ilmoitus työskentelyn kestosta. Tällöin vakuutusaika on pidentynyt kaksinkertaiseksi. Esimerkiksi, kun kahden vuoden rahoituksen saanut tutkijan aloittaa apurahan käytön 50%:sti, hänelle vahvistetaan MYEL-vakuutus 4 vuoden ajalle. Jos hän aloittaa 100%:sti, vakuutus vahvistetaan 2 vuodeksi. Kesken vakuutuskauden näin ei ole kuitenkaan mahdollista tehdä.

Apurahansaajien MYEL-vakuuttamista koskeviin säännöksiin tehtiin muutoksia vuonna 2015, kun apurahansaajille tuli mahdolliseksi yhdistää tietyissä tilanteissa kestoltaan alle neljän kuukauden pituisia apurahoja jo olemassa olevaan vakuutukseen hakemuksesta. MYEL-vakuutuksen voimassaolo on mahdollista keskeyttää MYEL:n 10 b §:ssä säädetyillä keskeytysperusteilla

(mm. vanhempainvapaa, muu ansiotyö) vähintään neljän kuukauden kestävä esteen osalta, mikäli työskentelyaikaa on jäljellä vähintään neljä kuukautta. Kun työskentely jatkuu esteen päätyttyä, Mela jatkaa keskeytetyn vakuutuksen voimassaoloa työskentelyn alkamisesta lukien alkuperäisen päätöksen mukaista jäljellä olevaa työskentelyaikaa vastaavasti. Tässä yhteydessä voi apurahansaajalla olla esim. vanhempainvapaan jälkeen jatkuvan osa-aikaisen työskentelyn osalta tarvetta tarkistaa MYEL-työtuloa.

2.8 ETK:n oikeus saada ja käyttää tietoja tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan

Eläketurvakeskuksesta annetun lain (397/2006) 4 §:ssä säädetään ETK:n oikeudesta saada ja käyttää tietoja tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Lainkohdan 1 momentissa säädetään luovutettavista tiedoista ja tietoja luovuttavista tahoista. Säännöksen mukaan ETK:lla on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeus saada toimialaansa kuuluvaan tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan tarvittavat henkilön yksilöintitiedot, tiedot työansioista ja työtuloista sekä muut tiedot tietojen antajan hoitamasta eläkevakuutuksesta ja eläke- ja muusta sosiaaliturvasta. ETK voi säännöksen mukaan saada tarkoitettuja tietoja työeläkelaitoksilta, Ahvenanmaan maakunnan hallitukselta, Kansaneläkelaitokselta, Tapaturmavakuutuskeskukselta, Liikennevakuutuskeskukselta, lakisääteistä tapaturma- ja liikennevakuutusta hoitavalta vakuutusyhtiöltä, Vakuutuskuntoutus VKK ry:ltä sekä sosiaalivakuutuksen alalla toimivalta muulta viranomaiselta tai laitokselta.

ETK:n toimialaan kuuluvan tilasto- ja tutkimustoiminnan harjoittaminen kuuluu Eläketurvakeskuksesta annetun lain 2 §:n 1 momentin mukaan ETK:n lakisääteisiin tehtäviin. ETK:n lakisääteisiin tehtäviin kuuluvat saman lainkohdan mukaan myös muun muassa eläketurvan kehitystä ja rahoitusta koskevien arvioiden ja laskelmien laatiminen sekä työeläketurvan toimeenpanon ja kehittämisen edistäminen. ETK:n oikeus saada ja käyttää tietoja tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan liittyy näin ollen välittömästi ETK:n lakisääteisten tehtävien toteuttamiseen.

ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaansa varten tekemien tietopyyntöjen yhteydessä on ajoittain esiintynyt tilanteita, joissa ETK:n ja tietoja luovuttavan tahon näkemykset lain nojalla luovutettavista tiedoista ovat eronneet toisistaan. Eläketurvakeskuksesta annetun lain 4 §:n 1 momentin nykyistä kirjoittamistapaa voidaankin pitää melko väljänä uudempiin vastaaviin säännöksiin verrattuna ja myös perustuslakivaliokunnan tietojen saamista ja luovuttamista koskeva myöhempi käytäntö huomioon ottaen. Säännöksen oikeudellista ympäristöä on lisäksi muuttanut Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679, annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (*yleinen tietosuojalainsäädäntö*) voimaan tulo. ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan tiedonsaantioikeutta koskevaa säännöstä olisikin tarpeen uudistaa siten, että säännöksen soveltaminen jatkossa muodostuisi mahdollisimman selkeäksi ja ETK säännöksen nojalla saisi tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintansa kannalta tarvittavat tiedot.

Voimassa olevan säännöksen antamisen jälkeen on lisäksi tapahtunut muutoksia niissä tahoissa, joilla on eläke- ja sosiaaliturvan kannalta merkityksellistä tietoa. Vakuutuskuntoutus VKK ry:n toiminta on lakannut. Verohallinnossa on puolestaan otettu käyttöön valtakunnallinen tulotietojärjestelmä (tulorekisteri), johon sisältyvät keskitetysti kattavat tiedot palkoista, eläkkeistä ja etuuksista yksilötasolla. Palkkatiedot ovat tulorekisterissä vuodesta 2019 alkaen, eläkkeitä ja etuuksia koskevat tiedot vuodesta 2021 alkaen. Tulorekisteriin sisältyy lisäksi eräitä muita työnantajien ilmoittamia tietoja, kuten tietoja henkilön työskentelyn ajankohdista, työskentelyn osat tai kokoaikaisuudesta sekä työsuhteen aikaisista poissaolojaksoista. Osa rekisteröitävistä tiedoista kuuluu työnantajan ilmoitusvelvollisuuden piiriin, osan tiedoista taas työnantajat ilmoit-

tavat vapaaehtoisina tietoina. ETK:n käytettävissä oleviin työeläkejärjestelmän omiin rekistereihin ei sisälly tietoja esimerkiksi henkilön työskentelyn ajankohdista tai hänen työskentelyyn käyttämänsä ajan määrästä, työeläkevakuuttamisen ulkopuolelle jäävästä työskentelystä tai työsuhteen aikaisista palkallisista poissaoloista. Mikäli ETK voisi tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnassaan hyödyntää tulorekisterin tietoja, nämä mahdollistaisivat nykyistä kattavamman kuvan muodostamisen muun muassa työurien kokonaisuudesta, työuriin sisältyvistä katkoksisista sekä esimerkiksi vanhuuseläkkeen rinnalla työskentelystä. Henkilön työpanoksen määrää koskevilla tiedoilla taas voisi olla oleellinen merkitys esimerkiksi järjestelmien kannustin- ja käyttäytymisvaikutuksia tutkittaessa.

Tietoja luovuttaviin tahoihin eivät nykyisen säännöksen mukaan kuulu myöskään Digi- ja väestötietovirasto tai Finanssivalvonta. Väestötietojärjestelmästä voidaan väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 30 §:n nojalla luovuttaa historialliseen ja tieteelliseen tutkimukseen sekä tilastojen laatimiseen tarpeelliset tiedot. Kyseinen säännös ei kuitenkaan kata tietojen luovuttamista ETK:n lakisääteiseen kehittämistoimintaan. Finanssivalvonnalta saatavia tietoja puolestaan tarvitaan ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnassa esimerkiksi eläkemenoja ja -maksuja koskevia ennusteita laadittaessa. ETK on tähän saakka pyytänyt tarvitsemansa tiedot Finanssivalvonnalta viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 28 §:n nojalla, jossa säädetyin edellytyksin viranomaisen voi yksittäistapauksessa antaa luvan tietojen saamiseen salassa pidettävästä asiakirjastaan tieteellistä tutkimusta, tilastointia taikka viranomaisen suunnittelu- tai selvitystyötä varten. Koska Finanssivalvonnalta saatavat tiedot kuitenkin ovat säännönmukaisesti tarpeen ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnassa, olisi tarkoituksenmukaista, että näiden tietojen luovuttamisesta säädettäisiin Eläketurvakeskuksesta annetun lain 4 §:n 1 momentin erityissäännöksessä.

ETK:lle on lisäksi syntynyt uusia tiedontarpeita sen seurauksena, että ETK:n tehtäväksi on vuoden 2023 alusta lukien säädetty ylläpitää ja kehittää antamiensa soveltamissuosituksen tukena YEL:n 112 §:n 2 momentissa tarkoitettua, yrittäjän työtulon määrittämisessä tarvittavaa tietopohjaa. Myös nämä tiedontarpeet tulisi ottaa sääntelyssä huomioon.

2.9 Eräitä teknisiä muutoksia

Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta (906/2019, tiedonhallintalaki) sekä siihen liittyvät lait tulivat voimaan 1.1.2020. Tiedonhallintalain 5 luvussa säännellään teknisistä rajapinnoista ja katseluyhteyksistä. Lain tarkoituksena on ollut korvata tarve säätää viranomaisten välisistä teknisistä käyttöyhteyksistä erikseen erityislainsäädännössä. Erityislainsäädännössä on kuitenkin edelleen teknistä käyttöyhteyttä koskevia säännöksiä, joista on tarkoitus luopua tiedonhallintalain siirtymäsäännösten puitteissa. Tiedonhallintalain säännökset tulevat joka tapauksessa sovellettavaksi erityissääntely sijaan siirtymäajan päätyttyä.

Lisäksi on tarve tehdä tekninen korjaus työntekijän eläkelakiin, merimieseläkelakiin ja lakiin valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta. Ahvenanmaan maakuntalakiin kohdistuvan viittauksen osalta sekä luonteeltaan tekninen täsmennys julkisten alojen eläkelain 98 §:n 3 momenttiin.

3 Tavoitteet

Esitykseen sisältyvien ehdotusten tavoitteena on työeläkelainsäädännön kehittäminen ja täsmäntäminen. Muutoksia ehdotetaan lisäksi Eläketurvakeskuksesta annettuun lakiin (397/2006) sekä maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilakiin (873/2015).

Palkattomien aikojen ansioedellytyksen määrittelyä koskevan muutosehdotuksen tarkoituksena on yksinkertaistaa eläkkeen laskentaa ja sujuvoittaa työeläkkeiden toimeenpanoa. Työeläkkeotteen antamista koskeviin säännöksiin ehdotettujen muutosten tavoitteena puolestaan on edistää sähköisen työeläkkeotteen käyttöä niissä tilanteissa, joissa eläkelaitoksen asiakas käyttää työeläkejärjestelmän sähköisiä asiointipalveluja.

Syksystä 2026 alkaen annettavien, syntymävuosiluokkakohtaisia eläkeikärajoja koskevien asetusten vuosittaiselle antamiselle säädettyä määräaikaa ehdotetaan siirrettävän kuukaudella eteenpäin sen turvaamiseksi, että sosiaali- ja terveysministeriöllä kaikkina vuosina olisi edellytykset noudattaa lakisääteistä määräaikaa.

Rahastointirajan muutoksen tavoitteena on korottaa TyEL:n 175 §:n 2 momentissa ja MEL:n 156 §:n 2 momentissa säädettyä eläkelaitoksen työkyvyttömyyseläkkeen rahastointivastuuseen liittyvää ansiorajaa niin, että se jatkossa rajaisi kaikkein lyhimmat, korkeintaan keskimäärin muutaman kuukauden mittaiset työsuhteet rahastoinnin piiristä pois. Ansiorajan korottamisen tavoitteena on ottaa huomioon työnantajan rajalliset vaikutusmahdollisuudet työntekijöiden työkyvyttömyysriskiin lyhyissä työsuhteissa sekä keventää rahoituksen toimeenpanoa. Jatkossa pienimmistä työansioista kertyvän eläketurvan osalta työkyvyttömyyseläkkeissä ei tehtäisi rahastointia eikä siitä aiheutuisi yksittäiselle työnantajalle vastuuta. Tämä eläketurva kustannettaisiin TyEL-MEL-eläkelaitosten kesken yhteisesti.

ETK:n tiedonsaantioikeuksiin liittyvää sääntelyä ehdotetaan täydennettäväksi osakeyhtiön osakkaiden YEL:n mukaista vakuuttamisvelvollisuutta koskevan valvonnan tehostamiseksi. Eläketurvakeskuksesta annettuun lakiin sisältyvä säännös ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan tiedonsaantioikeudesta ehdotetaan uudistettavaksi säännöksen täsmentämiseksi sekä sen kattavuuden turvaamiseksi ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan tarpeisiin nähden.

Maatalousyrittäjän eläkelakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset apurahansaajalle vahvistetun MYEL-työtulon tarkistamisesta apurahansaajan hakemuksesta kesken apurahakauden. Tarkistuksen yhteydessä tarkistettaisiin myös MYEL-vakuutuksen voimassa olon kesto sekä maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisen vakuutuksen voimassa olon kesto. Muutosten tavoitteena on lisätä apurahan käytön joustavuutta tilanteissa, joissa apurahan saajan työskentelyn määrä muuttuu kesken apurahan myöntökauden sekä turvata se, että vastaava muutos otetaan huomioon mainittujen vakuutusten vakuutuskausissa.

Teknisiä rajapintoja koskevan sääntelyn kumoamisen tavoitteena on yhtenäistää teknisiä rajapintoja koskevaa sääntelyä kumoamalla tarpeettomat säännökset erityislaeista.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

4.1.1 Palkattomien aikojen ansioedellytysten muuttaminen

Esityksessä ehdotetaan, että laissa määriteltäisiin uusi päättelysääntö ansiosidonnaisten palkattomien aikojen ja VEKL:n mukaisten etuuksien edellytysten tutkintaan. Ansiosidonnaisten palkattomien aikojen eläkekattuman ja VEKL:n mukaisten etuuksien ansioedellytys perustuisi jatkossa vakuutettujen työansioiden sijasta ansaitun eläkkeen määrään. Työntekijällä olisi oikeus palkattomien aikojen eläkekattumaan, jos työntekijän työansioiden perusteella eläketapahtumavuoden alkuun mennessä ansaitun eläkkeen määrä on vähintään 15 euroa kuukaudessa (vuoden 2004 tasossa). Vastaava raja koskisi myös VEKL:n mukaisia etuuksia.

Päätelysääntö vastaisi mahdollisimman pitkälle vanhaa päätelysääntöä. Koska päätely työuran ansioiden perusteella olisi jatkossa haasteellista toteuttaa, ehdotetaan, että edellytys määritettäisiin nykyisestä ansioedellytyksestä lasketun karttuneen eläkkeen kautta eikä enää lainkaan ansioiden kautta.

Tarve palkattomien aikojen ansioperusteen ansioperusteen muuttamiselle on tunnistettu jo ennen järjestelmäuudistusten suunnittelun aloitusta, sillä edes nykyisillä tietojärjestelmillä ei kaikkia tilanteita saada hoidettua. Vaihtoehtona olisi hoitaa tapaukset manuaalikäsiteltynä. Tämäkään ei välttämättä olisi mahdollista, sillä tarvittava osaaminen näiden tilanteiden käsittelyyn vähenee koko ajan ja inhimillisten virheiden todennäköisyys kasvaa ajan myötä.

4.1.2 Sähköisen työeläkeotteen käytön edistäminen

Sähköisen työeläkeotteen käytön edistämiseksi ehdotetaan, että kirjallisen työeläkeotejakelun piirissä olevalle lähetettäisiin jatkossa kirjallinen työeläkeote kolmen vuoden kuluttua joko siitä, kun hänelle on viimeksi lähetetty kirjallinen työeläkeote tai siitä, kun hän on viimeksi käynyt katsomassa sähköisen työeläkeotteen verkkopalvelussa. Sähköisen työeläkeotteen katsomisella olisi muutoksen jälkeen näiden työntekijöiden kohdalla siten se oikeusvaikutus, että heidät poimittaisiin uuden kirjallisen työeläkeotteen lähetykselle aikaisintaan kolmantena kalenterivuonna sähköisen työeläkeotteen katsomisesta. Tästä oikeusvaikutuksesta viestittäisiin selkeästi työeläkeotteen sisältävässä verkkopalvelussa. Työntekijä saisi kuitenkin jatkossakin työeläkeotteen kirjallisena aina pyynnöstä, vaikka ei kuuluisi kirjallisen työeläkeotejakelun piiriin tai hänelle ei tulisi lähetettäväksi kirjallista työeläkeotetta siksi, että sähköistä työeläkeotetta on käyty katsomassa aina alle kolmen vuoden välein.

4.1.3 Eläkeikärajojen vahvistaminen asetuksella vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneille

TyEL:n 83 §:n 5 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että säännöksessä tarkoitettuja eläkeikärajoja koskeva asetus voitaisiin antaa enintään kuukautta voimassa olevan säännöksen sallimaa myöhemmin. Muutoksella turvattaisiin se, että sosiaali- ja terveysministeriö ehtii antaa tarkoitettua, syksystä 2026 alkaen vuosittain annettavan asetuksen laissa säädetyssä määräajassa. Määräajan muuttamista pidetään tarpeellisena, koska eläkeikärajojen vahvistamisessa tarvittavat uusimmat kuolevuustilastot julkaistaan vuosittain yleensä vasta lokakuun viimeisellä kolmanneksella, jolloin asetuksen valmisteluun ja antamiseen sosiaali- ja terveysministeriössä jää huomattavan vähän aikaa. Mahdolliset viiveet voivat tällöin olla omiaan vaarantamaan lakisääteisessä määräajassa pysymisen.

Voimassa olevan sääntelyn mukaan sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa asetuksella tarkoitettua syntymävuosiluokkakohtaiset eläkeikärajat vuosittain viimeistään kahta kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona työntekijä täyttää 62 vuotta. Tätä lakisääteistä takarajaa ehdotetaan siirrettäväksi kuukaudella eteenpäin siten, että jatkossa myös marraskuu olisi tarvittaessa käytettävissä eläkeikärajoja koskevan asetuksen antamiseen: jatkossa sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaisi asetuksella tarkoitettua eläkeikärajat vuosittain viimeistään kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona työntekijä täyttää 62 vuotta. Eläkeikärajoja ja elinaikakerrointa koskevien asetusten antamiseen soveltuisi siten jatkossa sama määräaika. Kyse olisi edelleen asetusten antamisen lakisääteisestä takarajasta. Sosiaali- ja terveysministeriö voisi sen estämättä antaa nämä asetukset heti, kun tarvittavat tiedot ovat käytettävissä.

Kun tarkoitettujen asetusten antamisen määräajoista vuoden 2017 eläkeuudistuksen yhteydessä säädettiin, todettiin, että ikärajat on vahvistettava ennen elinaikakerrointa, jotta juuri vahvistet-

tua alinta vanhuuseläkeikää voidaan käyttää elinaikakertoimen laskennassa. Näin samalle ikäluokalle vahvistetut ikäraajat ja elinaikakerroin perustuisivat samoihin tietoihin. (HE 16/2015 vp, s. 65). Se, että asetusten antamisen lakisääteinen takaraja jatkossa olisi sama, ei asiallisesti vaikuttaisi eläkeikärajojen eikä elinaikakertoimen laskentaan. Käytännössä eläkeikärajat ja elinaikakerroin joka tapauksessa lasketaan osana samaa laskentaprosessia.

Vuoden 2017 eläkeuudistuksesta säädettäessä nostettiin esiin myös työntekijän mahdollisuus ennakoita eläkkeelle siirtymistään: kun alin vanhuuseläkeikä olisi henkilön tiedossa useita vuosia ennen eläkkeelle jäämistä, hän voisi suunnitella tulevaisuuttaan ja varautua mahdolliseen eläkkeelle siirtymiseensä hyvissä ajoin (HE 16/2015 vp, s. 63). Vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneitä syntymävuosiluokkia koskevat eläkeikärajat vahvistetaan tämän vuoksi sinä vuonna, jonka aikana syntymävuosiluokkaan kuuluvat täyttävät 61 vuotta. Eläkeikärajojen ennakoitavuutta lisää – etenkin lyhyellä aikavälillä – jossain määrin myös se, että kullekin syntymävuosiluokalle vahvistettava alin vanhuuseläkeikä voi lain mukaan poiketa edelliselle syntymävuosiluokalle vahvistetusta alimmasta vanhuuseläkeikästä enintään kahdella kuukaudella. Tämä on samalla yläraja myös osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen ja työuraeläkkeen alaikärajojen muutokselle viimeksi vahvistettuun ikärajaan verrattuna.

Vuonna 1964 syntyneillä alin vanhuuseläkeikä on 65 vuotta, työuraeläkkeen alaikäraja 63 vuotta ja osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alaikäraja 62 vuotta. Kun alin vanhuuseläkeikä ensimmäisen kerran vahvistetaan TyEL:n 82 §:n mukaisesti vuonna 1965 syntyneille, se voi olla korkeintaan 65 vuotta ja 2 kuukautta ja on vähintään 64 vuotta ja 10 kuukautta. Työuraeläkkeen alaikäraja muuttuu tällöin alimman vanhuuseläkeiän muutosta vastaavasti enintään kahdella kuukaudella 63 vuoden iästä laskettuna ja osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alaikäraja enintään kahdella kuukaudella 62 vuoden iästä laskettuna.

Kun erikseen asetuksella vahvistettaviin syntymävuosiluokkakohtaisiin eläkeikärajoihin siirrytään, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alaikärajan vahvistaminen sijoittuu ajankohtaan, jona syntymävuosiluokan vanhimmat ovat iältään kyseisen rajan tuntumassa. Tämänkin vuoksi toivottavaa tietenkin olisi, että osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alaikäraja vahvistettaisiin mahdollisimman aikaisin. Eläkeikärajoja koskevan asetuksen antamiselle säädetyt takarajan siirtämistä kuukaudella eteenpäin pidetään tästä huolimatta tarpeellisena ja perusteltuna, koska nykyisen sääntelyn mukaisen aikarajan noudattaminen voi osoittautua mahdottomaksi.

Jos yleinen eliniän odote ja eläkeikärajat nousevat – kuten erittäin todennäköisesti käy – eläkkeenhakijoille jäisi muutoksesta huolimatta edelleen riittävästi aikaa toimia osittaisen vanhuuseläkkeen hakemiseksi. Näin olisi myös siinä tapauksessa, että osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alaikäraja pysyisi 62 vuodessa tai laskisi enintään kuukauden tämän alle. Viimeksi mainitussa tapauksessa syntymävuosiluokan vanhimmit jäisi asetuksen antamisen jälkeen ainakin kuukausi aikaa tehdä hakemuksensa. Jos osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alaikäraja kuitenkin laskisi vielä tätä matalammaksi, ehdotettava asetuksen antamisajankohta olisi liian myöhäinen. Vastaava riski voisi tosin realisoitua myös nykyisen sääntelyn mukaisen määrärajan osalta, jos eläkeikärajat odottamattomasti laskisivat. Se, että eläkeikärajat vuonna 1964 syntyneitä koskeviin ikärajoihin nähden laskisivat, on kuitenkin erittäin epätodennäköistä. Tämä vaatisi syntymävuosiluokkoittaisen kuolleisuuden merkittävää kasvua 2020-luvun alkuun verrattuna. Tällainen odottamaton kehitys näkyisi jo ennakoilta edeltävien vuosien kuolevuustilastoista, jolloin tilanne tulisi ratkaista lainsäädännössä erikseen. Erittäin todennäköistä kuitenkin on, että yleinen eliniän odote ja eläkeikärajat nousevat, jolloin ajallinen etäisyys ikärajojen vahvistamisen ja kutakin syntymävuosiluokkaa koskevan osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alaikärajan aikaisimman täyttymisajankohdan välillä kasvaa.

Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen hakemisen kannalta huomionarvoista on, että tätä eläkettä maksetaan aikaisintaan sen alaikärajan täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta. Osittaista varhennettua vanhuuseläkettä ei myönnetä takautuvasti, vaan se alkaa aikaisintaan eläkkeen hakemista seuraavan kalenterikuukauden alusta. Jos osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alaikärajaksi vuonna 1965 syntyneillä vahvistettaisiin esimerkiksi 62 vuotta, 1.1.1965 syntyneen henkilön osittainen varhennettu vanhuuseläke voisi alkaa aikaisintaan 1.2.2027. Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen saamiseksi tästä ajankohdasta alkaen eläkehakemus tulisi tehdä viimeistään vuoden 2027 tammikuussa. Osittaista varhennettua vanhuuseläkettä on haettava alkavaksi samasta ajankohdasta kaikkien työeläkelakien mukaan. Työskentelyn vähentämistä tai muita työskentelyn muutoksia ei edellytetä tämän eläkkeen myöntämiseksi. Eläkkeensaaja voi lisäksi hakemuksesta peruuttaa osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeensä kolmen kuukauden kuluessa eläkkeen myöntämistä koskevan päätöksen antamisesta.

4.1.4 Rahastointirajan muutos

Esityksessä ehdotetaan TyEL:n 175 §:n 2 momenttia muutettavaksi niin, että kyseisessä lainkohdassa säädettyä ansiorajaa korotettaisiin. Ansiorajan korotuksen tavoitteena on ottaa huomioon työnantajan rajalliset vaikutusmahdollisuudet työntekijöiden työkyvyttömyysriskiin lyhyissä työsuhteissa sekä keventää rahoituksen toimeenpanoa. Jatkossa pienimmistä työansioista kertyvän eläketurvan osalta työkyvyttömyyseläkkeissä ei tehtäisi rahastointia eikä siitä aiheutuisi yksittäiselle työnantajalle vastuuta. Tämä eläketurva kustannettaisiin TyEL-MEL-eläkelaitosten kesken yhteisesti. Vastaava muutos tehtäisiin myös MEL:iin.

Ehdotuksen mukaan eläkelaitos ei vastaisi työkyvyttömyyseläkkeestä siltä osin kuin eläkelaitoksessa vakuutetut työansiot tilapäisen työnantajan osalta tai muun työnantajan saman vakuutuksen osalta alittaisivat työkyvyttömyyseläkkeen tarkasteluajan kahtena viimeisenä kalenterivuonna 6 662,23 euroa (vuoden 2004 tasossa). Voimassa olevassa laissa ansioraja on 2 094,45 euroa. Jos ansiorajaa korotettaisiin, työkyvyttömyyseläkkeen rahastointia tehtäisiin vasta hie-man suuremmista ansioista. Tämä vaikuttaisi myös suurimpien työnantajien vastuuseen rahastoidusta työkyvyttömyyseläkkeestä maksuluokkamallin kautta.

4.1.5 ETK:n oikeus saada tietoja valvontaa varten

Esityksessä ehdotetaan täydennettäväksi ETK:n tiedonsaantioikeuksia sen varmistamiseksi, että ETK pystyy toteuttamaan laissa säädetyn tehtävänsä yrittäjien eläkevakuuttamisvelvollisuuden valvonnasta.

ETK:n tiedonsaantioikeuden laajennus olisi tarpeen yrittäjien eläkevakuuttamisvelvollisuuden valvonnan tarkistamisessa. YEL-vakuuttamisen valvonnan tulisi kohdentua kattavasti myös osakeyhtiön kautta tapahtuvaan yrittäjätyöhön. ETK:n tiedonsaantioikeudet ehdotetaan muutettavaksi sellaiselle tasolle, että tällaisen valvonnan edellyttämät tiedot olisi mahdollista saada joukkotietoina Verohallinnolta ETK:lle. Säännöllistä joukkotietoina saataviin tietoihin perustuvaa kattavaa massavalvontaa ehdotetaan laajennettavaksi koskemaan myös osakeyhtiöiden osakkaita. Tietojensaantioikeus olisi välttämätön tehokkaan valvonnan aikaansaamiseksi, koska millään muulla tavoin ei ole saatavissa tietoa niistä osakeyhtiöistä, jotka ovat maksaneet palkkoja YEL-vakuuttamisvelvollisuuden laiminlyöneille osakkailleen.

YEL:n 151 §:ssä tarkoitettu oikeus saada tietoja valvontaa varten, koskisi osittain myös henkilötietoja, joiden käsittelystä säännellään tietosuojasetuksessa. Tässä pykälässä tarkoitettujen henkilötietojen käsittely perustuu ensisijaisesti tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan eli käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen veloitteen noudattamiseksi.

ETK:lle annettavat tiedot osakeyhtiöyrittäjistä eivät sisältäisi tietosuoja-asetuksen 9 artiklan mukaisesti erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja, eivätkä tiedot olisi valtiosääntöoikeudellisesti arkaluonteisina pidettäviä tietoja. Tiedot sisältäisivät kuitenkin julkisuuslain nojalla salassa pidettäviä tietoja (JulkL 24 §:n 1 mom. 20 ja 23 kohta), joten tietojen luovuttamisesta salassapitosäännösten estämättä olisi säädettävä lailla.

Yleistä tietosuoja-asetusta tarkentava kansallinen lainsäädäntö on mahdollista henkilötietojen käsittelyn perustuessa tietosuoja-asetuksen 6 artiklan c-alakohtaan, jonka mukaan käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi. Eläketurvakeskuksesta annetun lain 2 §:n mukaan ETK:n tehtävänä on valvoa työeläkelakien mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden noudattamista.

Tietosuoja-asetuksen 5 artiklassa säädetään käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteesta. Henkilötiedot on kerättävä tiettyä nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten, eikä niitä saa käsitellä myöhemmin näiden tarkoitusten kanssa yhteensopimattomalla tavalla. Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 4 kohdan mukaan tietojen käyttö muuhun tarkoitukseen on mahdollista, kun tietojen käyttötarkoitus on yhteensopiva sen tarkoituksen kanssa, jota varten tiedot on alun perin kerätty.

Henkilötietojen käsittelyä on pidettävä yhteensopivana, kun otetaan huomioon henkilötietojen keruun tarkoitusten ja aiotun myöhemmän käsittelyn väliset yhteydet. Jos henkilötietoja halutaan hyödyntää muussa tarkoituksessa, kuin mihin ne on alun perin kerätty, hyödyntäminen on 6 artiklan 4 kohdan mukaan mahdollista sellaisen unionin tai jäsenvaltion lainsäädännön nojalla, joka muodostaa demokraattisessa yhteiskunnassa välttämättömän ja oikeasuhteisen toimenpiteen asetuksen 23 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden turvaamiseksi.

Työeläketurvan valvontaan tarvittavat tiedot on kerätty alun perin verotusta varten. Työeläkevakuuttamisen valvonta takaa tietosuoja-asetuksen 23 artiklan 1 kohdan e alakohdan yleisen edun mukaisen tärkeän tavoitteen toteutumisen, sillä se liittyy sosiaaliturvaan ja työeläkevakuuttamisen toteutumisen valvontaan. Valvonta takaa, että henkilö saa hänelle kuuluvan sosiaaliturvan ja yrittäjien yhdenvertainen kilpailu säilyy. Työeläkevakuuttamisen valvontaa ei voisi tehdä ilman Verohallinnosta saatavia tietoja.

Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdassa edellytetään, että jäsenvaltion lainsäädännön on täytettävä yleisen edun mukainen tavoite ja oltava oikeasuhteinen sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden. Osakeyhtiöitä koskevien tietojen käsittelyä vakuuttamisen valvontaa varten voitaisiin pitää oikeasuhteisena käsittelyn tarkoitukset sekä tietosuoja-asetuksen käsittelyperiaatteet huomioon ottaen. Tiedot tarvittaisiin laajasti kaikista yrittäjistä, sillä kaikki yrittäjät kuuluvat YEL-valvonnan piiriin. Tietojen luovuttaminen olisi rajattu yrittäjiin, joiden omistusosuus on yli 10 % yrityksestä. Tiedot 10 prosentin omistusosuuksista ovat perusteltuja suhteessa YEL:n mukaiseen yrittäjämääritelmään, jonka mukaan yrittäjänä pidetään myös sellaista osakasta, joka omistaa yksin alle 30 %, mutta yhdessä perheenjäsentensä kanssa yli 50 prosenttia yhtiön osakepääomasta.

Ehdotuksessa on otettu huomioon eläketurvan järjestämisen yhteiskunnallinen merkitys ja se että, vakuuttamisen valvonta tulee voida toteuttaa riittävässä laajuudessa ja riittävän tehokkaasti siten, että valvonta turvaa osaltaan lain asianmukaista noudattamista.

4.1.6 Apurahansaajien työtulon tarkistaminen

Apurahansaajien neuvottelukunnan sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle antamassa kehittämissuhteissa ehdotetaan, että vähintään 12 kuukauden ajalle myönnettyjen apurahojen osalta

MYEL-työtulon tarkistaminen olisi tietyin edellytyksin mahdollista kesken vakuutuskauden aikaisintaan hakemuspäivästä lukien. Työtulon tarkistaminen edellyttäisi kestoaltaan ja määrältään olennaista muutosta apurahansaajan työskentelyssä, koska jo vahvistetun MYEL-työtulon tarkistaminen edellyttäisi uuden hallintopäätöksen antamista.

Maatalousyrittäjän eläkelakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että apurahansaajalle vahvistettu MYEL-työtulo voitaisiin tarkistaa kesken vakuutuskauden. Työtulon tarkistaminen tehtäisiin apurahansaajan omasta hakemuksesta. Vuotuinen MYEL-työtulo kuvaa pitkäaikaista työpanosta, jonka vuoksi tarkistuksen perusteen tulisi apurahansaajienkin osalta täyttää olennaisuuden vaatimukset. Mahdollisuus tarkistaa työtulo koskisi vain pidempiä apurahoja, vähintään 12 kuukauden työskentelyajalle myönnettyjä apurahoja. Lisäksi muutoksen täytyisi olla sekä työpanoksen muutoksen osalta että muutoksen keston osalta riittävän merkittävä, jotta MYEL-työtulon tarkistaminen uudella hallintopäätöksellä olisi tarkoituksenmukaista.

Apurahansaajan työtulon tarkistaminen olisi mahdollista, jos työpanoksessa tapahtuva muutos olisi kestoaltaan vähintään 4 kuukautta tarkistusajankohdasta eli hakemuksen vireille tulosta laskettuna. Lisäksi edellytettäisiin, että muutos apurahansaajan työpanoksessa apurahansaajan työhön käytetyn työajan osalta olisi vähintään 20 prosenttia verrattuna aikaisempaan työskentelyyn. Työtulon tarkistaminen voitaisiin tehdä, jos työtulon tarkistamisajankohdasta lukien eli tarkistushakemuksen vireilletuloajankohdasta lukien vakuutusaikaa olisi vähintään kuukausi jäljellä. Työtulon tarkistaminen edellyttäisi lisäksi, että tarkistusajankohdasta lukien pakollisen vakuuttamisen edellytykset työtulon määrän osalta edelleen täytyvät.

4.1.7 ETK:n oikeus saada ja käyttää tietoja tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan

4.1.7.1 Yleistä ehdotettavista muutoksista

Eläketurvakeskuksesta annetun lain 4 §:n 1 momenttia ehdotetaan uudistettavaksi siten, että säännös jatkossa mahdollistaisi eräissä suhteissa nykyistä kattavamman tiedonsaannin ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan tarpeisiin. Lisäksi säännöstä täsmennettäisiin ja selkeytettäisiin, missä huomioon otettaisiin tietosuojaa koskevan yleisen sääntelyn muutokset.

ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan tiedonsaantioikeuden olennaisimmat laajennukset seuraisivat siitä, että verohallinto ehdotuksen mukaan lisättäisiin säännökseen tietoja luovuttavaksi tahoksi. Tämä mahdollistaisi tiedonsaannin verohallinnolta ja sen alaisesta tulorekisteristä. Lisäksi tietoja luovuttaviin tahoihin ehdotetaan lisättäväksi Digi- ja väestötietovirasto, Finanssivalvonta sekä Potilasvakuutuskeskus.

ETK saa jo tällä hetkellä Digi- ja väestötietovirastolta sekä Finanssivalvonnalta muun lainsäädännön nojalla eräitä tietoja tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaansa varten. Koska näiltä viranomaisilta saatavia tietoja kuitenkin tarvitaan ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnassa säännönmukaisesti, on tiedonsaannin helpottamiseksi ja selkeyttämiseksi perusteltua huomioida nämä tarpeet myös ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan tiedonsaantia koskevassa erityissäännöksessä. Potilasvakuutuskeskuksen lisäämistä säännökseen ehdotetaan selkeyden vuoksi. Potilasvakuutuskeskukselta saadun selvityksen mukaan Potilasvakuutuskeskus on aiemmin tietoja luovuttaessaan nojautunut voimassa olevan 4 §:n 1 momentin 8 kohtaan, jossa säädetään sosiaalivakuutuksen alalla toimivasta muusta viranomaisesta tai laitoksesta tietojen luovuttajana. Vakuutuskuntoutus VKK ry:n toiminta on lakannut, joten se poistettaisiin tietojen luovuttajista. Muuten tietoja luovuttavat tahot vastaisivat nykyistä. Luovutettavat tiedot

määriteltäisiin säännöksessä nykyistä täsmällisemmin, ja osa luovutettavista tiedoista olisi uusia. Muutoksia selvitetään yksityiskohtaisemmin säännöskohtaisten perustelujen asianomaisissa kohdissa.

4.1.7.2 Henkilötietojen käsittelyn perusta

Käsittelyn oikeusperusteet

Yleinen tietosuoja-asetus on kansallisesti suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä, joka kuitenkin jättää jäsenvaltioille myös direktiivinomaista kansallista liikkumavaraa. Kansallisella lainsäädännöllä voidaan siten, asetuksessa säädetyin edellytyksin, täsmentää ja täydentää asetuksen säännösten kansallista soveltamista. Suomessa tietosuoja laki (1050/2018) täydentää yleislakina yleisen tietosuoja-asetuksen kansallista soveltamista. Asetuksessa sallitaan eräissä kohdin myös poikkeuksien säätäminen asetuksen säännöksiin nähden, jolloin kansallisen lainsäätäjän on noudatettava poikkeuksille asetuksessa asetettuja edellytyksiä.

Henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuus edellyttää yleisen tietosuoja-asetuksen mukaan, että käsittelylle on asetuksen mukainen oikeusperuste. Henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteista säädetään asetuksen 6 artiklan 1 kohdassa. Mikäli käsittelyyn lisäksi kuuluu erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen käsittelyä, tulee asetuksen 6 artiklan mukaisen oikeusperusteen lisäksi jonkin asetuksen 9 artiklan 2 kohdan edellytyksistä täytyä. Erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvilla tiedoilla tarkoitetaan yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklan mukaan sellaisia henkilötietoja, joista ilmenee henkilön rotu tai etninen alkuperä, poliittisia mielipiteitä, uskonnollinen tai filosofinen vakaumus, ammattiliiton jäsenyys tai henkilön terveyttä, seksuaalista käyttäytymistä tai suuntautumista koskevia tietoja. Kyse voi myös olla geneettisten tai biometristen tietojen käsittelystä henkilön tunnistamiseksi.

ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnassa tarvittaviin tietoihin kuuluu myös erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia henkilötietoja. Näitä ovat muun muassa terveydentilaa koskevat tiedot. Myös esimerkiksi henkilön saamia sairausperusteisia etuuksia tai henkilön perhesuhteita koskevista tiedoista voi ilmetä henkilön sellaisia olosuhteita, joita yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa tarkoitetaan. ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnassa tarvittavan henkilötietojen käsittelyn tulee siten nojautua sekä yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan että 9 artiklan mukaisiin perusteisiin.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan mukaan henkilötietojen käsittely on lainmukaista muun muassa sen ollessa tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi (6 artiklan 1 kohdan c alakohta) tai yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi (6 artiklan 1 kohdan e alakohta). Molempiin oikeusperusteisiin liittyy asetuksen 6 artiklan 2 ja 3 kohdissa määritelty kansallinen liikkumavara. Tämä tarkoittaa sitä, että näihin perusteisiin liittyvästä henkilötietojen käsittelystä on sallittua antaa asetuksen soveltamista tarkentavia kansallisia säännöksiä. Asetuksessa toisaalta myös edellytetään, että näihin perusteisiin liittyvän käsittelyn perustasta säädetään joko unionin oikeudessa tai rekisterinpitäjään sovellettavassa jäsenvaltion lainsäädännössä. Kansalliseen sääntelyyn on näissä tapauksissa sallittua sisällyttää myös erityisiä, asetuksen sääntöjen soveltamista mukauttavia säännöksiä. Nämä voivat koskea muun muassa rekisterinpitäjän suorittaman tietojenkäsittelyn lainmukaisuuden yleisiä edellytyksiä, käsiteltävien tietojen tyyppiä, rekisteröityjä henkilöitä, henkilötietojen saamiseen oikeutettuja tahoja ja luovuttamisen tarkoituksia, käyttötarkoitussidonnaisuutta, säilytysaikoja tai käsittelyyn kuuluvia toimia ja menettelyjä. Tietojen käsittelyn mahdollistavan lainsäädännön tulee asetuksen mukaan lisäksi täyttää yleisen edun mukainen tavoite ja olla oikeasuhteinen sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden.

ETK:n lakisääteisiin tehtäviin kuuluvan tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan edellyttämä henkilötietojen käsittely on yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan tarkoittamalla tavalla tarpeen ETK:n lakisääteisten velvoitteiden noudattamiseksi. Vaihtoehtoisesti oikeusperustana saattaisi tulla kysymykseen myös 6 artiklan 1 kohdan e alakohta eli se, että käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi. Koska tarkoitettu henkilötietojen käsittely kuitenkin perustuu suoraan ETK:n laissa säädettyihin tehtäviin, asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaa on pidettävä käsittelyyn parhaiten soveltuvana oikeusperustana. Kyseisiä tehtäviä ja niihin liittyvää tiedonsaantioikeutta koskevan kansallisen sääntelyn on lisäksi katsottava täyttävän yleisen edun mukaisen tavoitteen: tehtävät palvelevat työeläkejärjestelmän kehittämistä, millä on tärkeä merkitys ottaen huomioon työeläkejärjestelmän kansallisesti laaja kattavuus ja sen merkitys kansalaisten toimentulon kannalta. Tarkoitettua sääntelyä on myös pidettävä oikeasuhtaisena näihin oikeutettuihin päämääriin nähden.

Erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien henkilötietojen käsittely on yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdan mukaan kiellettyä, jollei käsillä ole saman artiklan 2 kohdan mukaista perustetta. Tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2 kohdan luetelmakohdista osa on suoraan sovellettavia, osa taas edellyttää tuekseen jäsenvaltion lainsäädäntöä. Tietosuojalain 6 §:n 1 momentissa säädetään tilanteista, joissa erityisten henkilötietoryhmien käsittely on sallittua, mutta vaatii tuekseen kansallista lainsäädäntöä (HE 9/2018 vp, s. 84). Tietosuojalain 6 §:n 1 momentin mukaan yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdan mukaista käsittelykieltoa ei sovelleta tieteellistä tai historiallista tutkimusta taikka tilastointia varten tehtävään tietojen käsittelyyn eikä myöskään sellaiseen tietojen käsittelyyn, josta säädetään laissa. Erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen käsittely on siten, asetuksen ja sitä täydentävän tietosuojalain nojalla, sallittua sekä ETK:n tilasto- ja tutkimustoiminnassa, että ETK:n lakisääteisessä kehittämistoiminnassa.

Käsittelyyn soveltuvista erityisistä suojatoimista

Tietosuojalain 6 §:n 2 momentti koskee erityisten henkilötietoryhmien käsittelyyn liittyviä suojatoimenpiteitä. Rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän on lainkohdan mukaan kyseisiä tietoja käsitellessään toteutettava asianmukaiset ja erityiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien suojaamiseksi. Toimenpiteet voivat koskea muun muassa tietoihin pääsyn rajaamista, käsittelytoimien myöhemmän todentamisen mahdollistamista, henkilötietojen pseudonymisointia, käsittelyjärjestelmän ja käsittelyyn liittyvien palveluiden käytettävyyttä ja vikasietoisuutta, ohjeistusta sekä tietosuojaan liittyvän osaamisen turvaamista tai toteutettavien toimenpiteiden riittävyyden arviointia. Säännöksessä mainitaan erikseen myös tietosuoja-asetuksen 35 artiklan mukaisen tietosuoja koskevan vaikutustenarvioinnin laatiminen. Toteutettavien suojatoimien tulee olla käsittelytoimiin nähden asianmukaisia, mutta rekisterinpitäjälle ja henkilötietojen käsittelijälle jää harkintaa näiden toimien valinnan suhteen (HE 9/2018 vp, s. 90). Lisäksi yleisen tietosuoja-asetuksen 89 artiklan 1 kohdassa säädetään asianmukaisista suojatoimista yleisen edun mukaisia arkistointitarkoituksia taikka tieteellisiä ja historiallisia tutkimustarkoituksia tai tilastollisia tarkoituksia varten tapahtuvassa henkilötietojen käsittelyssä. Suojatoimilla on varmistettava etenkin tietojen minimoinnin periaatteen noudattaminen. Suojatoimenpiteitä voivat olla esimerkiksi tietojen pseudonymisointi tai anonymisointi.

Kansallisessa ja EU-sääntelyssä asetetut velvoitteet turvaavat rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen toteutumisen myös ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnassa. Rekisteröityjä koskevien suorien tunnisteiden – esimerkiksi henkilötunnuksen – käyttö on ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnassa rajattu vain niihin tilanteisiin, joissa se on tehtävien hoitamiseksi välttämätöntä. Muissa tilanteissa yksilötason tietoja käytetään pseudonymisoituna si-

ten, että henkilön suorat tunnistetiedot on poistettu ja korvattu erillisellä yksilöivällä numero-tunnisteella. Julkiset tilastot ja tutkimukset muodostetaan pseudonymisoiduista aineistoista ja julkaistavat tiedot ovat täysin anonyymejä. Henkilön suoran tunnisteen sisältävät aineistot säilytetään ETK:n tilasto- ja tutkimusrekisterin sisäisissä erillisissä henkilö tietovarastoissa, joihin on pääsy vain käyttövaltuuksin rajatulla suppealla henkilökunnalla.

Käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteesta poikkeamisen edellytykset

Yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklassa säädetään käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteesta. Periaatteen mukaan henkilötiedot on kerättävä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten, eikä niitä saa käsitellä myöhemmin näiden tarkoitusten kanssa yhteensopimattomalla tavalla. Myöhempää käsittelyä yleisen edun mukaisia arkistointitarkoituksia taikka tieteellisiä tai historiallisia tutkimustarkoituksia tai tilastollisia tarkoituksia varten ei 5 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan katsota yhteensopimattomaksi alkuperäisten tarkoitusten kanssa. Käyttötarkoitussidonnaisuuden periaate ei siten rajoita alun perin muuhun tarkoitukseen kerättyjen tietojen hyödyntämistä tilasto- ja tutkimustoiminnassa. ETK:n lakisäätöisen kehittämistoiminnan osalta ei sen sijaan voida nojautua vastaavaan erityissäännökseen.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 4 kohta mahdollistaa käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteesta poikkeamisen lain tai rekisteröidyn suostumuksen nojalla. Säädännäisten poikkeusten tulee tällöin perustua joko unionin oikeuteen tai sellaiseen jäsenvaltion lainsäädäntöön, joka muodostaa demokraattisessa yhteiskunnassa välttämättömän ja oikeasuhteisen toimenpiteen asetuksen 23 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden turvaamiseksi. Näihin tavoitteisiin kuuluvat muun muassa unionin tai jäsenvaltion yleiseen julkiseen etuun liittyvät tärkeät tavoitteet, mukaan lukien kansanterveys ja sosiaaliturva.

ETK:n lakisäätöisen kehittämistoiminnan merkitys on kansallisen työeläketurvan kehittämisessä huomattava. Toiminnan tiedonsaannin turvaamista myös jatkossa voidaan tämä huomioon ottaen pitää demokraattisessa yhteiskunnassa välttämättömänä ja oikeasuhteisena toimenpiteenä kansalliseen sosiaaliturvaan liittyvän tavoitteen turvaamiseksi. Tavoitetta on pidettävä tärkeänä, ottaen huomioon työeläketurvan keskeinen merkitys kansalaisten toimeentulon kannalta työkyvyttömyyteen liittyvien riskien realisoituessa sekä vanhuudessa. Samalla perusteella tavoitteen on katsottava liittyvän yleiseen julkiseen etuun. Liittymää korostaa se, että verovaroin rahoitettu kansallinen sosiaaliturva täydentää työeläketurvaa, jonka toimivuus siten heijastuu myös muuhun sosiaaliturvaan. Ehdotettavaa sääntelyä on samalla pidettävä oikeasuhteisena, ottaen huomioon tarkoitettujen toiminnan yleinen yhteiskunnallinen merkitys sekä se, että rekisteröidyn oikeudet henkilötietojen käsittelyssä turvattaisiin unionin ja kansallisen sääntelyn mukaisesti.

4.1.8 Teknistä käyttöyhteyttä koskevien säännösten kumoaminen

Esityksessä ehdotetaan tarpeettomina kumottaviksi erityislakien teknistä käyttöyhteyttä koskevat säännökset, koska teknisten rajapintojen käytöstä säädetään tiedonhallintalaisissa, joka on yleislaki. Ehdotetulla sääntelyllä ei ole vaikutusta tiedonsaantioikeuksia koskevaan sääntelyyn.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

4.2.1.1 Palkattomien aikojen ansioedellytyksen muuttaminen

ETK on arvioinut palkattomien aikojen ansioedellytystä koskevan muutoksen vaikutuksia. Arvioon liittyy epävarmuutta, sillä arvio sisältää runsaasti oletuksia esimerkiksi henkilöiden työurista, palkkakehityksestä ja mahdollisista katkoksista työurissa.

Muutos ansioedellytyksestä eläke-edellytykseen vaikuttaisi vain sellaisten henkilöiden palkattomien aikojen eläkekarttumaoikeuteen, jotka olivat yli 18-vuotiaita vuonna 2005 ja joilla vaadittu ansiorajamäärä täyttyy vain, jos mukaan laskettaisiin ajalta ennen vuotta 2005 myös alle 23-vuotiaana ansaittuja ansioita. Ansioedellytyksen laskennassa on nykyisessä lainsäädännössä otettu huomioon myös ennen vuotta 2005 alle 23-vuotiaana vakuutetut työansiot, vaikka näistä ei ole karttunut eläkettä.

Viimeisimmästä ETK:n eläkkeelle siirtyneiden tilastosta vuodelta 2021 löytyi 20 sellaista henkilöä, joilla osa palkattoman ajan karttumaan vaadittavista ansioista oli ansaittu ennen vuotta 2005 alle 23-vuotiaana. Näiden 20 henkilön palkattomilta ajoilta karttuneiden eläkkeen osien summa on yhteensä 270 euroa kuussa (keskimäärin 13,50 euroa/hlö) ja karttuneiden VEKL-etuuksien summa noin 370 euroa kuussa (keskimäärin 18,50 euroa/hlö). Joukossa on sellaisia henkilöitä, joilla on joko molempia tai vain työeläkelakien mukaisen palkattoman ajan tai vain VEKL:n mukaista karttumaa.

Ehdotetun muutoksen vaikutuksen arvioidaan olevan koko eläkejärjestelmän tasolla ansiosidonnaisia palkattomia aikoja koskevaa eläkemenoa alentava ja suurimmillaan noin satatuhatta euroa eläkemenoja alentava vuodessa. Kustannusvaikutus olisi suurimmillaan 2050-luvun puolivälissä. Valtion eläkejärjestelmän osuus vuosittaisesta eläkemenon alenemasta olisi suurimmillaan 4 000 euroa vuoden 2023 hinnoin. Kevan jäsenyhteisöjen eläkejärjestelmän osuus olisi suurimmillaan 20 000 euroa vuoden 2023 hinnoin.

VEKL:iä on tarkasteltu erikseen. ETK:n arvion mukaan pitkällä aikavälillä vastaava VEKL:n etuusmenoa alentava vaikutus olisi suurimmillaan noin puoli miljoonaa euroa vuodessa. Kustannusvaikutus olisi suurimmillaan 2050-luvun puolivälissä.

Ansiorajan lähellä olevien henkilöiden työeläkekarttumat ovat hyvin pieniä, joten heillä olisi lähtökohtaisesti oikeus kansan- ja takuueläkkeisiin. Mahdollinen muutos palkattoman ajan eläkkeessä kompensoituisi tällöin täysimääräisesti takuueläkkeen määrässä. Sen sijaan VEKL-etuus ei ole Kelan eläkkeitä vähentävä etuus kansaneläkelain 23 §:n mukaisesti. Tämä tarkoittaisi sitä, että vain VEKL:n muutokset vaikuttaisivat kokonaiseläkemenoihin ja maksettujen etuuksien kokonaismäärään. Palkattomien aikojen osalta maksava järjestelmä vaihtuisi työeläkejärjestelmästä kansaneläkejärjestelmään. Tämä tarkoittaa sitä, että ehdotetulla muutoksella olisi valtion menoja alentava vaikutus vain VEKL:n muutosten osalta ja korottava vaikutus muiden palkattomien aikojen muutosten osalta. Nettovaikutus olisi valtion menoja hieman alentava.

Vaikutukset valtiontalouteen lyhyellä aikavälillä

Vuoden 2024 osalta arvioitu vaikutus VEKL:n etuusmenoon olisi noin 2200 euroa etuusmenoa pienentävä. Vuoden 2024 osalta ansiosidonnaisten palkattomien aikojen eläkemeno pienenesi 1600 euroa. Tästä summasta valtion eläkejärjestelmän osuus olisi 90 euroa ja Kevan jäsenyhteisöjen eläkejärjestelmän osuus 330 euroa. Tämä tarkoittaisi sitä, että valtion eläkejärjestelmän

eläkemeno pienenisi 90 euroa ja Kevan jäsenyhteisöjen eläkejärjestelmän eläkemeno 330 euroa. Vastaavasti kansaneläkejärjestelmän eläkemeno kasvaisi 1700 eurolla. Vuoden 2025 menovai-
kutukset olisivat kolminkertaisia verrattuna vuoden 2024 vaikutuksiin.

Vaikutukset eläkemaksutasoon

Eläkemaksuvaikutusta on arvioitu kestävien vakiomaksujen avulla. Laskelma on tehty ETK:n PTS-mallilla ja peruslaskelma on raportin ”Lakisääteiset eläkkeet – pitkän aikavälin laskelmat 2022” mukainen. Riittävä vakiomaksutaso tarkoittaa maksutasoa, joka riittäisi voimassa ole-
valla lainsäädännöllä ja laskelmassa käytetyillä oletuksilla rahoittamaan tulevan eläkemenon pysyvästi ilman tulevia maksunkorotuksia tai maksunalennuksia.

Palkattomien aikojen edellytyksen ehdotettu muutos pienentäisi vakiomaksua 0,000026 pro-
senttiyksikköä. Tämä vaikutus olisi sama TyEL:ssä, JuEL:n kunta- ja hyvinvointialue-eläk-
keissä sekä kaikissa muissa työeläkkeissä. Maksuvaikutus ei sisällä VEKL-etuuksia. Laskel-
massa oletetaan, että muutos vähentäisi alkavia palkattomien aikojen eläkkeitä samassa suh-
teessa kaikilla niillä nykyisten vakuutettujen ikäluokilta, jotka olivat yli 18-vuotiaita vuonna
2005. Muutos ei vaikuta tätä nuorempiin ikäluokkiin lainkaan.

4.2.1.2 Sähköisen työeläkeotteen käytön edistäminen

Ohjaamalla vakuutettuja entistä enemmän sähköisten palveluiden pariin, yhä suurempi joukko
myös löytäisi nämä palvelut. Sähköisten palveluiden käytön lisääntyminen toisi työeläke-jär-
jestelmälle myös kustannussäästöjä, kun työeläkeotteiden tulostus- ja postituskulut (arviolta 1–
1,5 milj. euroa vuodessa) alenisivat. Eläkelaitosten arvion mukaan työeläkevakuutettujen hen-
kilöiden sähköisten palveluiden käyttö on kaksinkertaistunut muutamassa vuodessa ja kasvu on
jatkuva.

4.2.1.3 Rahastointirajan muutos

Ehdotetun muutoksen vaikutuksia on arvioitu ETK:n tekemillä laskelmilla. ETK poimi eläke-
tapahtumarekisteristä tietoja vuonna 2019 ja 2022 alkaneista eläkkeistä ja ansiorekisteristä näi-
hin liittyvistä vastuunjaon tarkasteluajan ansiojaksoista ja laske tietojen perusteella eläkkeiden
rahastoitua osia eri säännöin. Nykylainsäädännön mukainen laskenta antoi uusien eläkkeiden
rahastoidulle työkyvyttömyyseläkemenoille arvon 553 miljoonaa euroa vuonna 2019 ja 486 mil-
joonaa euroa vuonna 2022. Työeläkevakuutusyhtiöiden poimimat vastaavat luvut ovat 520 mil-
joonaa euroa ja 466 miljoonaa euroa. Koska ETK:n poiminnassa ovat mukana myös muut
TyEL-eläkelaitokset, laskettujen lukujen voidaan katsoa olevan suuruusluokaltaan oikeita,
vaikka tuloksiin liittyykin pientä epävarmuutta. Tuloksia voidaan kuitenkin pitää hyvin suuntaa
antavina.

Määritettäessä TyEL:n mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen rahastoitua osaa tarkastellaan ensin
TyEL:n 175 §:n 1 momentin mukaista ansiorajaa, joka määrittää lasketaanko työkyvyttömyys-
eläkkeeseen ylipäätään rahastoitua osaa. Tämän jälkeen tarkastellaan, mitkä vakuutusjaksot ote-
taan mukaan laskentaan TyEL:n 175 §:n 2 momentin ansiorajan perusteella. TyEL:n 175 §:n 2
momentti rajaa rahastoinnin piiristä ne työkyvyttömyyseläkkeet, joissa TyEL:n 175 § 1 momen-
tin ansioraja täytyisi useammasta vakuutuksesta yhteensä, mutta yksikään vakuutus ei kuiten-
kaan yksinään ylittäisi 2 momentin ansiorajaa.

TyEL:n 175 §:n 2 momentin mukaisen vakuutuskohtaisen ansiorajan nosto pudottaisi rahastoin-
nin piiristä ne työkyvyttömyyseläkkeet, joissa tarkasteluajan ansiot vakuutuksista yhteensä ylit-
täisivät TyEL:n 175 §:n 1 momentissa mainitun rajan kuten ennenkin, mutta yhdenkään erillisen

vakuutuksen osalta ansiot eivät ylittäisi uutta korkeampaa TyEL:n 175 §:n 2 momentin mukaista vakuutuskohtaista ansiorajaa. Tällaisia eläkkeitä löytyi sekä vuonna 2019 että vuonna 2022 joi-takin kymmeniä kappaletta eli ansiorajan muutos pienentäisi rahastoitavien eläkkeiden määrää noin puolella prosentilla. Rahastoinnissa huomioitavien vakuutusten määrää pieneni noin tu-hannella eli 11 prosentilla nykytilaan verrattuna. Rahastoitava eläkemeno pieneni noin kym-menen miljoonaa euroa eli kaksi prosenttia nykytilaan verrattuna. Vaikutus olisi suurin täysiin kuntoutustukiin (-2 prosenttia) ja pienin osatyökyvyttömyyseläkkeisiin (-0,7 prosenttia).

Taulukko 1. Ehdotetun muutoksen vaikutukset nykytilaan verrattuna. (Lähde: ETK.)

		Nykyinen rahastoin- nin alaraja 2094,45 €	Nykyi- sen ra- jan vai- kutus	Rahas- toinnin alaraja 6662,23 €	Ehdotetun rajan vai- kutus ver- rattuna nykytilaan
Vuonna 2022 alkaneiden ra- hastoitujen työ- kyvyttömyys- eläkkeiden lu- kumäärä	Kaikki työkyvyttömyyseläkkeet	5 938	0.0 %	5 916	-0.4 %
	Täydety työkyvyttömyyseläkkeet	1 176	0.0 %	1 172	-0.3 %
	Kuntoutustuet	2 584	0.0 %	2 573	-0.4 %
	Osatyökyvyttömyyseläkkeet	1 204	0.0 %	1 201	-0.2 %
	Osakuntoutustuet	974	0.0 %	970	-0.4 %
Vuonna 2022 alkaneiden työ- kyvyttömyys- eläkkeiden ra- hastoituihin vai- kuttavien va- kuutusten luku- määrä	Kaikki eläkkeet	7 872	-11 %	7 026	-10.7 %
	Täydety työkyvyttömyyseläkkeet	1 524	-9 %	1 375	-9.8 %
	Kuntoutustuet	3 686	-13 %	3 169	-14.0 %
	Osatyökyvyttömyyseläkkeet	1 440	-7 %	1 356	-5.8 %
	Osakuntoutustuet	1 222	-8 %	1 126	-7.9 %
Vuonna 2022 alkaneiden työ- kyvyttömyys- eläkkeiden ra- hastoituihin työ- kyvyttömyys- meno, miljoonaa euroa	Kaikki eläkkeet	486,4	-0.4 %	477,9	-1.8 %
	Täydety työkyvyttömyyseläkkeet	73,7	-0.3 %	72,9	-1.1 %
	Kuntoutustuet	312,6	-0.4 %	305,7	-2.2 %
	Osatyökyvyttömyyseläkkeet	41,2	-0.1 %	40,9	-0.7 %
	Osakuntoutustuet	59,0	-0.2 %	58,5	-0.9 %

ETK:n rekisteripöytäkirjasta ei saatu luotettavia arvioita kuntoutusrahojen rahastoiduille osille. Kuntoutustuen rahastoi- tu osa lasketaan kuitenkin vastaavalla periaatteella kuin kuntoutustuen rahastoi- tu osa. Ehdotetun muutoksen vaikutus kuntoutusrahojen rahastointiin voidaan arvioida vastaavaksi kuin vaikutus kuntoutustukien rahastointiin.

Vastaava tarkastelu tehtiin myös MEL:n mukaista rahastoitua osaa sisältäville 2022 alkaneille työkyvyttömyyseläkkeille. Tulokset vastaavat suuruusluokaltaan TyEL-eläkkeille saatuja vaikutusarvioita, vaikka MEL-eläkkeiden huomattavasti pienempi vuosittainen määrä voivat aiheuttaa tuloksiin satunnaisuutta. Rahastoinnissa huomioitavien vakuutusten määrää pienensivät noin kymmenellä eli vajaat 12 prosentilla nykytilaan verrattuna. Rahastoitava eläkemeno pienensivät noin 1,6 miljoonaa euroa eli 1,2 prosenttia nykytilaan verrattuna. Vaikutus olisi suurin täysiin kuntoutustukiin (-2,6 prosenttia) ja pienin osatyökyvyttömyyseläkkeisiin (0 prosenttia).

ETK arvioi ehdotetun muutoksen vaikutuksia myös pidemmällä aikavälillä pitkän aikavälin laskelman avulla. Ehdotetulla muutoksella ei olisi vaikutusta tarvittavan TyEL:n kokonaismaksun määrään. Ehdotetun muutoksen seurauksena työkyvyttömyyseläkkeitä rahastoitaisiin hieman vähemmän ja tarvittava työkyvyttömyyseläkemaksu jäisi pienemmäksi. Toisaalta suurempi osa työkyvyttömyyseläkkeistä maksettaisiin eläkkeiden tasausosina, joten tasausmaksua olisi korotettava työkyvyttömyyseläkemaksun alentamista vastaavalla määrällä.

Koska muutoksella ei olisi vaikutuksia kokonaismaksuun eikä eläkemenoihin, niin myös eläkevarojen määrä seuraisi ETK:n pitkän aikavälin peruslaskelman kehitystä. Vaikutukset eri vastuunosiin olisivat kuitenkin hieman erilaiset. Alkavien työkyvyttömyyseläkkeiden rahastoinnin pienentämisen vaikutus vaikuttaisi työkyvyttömyyseläkevastuusiin ja 2050-luvulta alkaen ko. eläkevastuut olisivat kaksi prosenttia pienemmät kuin peruslaskelmassa. TyEL:n palkkasummaan suhteutettuna tämä olisi noin 0,2 prosenttia. Tasausvastuu olisi vastaavasti hieman suurempi.

4.2.1.4 ETK:n oikeus saada tietoja valvontaa varten

Osakeyhtiöyrittäjien nykyistä kattavampi valvonta johtaisi vakuutusmaksutulon pieneen kasvuun, mikä osaltaan vahvistaisi YEL-vakuutuksen maksupohjaa.

4.2.1.5 Apurahansaajien työtulon tarkistaminen

Nykyisten säännösten mukaan eläkettä karttuu 1,5 % työansioista/kalenterivuosi. Iäkkäämpiä apurahansaajia koskee vuoden 2025 loppuun asti siirtymäsäännös, jonka mukaan eläkettä karttuu 53 - 62 vuotiaille 1,7 % vuodessa. Mikäli työtulon tarkistaminen johtaa siihen, että vakuutusajaa pidennetään ja apurahansaaja saavuttaa tällä pidennetyllä ajanjaksolla 53 vuoden ylittävän iän, karttuu hänelle 0,2 % enemmän eläkettä / kalenterivuosi. Vuoden 2025 loppuun saakka maatalousyrittäjän ja apurahansaajan työeläkevakuutusmaksun perusprosentti on 53 vuoden täyttämistä seuraavan kalenterivuoden alusta sen kalenterivuoden loppuun, jona maatalousyrittäjä tai apurahansaaja täyttää 63 vuotta, MyEL:n 22 §:ssä tarkoitettu perusprosentti liitettyinä 1,5 prosenttiyksiköllä. Vuoden 2025 jälkeen tämä vaikutus kuitenkin poistuu.

Esityksessä ehdotetuilla apurahansaajan vahvistetun MYEL-työtulon tarkistamista koskevilla muutoksilla ei arvioida olevan taloudellisia vaikutuksia apurahansaajien MYEL-eläkejärjestelmän eläkemenoihin. Apurahansaajan vahvistetun MYEL-työtulon tarkistamisessa vakuutusajaa muuttuisi, mutta MYEL-työtulo muuttuisi prosentuaalisesti samassa suhteessa vastaten nykyistä paremmin tosiasiallista apurahalla työskentelyä. Jos työskentely muuttuu osa-aikaiseksi, MYEL-työtulon määrä pienenee, mutta vakuutusajaa toisaalta pitenee muutosta vastaavasti. Sekä apurahansaajien eläkemeno että kohtuullinen hoitokulu kustannetaan apurahansaajien vakuutusmaksuilla.

4.2.1.6 ETK:n oikeus saada ja käyttää tietoja tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan

Muutosehdotuksen mahdolliset taloudelliset vaikutukset arvioidaan vähäisiksi. Digi- ja väestötietoviraston sekä verohallinnon tulotietojärjestelmän resurssien tarve saattaisi kuitenkin hieman lisääntyä.

4.2.2 Vaikutukset sosiaaliturvan toimeenpanoon sekä viranomaisten ja muiden toimijoiden toimintaan

4.2.2.1 Eläkeikärajojen vahvistaminen asetuksella vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneille

TyEL:n 83 §:ssä tarkoitettuja eläkeikärajoja koskevan asetuksen antamiselle laissa säädetyn tarkarajan siirtäminen ehdotuksen mukaisesti kuukaudella eteenpäin turvaisi sen, että sosiaali- ja terveystieteiden ministeriössä olisi vuosittain edellytykset noudattaa laissa säädettyä määräaika ja asetuksen valmisteluun jäisi ministeriössä kohtuullinen aika.

4.2.2.2 Rahastointirajan muutos

Ehdotettu muutos tarkoittaisi sitä, että hieman nykyistä useammin työkyvyttömyyseläkkeestä ei aiheutuisi yksittäiselle eläkelaitokselle vastuuta työkyvyttömyyseläkkeen rahastoidusta osasta. Vaikutuksia on kuvattu Taloudelliset vaikutukset –kohdan alla.

Ehdotettu muutos edellyttäisi muutoksia työeläkealan yhteiseen eläkelaskennan sovellukseen. Ehdotettu ansiorajan muutos ei kuitenkaan aiheuttaisi merkittäviä tietojärjestelmämuutoksia. Muutokset pystyttäisiin toteuttamaan normaalin ylläpitotyön ohessa. Tietojärjestelmämuutoksista aiheutuisi tietojärjestelmäkustannuksia, joiden ETK on arvioinut olevan korkeintaan noin muutamien kymmenien tuhansien eurojen suuruisia.

Ehdotetulla muutoksella ei olisi vaikutuksia viranomaisten toimintaan.

4.2.2.3 ETK:n oikeus saada tietoja valvontaa varten

ETK:n tiedonsaantioikeuksien laajeneminen mahdollistaisi niiden henkilöiden YEL-vakuuttamisen valvonnan, jotka työskentelevät YEL:ssä tarkoitetussa yrittäjäasemassa kokonaan tai osin omistamassaan osakeyhtiössä. Jos osakeyhtiön kautta YEL:n piiriin kuuluvaa toimintaa harjoittavat yrittäjät olisivat säännöllisen massamuotoisen YEL-valvonnan piirissä, kattaisi ETK:n YEL-valvonta kaikki merkittävät yrittäjäryhmät. Kaikkiaan YEL-vakuuttamisen valvonnan kattavuus parantuisi olennaisesti. Tällöin valvonta kohdistuisi kaikkiin yrittäjiin tasapuolisesti riippumatta siitä, missä muodossa yrittäjätoimintaa harjoitetaan.

Kysymyksessä olisi merkittävä tiedonsiirto Verohallinnolta ETK:lle. Nykyisin ETK:n Verohallinnolta saamien elinkeinoharjoittajia ja elinkeinoyhtymän osakkaita koskevien joukkotietojen lukumäärä on vuosittain n. 200 000 kpl. Koska osakeyhtiössä on usein useita osakkaita, arvioidaan tietoluovutuksen nousevan suuremmaksi kuin 200 000 kpl. Arvioiden mukaan tämä ei kuitenkaan olisi suurempi kuin 400 000 kpl.

4.2.2.4 Apurahansaajien työtulon tarkistaminen

Apurahansaajan MYEL-työtulon tarkistamista koskevat ehdotukset lisäisivät jonkin verran toimeenpanotyötä ja –kustannuksia Melassa. Melan kohtuulliset hoitokulut apurahansaajien MYEL-eläkejärjestelmän osalta määräytyvät MYEL:n 135 a §:n mukaisesti. Sosiaali- ja ter-

veysministeriö vahvistaa perusteet, joiden mukana lasketaan kohtuulliset hoitokulut. Ministeriön vahvistamien perusteiden mukaan apurahansaajien MYEL-eläkejärjestelmän osalta kohtuulliset hoitokulut määräytyvät apurahansaajien MYEL-vakuutuksien ja vakuutettujen apurahansaajien lukumäärän perusteella, joten edellä tarkoitettu työmäärän lisäys ei vaikuttaisi eläkelaitokselle nykyisten hoitokuluperusteiden mukaan määrättävien hoitokulujen määrään.

Enintään 12 kuukauden pituisia apurahoja myönnetään vuosittain noin 5000. Yli 12 kuukauden pituisia apurahoja myönnetään 350-500. Melan vakuutustiimin arvion mukaan annettavien hallintopäätösten määrä lisääntyisi arviolta 200 kappaleella vuodessa. Tämä tarkoittaisi hallinnollisen työn lisäyksenä arviolta 0,4 henkilötyövuotta.

Melan arvion mukaan edellä ehdotettavat muutokset eivät vaikuta vakuutus- ja eläkesovellus ELVAan muutoin kuin päätösfraasien osalta. Työtulon tarkistukset vaikuttaisivat myös vakuutusmaksujen perintään, mutta Melasta saadun tiedon mukaan ELVA-sovellukseen ei aiheutuisi muutostarvetta ehdotettavan muutoksen johdosta.

Apurahan myöntäjien ilmoitukset sovellukseen olisi tarkoituksenmukaista ottaa oma ilmoituskohta yleisluontoista työtulon tarkistamiseen liittyvää kannanottoa koskien/koskien yksittäisen apurahansaajan työtulon tarkistamisasian hyväksymistä. Sovellusta ollaan muutoinkin kehittämässä ja tämä muutos voitaisiin tehdä tässä yhteydessä.

Työtulon tarkistamishakemusten osalta olisi tarkoituksenmukaista lähteä aluksi liikkeelle verkkosivuilla olevilla pdf-lomakkeilla, joilla apurahansaajat voisivat tehdä hakemuksen työtulon tarkistamisesta. Mikäli haluttaisiin tarjota apurahansaajille työtulon tarkistamishakemuksen tekeminen myös sähköisissä asiointipalveluissa olisi tällainen muutos rakennettava Melan nykyisiin sähköisiin asiointipalveluihin ja siitä aiheutuisi järjestelmämuutostalustuksia.

4.2.2.5 ETK:n oikeus saada ja käyttää tietoja tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan

ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan tiedonsaantia koskevaa säännöstä ehdotetaan uudistettavan siten, että sääntely muodostuisi nykyistä täsmällisemmäksi ja selkeämmäksi. Tietoja luovuttaviin tahoihin ehdotetaan lisättäväksi verohallinto, Digi- ja väestötietovirasto, Finanssivalvonta ja Potilasvakuutuskeskus. Se, että velvollisuudesta luovuttaa tietoja säädettäisiin nykyistä täsmällisemmin, olisi omiaan helpottamaan tietojen pyytämistä ja luovuttamista sekä vähentämään tähän ajoittain liittyneitä tulkintaa koskevia eriäviä näkemyksiä ETK:n ja tietoja luovuttavien tahojen välillä. Tiedonsaannin kattavuuden osalta merkityksellistä olisi erityisesti se, että ETK:lla olisi jatkossa oikeus saada tietoja myös verohallinnon tulorekisteristä. Muutokset laajentaisivat muutoinkin eräiltä osin ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan käytävissä olevaa tietopohjaa. Tämä palvelisi näiden toimintojen sujuvaa ja laadukasta toteuttamista sekä toiminnan tulosten hyödyntämistä työeläketurvan kehittämisessä ETK:ssa ja sen ulkopuolella. Tulorekisterin ajantasaiset tiedot mahdollistaisivat esimerkiksi lainmuutosten vaikutusten sekä erilaisten käyttäytymisen muutosten nykyistä nopeamman seurannan.

Digi- ja väestötietovirasto sekä Finanssivalvonta luovuttavat jo tällä hetkellä muun lainsäädännön nojalla tietoja ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan tarpeisiin. Ehdotettava muutos vähentäisi tarvittavien tietojen keräämiseen liittyvää hallinnollista taakkaa. Digi- ja väestötietovirastolta saadun tiedon mukaan tietojen luovuttaminen ei lähtökohtaisesti aiheuttaisi virastolle muutostarpeita tai kustannuksia, mikäli se olisi pienimuotoista ja tapahtuisi enintään muutaman kerran vuodessa. Mikäli tietojen luovuttaminen taas olisi tarpeen tätä useammin tai se olisi laajamittaista, sillä voisi olla vaikutusta Digi- ja väestötietoviraston tarvitsemiin resursseihin. Tämä voisi riippua myös tietojen luovuttamisen teknisestä toteuttamistavasta. Ainoas-

taan verohallinto olisi tietojen luovuttajana tosiasiallisesti täysin uusi taho. Tulorekisterin tietojen osalta selvitettyä tulorekisterin ja ETK:n välillä vielä tietojen tekninen luovutustapa sekä tähän liittyvät tekniset toiminnallisuudet.

4.2.3 Vaikutukset työnantajiin ja apurahanmyöntäjiin

4.2.3.1 Rahastointirajan muutos

Ehdotettu muutos vaikuttaisi työeläkevakuutusyhtiöstä työntekijöidensä eläketurvan ottaneiden suurten työnantajien (työntekijöiden yhteenlaskettu palkkasumma vuonna 2023 on noin yli 2,2 miljoonaa euroa vuodessa) vastuuseen rahastoidusta työkyvyttömyyseläkkeestä. Toteutunut työkyvyttömyys- ja kuntoutusrahakorvausmenona on maksuluokkamallin määrittävässä laskuperusteissa huomioitu työeläkevakuutusyhtiön vastuulle tuleva rahastoitu eläkemeno tietyin säännöin. Koska näin suuret työnantajat ovat vastuullisia kattamaan työkyvyttömyyseläkkeelle joutuvien työntekijöidensä eläkkeiden rahastoitujen osien kustannukset tietyiltä osin maksuluokkamallin kautta, TyEL:n 175 §:n 2 momentin mukaisen ansiorajan nostaminen pienentäisi edellä mainittujen suurten työnantajien vastuuta työkyvyttömyyseläkkeistä. Käytännössä tämä vaikutus näkyisi joidenkin suurten työnantajien työeläkemaksun pienenemisenä.

Lyhyisiin työsuhteisiin, joissa palkkaa on maksettu TyEL:n 175 §:n 2 momentin ansiorajaa pienempi määrä kahden vuoden tarkasteluajana, liittyvät työkyvyttömyyseläkkeet eivät vaikuta työnantajan maksuluokkaan. Vakuutuskohtainen ansiorajan nosto määrittäisi entistä useamman työsuhteen sellaiseksi lyhyeksi työsuhteeksi, johon liittyvä työkyvyttömyyseläke ei vaikuttaisi työnantajan maksuluokkaan.

ETK arvioi muutosehdotuksen vaikutuksen niihin eläkkeisiin, jotka voisivat vaikuttaa työnantajan maksuluokkaan. Työntekijöistä noin 58 prosenttia on vakuutettu työsuhteeseen maksuluokkamallin piirissä olevaan työnantajaan (Yritysten työeläkemaksut –tilaston mukaan). Vaikutus maksuluokkamallin piirissä oleviin työnantajiin voidaan arvioida olevan samassa suhteessa. Nykylainsäädäntö on rajannut rahastoinnin piiristä vakuutusjaksoista reilu 600 kappaletta eli noin 9 prosenttia. Näistä karkeasti arvioituna vajaa 400 koskisi maksuluokkamallin piirissä olevia työnantajia. Ehdotettu muutos rajaisi lisäksi 300 vakuutusta (200 maksuluokkamallin piiristä), mikä on 5 prosenttia nykytilannetta vähemmän. Muutoksen vaikutus maksuluokkaan vaikuttavan eläkemenon määrään olisi noin -1,5 prosenttia.

Pientyönantajilla, joiden vuoden 2023 palkkasumma on korkeintaan noin 2,2 miljoonaa euroa, koko eläkevakuutusmaksu on työntekijöiden iästä ja niiden omista työkyvyttömyyseläkkeistä riippumaton tasamaksu, joten ehdotettu muutos ei vaikuttaisi yksittäisten pientyönantajien työeläkemaksuun.

4.2.3.2 Apurahansaajien työtulon tarkistaminen

Apurahansaajalla olisi velvollisuus esittää Melalle selvitys siitä, että myöntäjä hyväksyy muutokset työpanoksessa ja työskentelyajassa. Myöntäjillä olisi mahdollisuus antaa Melalle yleisluontoisia lausuntoja siitä, että tietyn tyyppisissä apurahoissa apurahansaaja voi pidentää tai lyhentää työskentelyaikaa työpanoksensa mukaisesti. Käytännössä apurahansaajat ovat maksatusasioiden takia jo muutoinkin tällaisissa tilanteissa jo yhteydessä myöntäjään. Selvitys voisi olla vapaamuotoinen (esim. sähköposti) ja tulevaisuudessa myös apurahanmyöntäjän ilmoituksetsovelluksen kautta voisi myös halutessaan ilmoittaa näitä asioita.

4.2.4 Sukupuolivaikutukset

4.2.4.1 Apurahansaajien työtulon tarkistaminen

Melan tietojen mukaan sekä taiteen että tieteen apurahansaajista miehiä on 40 prosenttia ja naisia 60 prosenttia. Ehdotetut muutokset osaltaan edistäisivät apurahansaajien työn ja perheen yhteensovittamista. Työtulon tarkistamisen myötä MYEL-vakuutus kohdistuisi oikein myös tilanteissa, joissa apurahansaaja haluaa esimerkiksi vanhempainvapaan jälkeen suhteellisen pian jatkaa apurahan turvin työskentelyä osa-aikaisesti pienen lapsen hoidon ohessa. Tällöin myös molempien vanhempien jääminen osittaiselle hoitovapaalle mahdollistuu, mikä edesauttaa hoivavastuun tasaista jakautumista vanhempien kesken. Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen (2022) mukaan osa-aikatyö on naisilla yleisempää kuin miehillä. Perusoikeusjärjestelmän kannalta katsottuna ei ole perusteltua asettaa tosiasiallisesti eri asemaan apurahansaajia, joiden työskentelyaika muuttuu esimerkiksi alle 3-vuotiaan lapsen hoitamisen vuoksi, verrattuna apurahansaajiin, joilla ei ole ehdotuksessa mainittua syytä muuttaa työskentelyaikaansa. Säännöksellä pyritään siihen, etteivät apurahansaajat joutuisi sosiaaliturvan osalta keskenään eri asemaan esimerkiksi perhevapaiden vuoksi. Ehdotetut muutokset olisivat linjassa myös naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986) 4 §:n kanssa, jonka mukaan viranomaisien tulee kaikessa toiminnassaan edistää naisen ja miesten välistä tasa-arvoa.

4.2.4.2 Muut ehdotukset

Muilla ehdotuksilla ei ole arvioitu olevan sukupuolivaikutuksia.

4.2.5 Vaikutukset etuudensaajiin

4.2.5.1 Palkattomien aikojen ansioedellytyksen muuttaminen

Eläke ei kartu palkattomilta ajoilta työskentelyn, vaan tiettyjen henkilön palkattomilta ajoilta saamien etuuksien perusteella. Palkattomien aikojen ansioedellytyksen muuttamisella ei siten olisi vaikutusta henkilön itselleen työllä ansaitsemiin konkreettisiin eläke-etuuksiin. Vaikutusta saattaisi kuitenkin tulla oikeuteen palkattomilta ajoilta karttuneeseen eläkkeeseen, jolloin myös etuudensaajan eläke voisi tietyissä tapauksissa muuttua.

ETK on tehnyt arvion ehdotetun muutoksen vaikutuksista etuudensaajiin. Arvioon liittyy epävarmuutta, sillä arvio sisältää runsaasti oletuksia esimerkiksi henkilöiden työurista, palkkakehityksestä ja mahdollisista katkoksista työurissa.

Laisa säädetyn edellytyksen laskeminen karttuneen eläkkeen kautta ei kaikissa tapauksissa johtaisi täysin samaan ansioperusteeseen kuin nykyinen ansioedellytys. Siltä osin kuin eläkkeensaajan ansioista on karttumaa laskettaessa vähennetty palkansaajan työeläkevakuutusmaksu ja eläke on ansaittu jonkin muun kuin 1,5 karttumisprosentin aikana, ei karttuneen eläkkeen käyttäminen johtaisi tarkalleen nykyiseen ansioedellytykseen.

Laskentatavan muutos johtaisi suurimmalla osalla etuudensaajista aikaisempaa hieman parempaan tilanteeseen. Pienellä joukolla etuudensaajia muutos voisi aiheuttaa etuuden menetyksiä, mutta palkattoman ajan karttuman saamisen edellytyksenä oleva eläkekarttuman raja mitoitettaisiin niin, että sen johdosta etuuden menetykset jäisivät mahdollisimman pieniksi. Tämä huomioisi eri aikoina ansioita ansainneiden etuudensaajien yhdenvertaisen kohtelun.

Muutos ei aiheuttaisi etuuden menetyksiä silloin, jos nykyistä ansioedellytystä vastaava euro-määrä on ansaittu vuonna 2005 tai sen jälkeen tai, jos ansioita on ansaittu ennen vuotta 2005 sen jälkeen, kun eläkkeenhakija on täyttänyt 23 vuotta.

Niillä vakuutetuilla, joilla ansioita on pelkästään vuosina 1996–2016, uusi päätelystyöntö tarkoittaisi vaatimusta noin 40 euroa suuremmista ansioista koko työuran ajalta nykyiseen verrattuna. Edellä mainittuja henkilöitä, joiden ansiot olisivat ansiorajan tuntumassa, ei viimeisimmästä eläkkeelle siirtyneiden tilastosta löytynyt yhtään.

Ansioedellytyksen laskennassa on nykyisessä lainsäädännössä otettu huomioon myös ennen vuotta 2005 alle 23-vuotiaana vakuutetut työansiot. Koska näistä ei ole karttunut eläkettä, vaikuttaisi muutos ansioedellytyksestä eläke-edellytykseen sellaisten henkilöiden palkattomien aikojen eläkekattumaoikeuteen, jotka olivat yli 18-vuotiaita vuonna 2005 ja joilla vaadittu ansiorajamäärä täyttyy vain, jos mukaan laskettaisiin ajalta ennen vuotta 2005 myös alle 23-vuotiaana ansaittuja ansioita.

ETK:n arvion mukaan tällaisten henkilöiden lukumäärä vaihtelee yksittäisenä vuonna. Viimeisimmästä ETK:n eläkkeelle siirtyneiden tilastosta vuodelta 2021 löytyi 20 sellaista henkilöä, joilla osa palkattoman ajan karttumaan vaadittavista ansioista oli ansaittu ennen vuotta 2005 alle 23-vuotiaana. Joukossa on sellaisia henkilöitä, joilla on joko molempia tai vain työeläkelakien mukaisen palkattoman ajan tai vain VEKL:n mukaista karttumaa.

Henkilöillä, joilla on koko työuran ajalta työansioita vain lähellä nykyistä palkattomien aikojen eläkekattuman edellytyksen mukaista, työeläkekattumat ovat hyvin pieniä. Tällaisessa tilanteessa he todennäköisesti olisivat oikeutettuja kansan- ja takuueläkkeisiin. Mahdollinen muutos ansiosidonnaiselta palkattomalta ajalta karttuneessa eläkkeessä kompensoituisi siten todennäköisesti täysimääräisesti Kelan eläkkeen määrässä, jolloin etuudensaajan kokonaisu-eläke säilyy samana.

Sen sijaan VEKL-etuus ei ole kansaneläkettä vähentävä etuus kansaneläkelain 23 §:n mukaan. Siten ehdotettu muutos VEKL:n mukaisessa ansioedellytyksessä voi aiheuttaa etuudenmenetyksiä joissain tapauksissa. ETK:n arvion mukaan VEKL-etuuksia jäisi vuoden 2021 tilanteen perusteella alkamatta noin 10 henkilöllä. Keskimäärin näillä henkilöillä VEKL-etuutta jäisi saamatta n. 35 euroa kuukaudessa. ETK:n arvion mukaan pitkällä aikavälillä henkilöitä voisi maksimissaan olla yhteensä muutamia satoja henkilöitä.

4.2.5.2 Sähköisen työeläkeotteen käytön edistämien

Tilastokeskuksen tilastotietokannan mukaan työikäisten internetin ja sähköisten palvelujen käyttöaste on jatkuvasti jatkanut kasvuaan. Vuonna 2022 työllisistä henkilöistä 99 % oli käyttänyt internetiä viimeisen 3 kuukauden aikana. Väestön tieto- ja viestintätekniikan tilaston mukaan 16-64 vuotiaista eri ikäluokkaryhmiin jaoteltuna 70 – 90 % oli hakenut itseään koskevia tietoja esimerkiksi verotuksesta, eläkkeestä tai terveydenhoidosta viimeisen 12 kuukauden aikana.

Ehdotetun muutoksen johdosta yhä suurempi osa vakuutetuista ohjautuisi eläkelaitosten sähköisten palveluiden piiriin, jonka johdosta vakuutetut saisivat käyttöönsä parempia ja moninaisempia palveluja kuin mitä paperisella työeläkeotteella pystytään tarjoamaan.

Ihmiset voivat nimittäin käyttää verkkopalvelussa esimerkiksi erilaisia laskureita sähköisen työeläkeotteen rinnalla, saada arvion eläkkeestään ja käyttää digitaalisia kuntoutus- ja hakemus-

palveluja. Chatin kautta vakuutetut voivat esittää eläkelaitokselle kysymyksiä, joihin on mahdollisuus vastata saman tien ja verkkosivuilla voi myös tarjota erilaista yleisinformaatiota laajemmin, kuin kirjallisen työeläkeotteen saatteessa. Eläkelaitoksen verkkopalvelussa voi myös itse täydentää laskelmien pohjana olevia tietoja.

Ihmisten yhdenvertaisen kohtelun kannalta on kuitenkin tärkeää, että myös kirjallinen eli paperinen työeläkeote lähetetään niille vakuutetuille, jotka eivät ole saaneet kirjallista työeläkeotetta tai katsoneet sähköistä työeläkeotetta eläkelaitoksen sähköisessä asiointipalvelussa kolmeen vuoteen. Kaikilla ei ole teknisiä edellytyksiä käyttää sähköisiä asiointipalveluja, joten kirjallisen työeläkeotteen saamisen mahdollisuudella taataan ihmisten oikeusturvan yhdenvertainen toteutuminen.

Muutoksen yhteydessä työeläkeotteen merkitystä, sähköisen työeläkeotteen laajempaa sisältöä ja mahdollisuutta katsoa työeläkeote, milloin tahansa, markkinoitaisiin kansalaisille aktiivisesti sekä alan yhteisellä että eläkelaitosten omalla markkinointiviestinnällä.

4.2.5.3 Eläkeikärajojen vahvistaminen asetuksella vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneille

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö voisi esityksen mukaan antaa vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneisiin sovellettavia eläkeikärajoja koskevat vuosittaiset asetukset enintään kuukautta myöhemmin kuin voimassa oleva sääntely edellyttää. Tarkoitettu asetus annetaan TyEL:n 82 §:n ja 83 §:n mukaisen sääntelyn nojalla ensimmäisen kerran syksyllä 2026. Muutos tarkoittaisi sitä, että kansalaiset saisivat tarkoitettua eläkeikärajat tietoonsa enintään kuukautta nykyisen säännöksen edellyttämää myöhemmin. Ne vakuutetut, joille vahvistetun ikärajan perusteella syntyisi oikeus hakea osittaista varhennettua vanhuuseläkettä jo asetuksen vahvistamista seuraavina kuukausina, joutuisivat tämän eläkkeen hakemiseksi toimimaan nopeammin kuin jos asetus annettaisiin jo aikaisemmin. Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen hakemiseen jäisi kuitenkin aina – myös kunkin syntymävuosiluokan ensimmäisinä syntyneille – ainakin kuukausi aikaa. Voimassa olevan säännöksen mukaista määräaika ehdotetaan muutettavaksi nimenomaan siksi, että nykyisen säännöksen asetuksen antamiselle asettamaa ajallista takarajaa ei välttämättä aina ole realistisesti mahdollista noudattaa tarvittavien tilastotietojen saatavuus huomioon ottaen. Muutosta on tämän vuoksi pidettävä perusteltuna ja tarpeellisenä, ja sen vaikutus eläkkeenhakijoiden asemaan voidaan arvioida kohtuulliseksi ja vähäiseksi.

4.2.5.4 ETK:n oikeus saada tietoja valvontaa varten

ETK:n valvonta tulisi ottamaan yhteyttä vastaanotettujen tietojen rajauksen jälkeen arviolta noin 3000 yrittäjään. Tietojen rajauksen jälkeen tarpeettomat tiedot hävitetään välittömästi sen jälkeen, kun rajausta on onnistuneesti tehty ja todettu, ettei rajauksessa ole teknisiä virheitä. ETK vastaa teknisistä ja organisatorisista asianmukaisista suojoitoista niin, että rekisteröidyille ei aiheudu tietosuojaa heikentäviä seurauksia.

4.2.5.5 ETK:n oikeus saada ja käyttää tietoja tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan

Rekisteröityjen henkilöiden asema Eläketurvakeskuksesta annetun lain 4 §:n 1 momentin tarkoittamia tietoja käsiteltäessä turvattaisiin EU:n yleisen tietosuojasetuksen sekä tietosuojaa koskevan kansallisen yleislainsäädännön nojalla. ETK vastaisi rekisteripitäjänä asianmukaisista teknisistä ja organisatorisista suojoitoista niin, että rekisteröidyille ei aiheudu tietosuojaa heikentäviä seurauksia.

4.2.5.6 Apurahansaajien työtulon tarkistaminen

Työtulon tarkistaminen vaikuttaisi siihen, että apurahansaajan sosiaaliturva olisi nykyistä paremmin oikean määräisenä oikeaan aikaan voimassa. Se ei lähtökohtaisesti vaikuttaisi vähentävästi apurahansaajan eläkkeen karttumiseen, koska MYEL-työtuloa tarkistettaessa muutettaisiin vain työpanoksen määrää ja vakuutuksen kohdentumisaikaa. Kuten keskeyttämispäätöksissäkin, muilta osin ei tarkistettaisi MYEL-työtuloa.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

5.1.1 Rahastointirajan muutos

Yhtenä vaihtoehtona tutkittiin TyEL:n 175 § 2 momentin ansiorajan kaksinkertaistamista, joka vastaisi keskimäärin noin kahden kuukauden ansiota. Tarkasteltava ansioraja olisi 4 188,90 € vuoden 2004 tasossa.

Vaihtoehdoisen ansiorajan vaikutuksia on arvioitu ETK:n tekemillä laskelmilla. ETK poimi eläketapahtumarekisteristä tietoja vuonna 2019 ja 2022 alkaneista työkyvyttömyyseläkkeistä ja ansiorekisteristä näihin liittyvistä vastuunjaon tarkasteluajan ansiojaksoista ja laski tietojen perusteella työkyvyttömyyseläkkeiden rahastoituja osia eri säännöin.

TyEL:n 175 §:n 2 momentin mukaisen vakuutuskohtaisen ansiorajan nosto pudottaisi rahastoinnin piiristä ne työkyvyttömyyseläkkeet, joissa tarkasteluajan ansiot vakuutuksista yhteensä ylittäisivät TyEL:n 175 §:n 1 momentissa mainitun rajan kuten ennenkin, mutta yhdenkään erillisen vakuutuksen osalta ansiot eivät ylittäisi uutta korkeampaa TyEL:n 175 §:n 2 momentin mukaista vakuutuskohtaista ansiorajaa. Tällaisia eläkkeitä löytyi vuonna 2019 ja vuonna 2022 yhteensä viisi kappaletta eli ansiorajan muutos pienentäisi rahastoitavien eläkkeiden määrää vain noin 0,1 prosentilla. Rahastoinnissa huomioitavien vakuutusten määrä pienenesi noin viidelläsadalla eli kuudella prosentilla nykytilaan verrattuna. Rahastoitava eläkemeno pienenesi muutamalla miljoonalla eurolla eli noin 0,7 prosenttia nykytilaan verrattuna. Vaikutus olisi suurin täysin kuntoutustukiin (-0,8 %) ja pienin osatyökyvyttömyyseläkkeisiin (-0,2 %).

Taulukko 1. Vaihtoehdoisen ansiorajan vaikutukset nykytilaan verrattuna. (Lähde: ETK.)

		Nykyinen rahastoinnin alaraja 2094,45 €	Rahastoinnin alaraja 4188,90 €	Vaihtoeh- toisen ra- jan vaiku- tus verrat- tuna nyky- tilaan
Vuonna 2022 alkaneiden rahastoitujen työkyvyttö- myyseläkkeiden luku- määrä	Kaikki työkyvyttömyys- eläkkeet	5 938	5 934	-0.1 %
	Täydet työkyvyttömyys- eläkkeet	1 176	1 175	-0.1 %

	Kuntoutustuet	2 584	2 583	0.0 %
	Osatyökyvyttömyyseläkkeet	1 204	1 203	-0.1 %
	Osakuntoutustuet	974	973	-0.1 %
Vuonna 2022 alkaneiden työkyvyttömyyseläkkeiden rahastointiin vaikuttavien vakuutusten lukumäärä	Kaikki eläkkeet	7 872	7 432	-5.6 %
	Täydet työkyvyttömyyseläkkeet	1 524	1 440	-5.5 %
	Kuntoutustuet	3 686	3 425	-7.1 %
	Osatyökyvyttömyyseläkkeet	1 440	1 403	-2.6 %
	Osakuntoutustuet	1 222	1 164	-4.7 %
Vuonna 2022 alkaneiden työkyvyttömyyseläkkeiden rahastointu työkyvyttömyysmeno, miljoonaa euroa	Kaikki eläkkeet	486,4	483,2	-0.7 %
	Täydet työkyvyttömyyseläkkeet	73,7	73,4	-0.4 %
	Kuntoutustuet	312,6	310,0	-0.8 %
	Osatyökyvyttömyyseläkkeet	41,2	41,1	-0.2 %
	Osakuntoutustuet	59,0	58,7	-0.5 %

Jos ansiorajaa korotettaisiin, työkyvyttömyyseläkkeen rahastointia tehtäisiin vasta hieman suuremmista ansioista. Muutoksen tavoitteena on ollut pienentää suurimpien työnantajien vastuuta rahastoidusta työkyvyttömyyseläkkeestä maksuluokkamallin kautta. Samalla on tavoiteltu rahastoinnin toimeenpanon keventämistä esimerkiksi kustannustenjaon ja tietojärjestelmien osalta. TyEL:n 175 § 2 momentin mukaisen ansiorajan kaksinkertaistaminen ei toisi riittävän suurta muutosta suurimpien työnantajien vastuuseen rahastoidusta työkyvyttömyyseläkkeestä eikä keventäisi rahastoinnin toimeenpanoa riittävästi tavoitteeseen nähden. Tämän takia ansiorajan kaksinkertaistamista ei voida pitää riittävänä muutoksena, vaan vasta ansiorajan kolminkertaistaminen toisi riittävät hyödyt muutokselle.

5.1.2 Palkattomien aikojen ansioedellytyksen muutos

ETK teki erilaisia laskelmia ja tarkasteli, miten palkattomien aikojen karttuman edellytyksen verran ansioita (19 578,92 euroa vuonna 2023) eri aikoina saaneet ovat kartuttaneet tästä tulosta eläkettä.

Esimerkiksi jos karttuma on ansaittu pelkästään 1,5 karttumaprosentin aikana, eikä työntekijän eläkemaksua ole vähennetty, nykyinen ansioraja työuran aikana kartuttaa eläkettä 24,47 euroa/kk. Ansioita on tällöin ollut vuoden 2016 jälkeen alle 53-vuotiaana ja/tai ennen vuotta 1996. Jos puolestaan karttuma olisi ansaittu pelkästään korotetun karttuman (53-62-vuotiaille 1,9 prosenttia vuodessa vuosina 2005-2016) tai siirtymäajan karttuman (53-62-vuotiaille 1,7 prosenttia vuodessa vuosina 2017-2025) aikana, olisi tällaisten tapausten esiintyminen hyvin epätodennäköistä.

Lisäksi voidaan arvioida, että vielä pitkään on vakuutettuina henkilöitä, joilla karttuma on ansaittu 1,5 karttumaprosentin aikana, mutta osasta on vähennetty PTEL-maksu (palkansaajan työeläkemaksu) ja osasta ei. Jos oletetaan, että puolet ansioista on ansaittu 2010-2016 (PTEL-

vähennys ka. 5,2 %) ja toinen puoli vuoden 2016 jälkeen karttumaprosentin 1,5 prosenttia aikana, niin nykyinen ansioedellytys antaisi eläkekattuman 23,84 euroa/kk.

Jatkossa kaikki eläkekattuma on 1,5 karttumaprosentin mukaista eikä työeläkemaksuja vähennetä, joten luontevaa olisi valita 24,47 euroa/kk (vuoden 2023 tasossa) eläkekattuman edellytykseksi. Eläkekattuman vaihtoehtoista on kuitenkin valittu karttumisen edellytykseksi 15 euroa/kk vuoden 2004 tasossa (23,37 euroa vuoden 2023 tasossa ennen elinaikakerroin-tarkistusta), jotta niillekin vakuutetuille, joilla ansiot sattuivat sijoittumaan puoliksi erilaisiin kattuma-aikoihin ja koko työuran ansiot olisivat täsmälleen nykyisen ansioedellytyksen suuruisia, tulisi muutoksesta mahdollisimman vähän negatiivisia vaikutuksia.

6 Lausuntopalaute

(Täydentyy lausuntokierroksen jälkeen.)

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Työntekijän eläkelaki

3 §. Työeläkelait. Pykälän 2 momentin 4 kohtaan sisältyvä viittaus Ahvenanmaan maakuntalakiin korjattaisiin kohdistumaan voimassa olevaan maakuntalakiin.

74 §. Eläkkeeseen oikeuttavat palkattomat ajat. Pykälässä säädetään siitä, että eläkettä karttuu työansioiden lisäksi palkattomilta ajoilta. Pykälän 1 momentissa edellytyksenä eläkkeen karttumiselle palkattomilta ajoilta on ollut tietty määrä vakuutettuja työansioita. Momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että palkattomat ajat oikeuttavat eläkkeeseen, jos työntekijän työansioiden perusteella eläketapahtumavuoden alkuun mennessä ansaitun eläkkeen määrä olisi vähintään 15 euroa kuukaudessa (23,37 euroa vuoden 2023 tasossa).

Erilaisten laskelmien avulla on tarkasteltu ehdotuksen euromäärää. Jotta eläkkeeseen oikeuttavien palkattomien aikojen edellytys pysyisi vastaavan sisältöisenä, määritettäisiin edellytys nykyisestä ansioedellytyksestä lasketun karttuneen eläkkeen kautta. Esimerkiksi nykyisin vaadittavilla 19 578,92 euron suuruisilla työuran vuosityöansioilla saisi 1,5 prosentin karttumalla 293,68 euron vuosieläkkeen, joka olisi kuukausieläkkeenä 24,47 euroa vuoden 2023 tasossa.

Pykälässä säädetyn ansaitun eläkkeen euromääräksi ehdotetaan kuitenkin tätä pienempää euromäärää eli 15 euroa kuukaudessa (23,37 euroa vuoden 2023 tasossa), jotta etuuden menetykset jäisivät mahdollisimman pieniksi. Tämä huomioisi eri aikoina ansioita ansainneiden etuudensaajien yhdenvertaisen kohtelun.

75 a §. Työeläkeotteen antaminen. Ensimmäisen kirjallisen työeläkeotteen lähettämisen ajankohdasta säädettäisiin jatkossa laissa. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että kirjallisen (eli paperisen) työeläkeotteen antamisen rytmiä muutettaisiin niin, ettei jakelun piiriin enää poimittaisi työntekijöitä syntymäkuukauden perusteella. Kirjallinen työeläkeote lähetettäisiin työntekijälle ensimmäisen kerran sinä kalenterivuotena, kun hän täyttää 20 vuotta. Kirjallista työeläkeotetta ei kuitenkaan lähetettäisi, jos työntekijä olisi valinnut jakelutavaksi sähköisen työeläkeotteen tai käynyt katsomassa sähköisen työeläkeotteen verkkopalvelussa joko sinä kalenterivuotena, kun hän täyttää 20 vuotta tai sitä edeltävien kahden kalenterivuoden aikana. Ensimmäisestä kirjallisen työeläkeotteen lähettamisestä tai sähköisen työeläkeotteen katsomisesta alkaisi kulua 2 momentissa tarkoitettu kolmen vuoden määräaika seuraavan kirjallisen työeläkeotteen lähettämiseksi.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi niistä edellytyksistä, joilla työntekijä pysyy yksinomaan sähköisen työeläkeotteen jakelupiirissä ja jää siten kirjallisen työeläkeotteen lähettämisen ulkopuolelle. Sähköisen työeläkeotteen nimenomaisesti valinneiden lisäksi sähköisen työeläkeotteen katsominen vähintään kolmen vuoden välein pitäisi työntekijän kirjallisen työeläkejakelun ulkopuolella. Sähköisen työeläkeotteen katsomisesta jää merkintä asiointipalveluun. Sähköinen työeläkeote annettaisiin ensisijaisesti työntekijän viimeisen työskentelyn vakuuttaneen eläkelaitoksen asiointipalvelussa, mutta säännös mahdollistaisi työeläkeotteen tarjoamisen tulevaisuudessa myös muussa verkkopalvelussa. Verkkopalvelulla tarkoitettaisiin työeläkelaitosten sähköisiä asiointipalveluja, työeläkealan yhteistä sähköistä asiointipalvelua sekä mahdollista muuta verkkopalvelua, jossa sähköistä työeläkeotetta jatkossa tullaan tarjoamaan.

Suomessa asuvalle työntekijälle, joka ei ole valinnut sähköistä työeläkeotetta, lähetettäisiin kirjallinen työeläkeote joka kolmas vuosi, kuten nykyisinkin. Pykälän 4 momenttia muutettaisiin

siten, että kolmen vuoden määräaika alkaisi kulua alusta aina, kun työntekijälle lähetettäisiin kirjallinen työeläkeote tai kun hän kävisi työeläkeotteen sisältävässä verkkopalvelussa katsomassa sähköisen työeläkeotteensa.

Sähköisen työeläkeotteen katsomisen oikeusvaikutuksista viestittäisiin verkkopalvelussa ja työeläkeotteen tulisi erottua verkkopalvelusta helposti tunnistettavasti. Muutosta sovellettaisiin 5 momentin perusteella myös ETK:een sen antaessa työeläkeotteen 75 §:n 3 momentin nojalla. Kirjallisen otteen saisi aina myös pyynnöstä, kuten nykyisinkin.

75 c §. Tavoite-eläkeikä työeläkeotteella. Pykälässä säädetään, että työntekijälle ilmoitetaan kirjallisella työeläkeotteella viimeistään viittä vuotta ennen työntekijän arvioitua alinta vanhuuseläkeikänsä arvio tavoite-eläkeiästä sekä arvio hänen vanhuuseläkkeensä määrästä tavoite-eläkeikässä. Pykälän 2 momenttiin tehtäisiin lisäys, jonka mukaan kirjallista työeläkeotetta ei kuitenkaan tähänkään ryhmään kuuluvalle työntekijälle lähetettäisi, jos hän kävisi lähetyvuonna katsomassa kyseiset arviot sisältävän sähköisen työeläkeotteensa työeläkelaitoksen asiointipalvelussa tai muussa työeläkeotteen sisältävässä verkkopalvelussa.

83 § Ikärajojen ja elinaikakerroimen määrittäminen. Pykälän 5 momentin asetuksenantovaltuuteen liittyvää määräaika eläkeikärajoja koskevan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen antamiselle ehdotetaan muutettavaksi.

Asetuksenantovaltuus koskee vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneiden 82 §:ssä tarkoitettuja eläkeikärajoja sekä elinaikakerrointa vuodelle 2027 ja siitä eteenpäin. Ensimmäinen ikärajoja koskeva asetus annetaan vuonna 1965 syntyneiden osalta vuodelle 2027, minkä jälkeen vastaava asetus annetaan syntymävuosiluokittain joka vuosi. Nykyisen säännöksen mukaan sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa asetuksella ensin 82 §:ssä tarkoitettujen ikärajojen vuosittain viimeistään kahta kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona työntekijä täyttää 62 vuotta ja sen jälkeen 82 §:ssä tarkoitettujen elinaikakerroimen viimeistään kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, josta sitä sovelletaan. Nykyinen säännös velvoittaa siten sosiaali- ja terveysministeriön antamaan ikärajoja koskevan asetuksen viimeistään kunkin vuoden lokakuussa ja elinaikakerrointa koskevan asetuksen viimeistään kunkin vuoden marraskuussa.

Eläkeikärajoja koskevan asetuksen antamiselle säädetty määräaika on havaittu ongelmalliseksi tilastotietojen saatavuuden näkökulmasta. Ikärajoja ja elinaikakerrointa määrittäessä käytetään lain mukaan kulloisenkin viiden viimeisen vuoden käytettävissä olevia Tilastokeskuksen kuolevuustilastoja. Tilastokeskus julkaisee viimeisimmät kuolevuustilastot käytännössä yleensä lokakuun viimeisellä kolmanneksella. Elinaikakerroin vahvistetaan viimeistään marraskuussa samojen tilastojen perusteella. Kun eläkeikärajojen vahvistamisessa tarvittavat kuolevuustilastot julkaistaan näin myöhään lokakuussa, sosiaali- ja terveysministeriölle ei välttämättä kaikkina vuosina tule jäämään eläkeikärajoja koskevan asetuksen valmisteluun ja antamiseen riittävää aikaa. Tämä on omiaan vaarantamaan lakisääteisen määräajan noudattamisen. Koska ikärajoja ja elinaikakerroin tulee vahvistaa samojen kuolevuustilastojen pohjalta, ehdotetaan, että sosiaali- ja terveysministeriön tulisi eläkeikärajoja koskevan asetuksen antamisessa noudattaa samaa määräaika kuin elinaikakerrointa koskevan asetuksen kohdalla. Näin ollen sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaisi asetuksella 82 §:ssä tarkoitettujen ikärajojen vuosittain viimeistään kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona työntekijä täyttää 62 vuotta eli viimeistään kunkin vuoden marraskuussa. Kyse olisi nykyiseen tapaan asetuksen antamisen takarajasta. Muutoksella turvattaisiin sosiaali- ja terveysministeriön edellytykset antaa eläkeikärajoja koskeva asetus vuosittain lakisääteistä määräaika noudattaen.

175 §. *Eläkelaitoksen vastuu työkyvyttömyyseläkkeestä.* Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että säädettyä ansiorajaa korotettaisiin. Eläkelaitos ei vastaisi työkyvyttömyyseläkkeestä siltä osin kuin eläkelaitoksessa vakuutetut tämän lain alaiset työansiot tilapäisen työnantajan osalta tai muun työnantajan saman vakuutuksen osalta alittaisivat 6 662,23 euroa pykälän 1 momentissa mainittuina kahtena kalenterivuonna. Tämä eläketurva kustannettaisiin kuten nykyisinkin TyEL-MEL-eläkelaitosten kesken yhteisesti. Koska tämän lain 176 §:ssä, jossa säädetään eläkelaitoksen vastuusta koskien kuntoutusrahaa ja muita kuntoutusetuuksia, on viittaus 175 §:ään, muutos koskisi myös kuntoutusrahaa.

Ansiorajan korottaminen vuoden 2022 tasossa 10 000 euroon eli ansiorajan noin kolminkertaistaminen tarkoittaisi käytännössä sitä, että vasta keskimäärin noin kolmen kuukauden ansioista tulisi eläkelaitokselle vastuuta työkyvyttömyyseläkkeen rahastoidusta osasta. Vastaavasti tämä pienentäisi myös suurimpien työnantajien vastuuta rahastoidusta työkyvyttömyyseläkkeestä maksuluokkamallin kautta.

198 §. *Oikeus saada tietoja asian ratkaisemiseksi ja lakisääteisten tehtävien toimeenpanemiseksi.* Pykälän 3 momentti ehdotetaan kumottavaksi, koska tiedonhallintalaissa säädetään yleislain tasoisesti teknisten rajapintojen käytöstä. Pykälän 3 momentti on näin ollen tarpeeton. Momentin kumoaminen ei vaikuta tiedonsaantioikeuksia koskeviin säännöksiin, vaan on luonteeltaan teknistä säädöshuoltoa.

Teknisiä rajapintoja ja katseluyhteyksiä koskevia säännöksiä sovelletaan jo nyt lain voimaantulon jälkeen hankittuihin tietojärjestelmiin. Ennen lain voimaantuloa hankittuja tietojärjestelmiä koskevien siirtymäsäännösten mukaan takarajana tiedonhallintalain säännösten soveltamiselle on 1.1.2024.

199 §. *Eläketurvakeskuksen oikeus saada tietoja valvontaa varten.* Pykälän 4 momentti ehdotetaan kumottavaksi, koska tiedonhallintalaissa säädetään yleislain tasoisesti teknisten rajapintojen käytöstä. Pykälän 4 momentti on näin ollen tarpeeton. Momentin kumoaminen ei vaikuta tiedonsaantioikeuksia koskeviin säännöksiin, vaan on luonteeltaan teknistä säädöshuoltoa.

210 §. *Tietojen antaminen teknisen käyttöyhteyden avulla.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi, koska tiedonhallintalaissa säädetään yleislain tasoisesti teknisten rajapintojen käytöstä ja teknistä käyttöyhteyttä koskeva säännös on näin ollen tarpeeton. Säännöksen kumoaminen ei vaikuta tiedonsaantioikeuksia koskeviin säännöksiin, vaan on luonteeltaan teknistä säädöshuoltoa.

7.2 Yrittäjän eläkelaki

68 §. *Eläkkeeseen oikeuttavat palkattomat ajat.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi vastaava muutos kuin työntekijän eläkelain 74 §:n 1 momenttiin.

69 a §. *Työeläkeotteen antaminen.* Pykälän 1, 2 ja 4 momentteihin ehdotetaan tehtäväksi vastaavat muutokset kuin työntekijän eläkelain 75 a §:n 1, 2 ja 4 momentteihin.

69 c §. *Tavoite-eläkeikä työeläkeotteella.* Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi vastaava muutos kuin työntekijän eläkelain 75 c §:n 2 momenttiin.

76 §. *Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän muutokseen.* Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin työntekijän eläkelain (395/2006) 83 §:n 5 momenttia.

146 §. Sovellettavat säännökset. Pykälän 4 momentin 10 kohdassa viitataan työntekijän eläkelain 210 §:ään, joka ehdotetaan tässä samassa esityksessä kumottavaksi. Tämän johdosta pykälän 4 momentin 10 kohta ehdotetaan kumottavaksi.

151 §. Eläketurvakeskuksen ja eläkelaitoksen oikeus saada tietoja valvontaa varten. Pykälässä säädetään ETK:n valvontaan liittyvistä tiedonsaantioikeuksista. Pykälän 2 momentissa säädetään ETK:n oikeudesta saada Verohallinnolta joukkotietoina valvontavelvollisuuden täyttämiseksi tarvittavia tietoja. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 4-kohta, jonka perusteella ETK:n tiedonsaantioikeutta täydennettäisiin.

Pykälässä tarkoitettu oikeus saada tietoja valvontaa varten, koskisi osittain myös henkilötietoja, joiden käsittelystä säännellään tietosuoja-asetuksessa. Tässä pykälässä tarkoitettujen henkilötietojen käsittely perustuu ensisijaisesti tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan eli käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi.

Pykälässä on säädetty, että käsiteltävien tietojen tulee olla välttämättömiä YEL:n 143 §:n 1 momentissa sekä Eläketurvakeskuksesta annetun lain 2 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettua valvontavelvollisuuden täyttämiseksi. Lisäksi pykälässä on määritelty taho, jolta tietoja voidaan saada.

Valvontaa varten tarvittaisiin uusina välttämättöminä tietoina Verohallinnolta osakeyhtiön osakastiedot Verohallinnon asiakastiedoista. Verohallinnon lomakkeen mukaiset tiedot koskevat yrittäjiä, jotka omistavat yrityksestä yli 10 prosenttia. Tällöin ei myöskään ETK:lle tulevat tiedot koskisi osakeyhtiöistä tätä pienempää osuutta omistavia henkilöitä. Tiedot 10 prosentin omistusomuuksista ovat perusteltuja suhteessa YEL:n mukaiseen yrittäjämäärittelmään, jonka mukaan yrittäjänä pidetään myös sellaista osakasta, joka omistaa yhdessä perheenjäsentensä yli 50 prosenttia yhtiön osakepääomasta.

ETK:lla olisi oikeus saada eläkevakuuttamisen valvontaa varten veroviranomaiselta joukkotietoina osakeyhtiön osakkaiden nimet, henkilötunnukset ja välttämättömät tiedot osakeomistuksesta. Osakastietojen lisäksi ETK saisi Verohallinnolta osakeyhtiön nimen, Y-tunnuksen ja valvonnan kannalta välttämättömät tiedot toimialasta, liikevaihdosta, yhtiön maksamista palkoista ja yhtiön hallussa olevista osakkeista. Joukkotiedoilla tarkoitettaisiin ryhmää osakeyhtiöiden osakkaista, joita ei olisi yksilöity henkilötunnuksella tai muulla yksilöintitavalla. Yksilöintiä ei ole mahdollista tehdä etukäteen, koska vasta Verohallinnolta saatujen tietojen perusteella ETK saa tiedon osakeyhtiöiden osakkaista.

Näitä tietoja tarvittaisiin valvonnan kohdentamisessa ja sen arvioimisessa, kuuluuko henkilö YEL:n soveltamisalaan. Toimiala, liikevaihto ja yhtiön maksamat palkat kertovat yritystoiminnan laajuudesta. Tieto yhtiön hallussa olevista osakkeista mahdollistaisi sen määrittelyn, kuuluuko yrittäjä osakeomistuksen perusteella YEL:n piiriin.

Työeläkejärjestelmän yleisten rekistereiden (ansaintarekisteri ja eläkerekisteri) perusteella tietojoukkoa rajattaisiin tarkempaa selvitystä varten ennen kuin osakkaiksi ilmoitetuille henkilöille haettaisiin ansaintatiedot tulorekisteristä YEL:n 151 §:n 1 momentin perusteella. Esimerkiksi niistä yrittäjistä, joilla on jo YEL-vakuutus tai jotka ovat vanhuuseläkkeellä, ei tehtäisi tarkempaa selvitystä eikä esim. pyydetäisi tulorekisteritietoja.

ETK hakisi tiedon yhtiön kokonaisosakemäärästä Patentti- ja rekisterihallitukselta YEL:n 151 §:n 1 momentin perusteella. Verohallinnosta ja Patentti- ja rekisterihallitukselta saatujen tietojen perusteella ETK laskisi sen, kuinka suuren osan yhtiön osakepääomasta yrittäjä omistaa ja onko henkilö YEL-vakuuttamisvelvollisuuden piirissä.

Tiedot verohallinnosta saataisiin kerran vuodessa toimitettavalla tiedostolla. Kysymyksessä ei olisi tekninen rajapinta, eikä katseluoikeus verottajan tietoihin. Vuosittaisena kertaluovutuksena saatavia tietoja hyödynnettäisiin ETK:ssa nykyisin käytössä olevassa valvontasovelluksessa. Osakeyhtiöyrittäjien valvontaan sovellettaisiin samaa normit täyttävää asiakirjahallintoa kuin muiden yrittäjryhmien valvontaan.

Muutoksen perusteella saatuja henkilötietoja käsiteltäisiin, yhdistettäisiin muihin tietoihin, säilytettäisiin ja luovutettaisiin YEL:n 151 § 3 momentissa säädetysti. YEL:n 151 §:n 3 momentin mukaan ETK:lla on valvontatehtävän täytäntöönpanoa varten oikeus yhdistää ja käsitellä pykälän 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja henkilötietoja. Yhdistettyjä tietoja voidaan säilyttää viisi vuotta, kuitenkin enintään valvontakäsittelyn päättymiseen saakka. Yhdistettyjä tietoja ei saa luovuttaa edelleen muutoin kuin tässä laissa tarkoitettua käyttötarkoitusta varten.

Lisäksi pykälän 5 momentti ehdotetaan kumottavaksi.

7.3 Maatalousyrittäjän eläkelaki

10 c §. *Apurahansaajan vakuutuksen keskeyttämistä koskeva menettely.* Säännökseen apurahansaajan vakuutuksen keskeyttämistä koskevasta menettelystä ehdotetaan lisättäväksi mahdollisuus tarkistaa MYEL-työtulo ehdotetun 10 g §:n mukaisella tavalla, kun työskentely jatkuu keskeytyksen jälkeen. Esimerkiksi vanhempainvapaalla ollut apurahansaaja saattaisi jatkaa keskeytyksen jälkeen apurahalla työskentelyä osa-aikaisesti. Ehdotettu lisäys tulisi 10 c §:n 2 momenttiin. Pykälän toisen virkkeen mukaan ilmoituksen saatuaan Maatalousyrittäjien eläkelaitos jatkaa keskeytetyn vakuutuksen voimassaoloa työskentelyn alkamisesta lukien alkuperäisen vakuutuksen mukaista jäljellä olevaa työskentelyaikaa vastaavasti. Koska säännöksessä on lähtökohtana, että keskeytyksen jälkeen vakuutusta jatketaan alkuperäisen työtulopäätöksen mukaisesti, olisi tarpeen selkeyden vuoksi säätää, että apurahansaajan hakemuksesta hänen työtulonsa voidaan vakuutuksen voimassaoloa jatkettaessa tarkistaa, mikäli työtulon tarkistamisen edellytykset täyttyvät ehdotettavan 10 g §:n mukaisesti. Tällöin apurahansaajan työtulo ja vakuutuksen voimassaoloaika tarkistettaisiin ja vahvistettaisiin 10 g §:n mukaisesti.

10 d §. *Apurahalla työskentelyn yhdistäminen vahvistettuun vakuutukseen.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi 3 momentti, jonka mukaan apurahansaajan hakemuksesta hänen työtulonsa voidaan tarkistaa ehdotettavan 10 g §:n mukaisesti vakuutusta yhdistettäessä siten, että 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen yhdistämisen jälkeen tehtäisiin tarkistaminen, mikäli edellytykset tarkistamiselle täyttyvät ehdotettavan 10 g §:n mukaisesti. Teknisesti meneteltäisiin siten, että ensin laskettaisiin yhdistämisen perusteella määräytyvä yhdistetyn vakuutuksen vakuutusaika ja työtulo, ja sen jälkeen tämä työtulo voitaisiin tarkistaa tarkistushakemuksen vireilletulosta lukien noudattaen, mitä ehdotettavassa 10 g §:ssä säädetään.

10 g §. *Apurahansaajan työtulon tarkistaminen.* Maatalousyrittäjän eläkelakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 10 g §. Ensimmäisessä momentissa säädettäisiin työtulon tarkistamisen edellytyksistä. Apurahansaajan työtulo voitaisiin hänen hakemuksestaan tarkistaa, jos työpanos apurahan turvin tehtävässä työssä muuttuu yhdenjaksoisesti vähintään neljän kuukauden ajaksi hakemuksen vireilletulosta lukien. Työtuloa ei tarkistettaisi takautuvasti. Työpanoksen olisi muuttava vähintään 20 prosenttia ja työtulon olisi myös tarkistamisen jälkeen täytettävä määrältään vakuuttamisen edellytykset. Lisäksi apurahansaajan tulisi esittää Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle selvitys siitä, että apurahan myöntäjä hyväksyy esitetyn muutoksen työskentelyaikaan ja työpanokseen.

Vuotuinen MYEL-työtulo kuvaa pitkäaikaista työpanosta, jonka vuoksi työtulon tarkistuksen perusteen tulisi apurahansaajienkin osalta täyttää oleellisuuden vaatimukset. Mahdollisuus tarkistaa työtulo koskisi vain pidempiä, vähintään 12 kuukauden työskentelyajalle myönnettyjä apurahoja. Lisäksi muutoksen täytyisi olla sekä työpanoksen muutoksen osalta että muutoksen keston osalta riittävän merkittävä, jotta MYEL-työtulon tarkistaminen uudella hallintopäätöksellä olisi tarkoituksenmukaista.

MYEL-työtulon tarkistaminen tehtäisiin apurahansaajan omasta hakemuksesta. MYEL:n 10 a §:n mukaan apurahansaajan vakuutuksen työskentelyaika määritetään myöntäjän apurahapäätöksen tai myöntäjän Melalle tekemän ilmoituksen mukaisesti. Mikäli apurahan myöntäjä ei olisi määrittänyt työskentelyaikaa, työskentelyaika määräytyy apurahansaajan ilmoituksen mukaisesti. Suurimmassa osassa apurahoja myöntäjä on määrittänyt apurahaan liittyvän työskentelyajan keston. MYEL:n 10 b §:n mukainen vakuutuksen keskeyttäminen edellyttää apurahan myöntäjän hyväksymistä. Vastaavasti työtulon tarkistaminen edellyttäisi, että apurahan myöntäjä pitää mahdollisena työskentelyajan pidentämistä tai lyhentämistä. Työtulon tarkistaminen edellyttäisi, että myöntäjä pitää mahdollisena työskentelyajan pidentämistä tai lyhentämistä. Apurahan myöntäjän olisi mahdollista antaa Melalle yleisluonteinen kannanotto, että myöntäjä hyväksyy työskentelyajan lyhentämisen/pidentämisen tiettytyyppisissä apurahoissa. Jos yleisluontoista kannanottoa ei ole apurahansaajalla olisi velvollisuus esittää selvitys siitä, että myöntäjä hyväksyy työskentelyajan lyhentämisen tai pidentämisen sekä esitetyn työpanoksen muutoksen.

Kuten maatalousyrittäjilläkin, muutos tulisi voimaan aikaisintaan hakemuspäivästä. MYEL-vakuutuksen keskeyttämisessä edellytetään, että este on kestoaltaan vähintään neljän kuukautta. Tämän vuoksi esitetään, että vastaavasti apurahansaajan työtulon tarkistaminen olisi mahdollista, jos työpanoksessa tapahtuva muutos olisi kestoaltaan vähintään 4 kuukautta tarkistusajan kohdasta eli hakemuksen vireille tulosta laskettuna. Lisäksi edellytettäisiin, että muutos apurahansaajan työpanoksessa apurahansaajan työhön käytetyn työajan osalta olisi vähintään 20 prosenttia verrattuna aikaisempaan työskentelyyn. Työtulon tarkistaminen voitaisiin tehdä, jos työtulon tarkistamisajankohdasta lukien eli tarkistushakemuksen vireilletuloajankohdasta lukien vakuutusaikaa olisi vähintään kuukausi jäljellä. Työtulon tarkistaminen edellyttäisi lisäksi, että tarkistusajankohdasta lukien pakollisen vakuuttamisen edellytykset työtulon määrän osalta edelleen täyttyvät.

Apurahansaajalle vahvistettu työtulo tarkistettaisiin vastaamaan apurahansaajan muuttunutta työpanosta prosentuaalisesti siinä suhteessa, mikä vastaa muuttunutta työpanosta verrattuna työpanokseen, jonka perusteella apurahansaajan työtulo viimeksi vahvistettiin.

Työtulon tarkistamisen yhteydessä myös tarkistusajankohtana edellisen vakuutus päätöksen mukainen jäljellä oleva vakuutusaika muutettaisiin tarkistetun työtulon perusteella. Vakuutusaika muutettaisiin kertomalla edellä tarkoitettu jäljellä oleva vakuutusaika apurahansaajan edellisen vahvistetun työtulon ja hänelle tarkistetun työtulon suhteella.

MYEL-työtulon vahvistamista koskevan säännöksen mukaan, jos samalle tai osittain samalle työskentelyajalle on myönnetty useampia apurahoja, joista kukin täyttää MYEL-vakuuttamisen ehdot, vuotuinen työtulo vahvistetaan kullakin apurahalla työskentelyn osalta erikseen. Tästä johtuen myös työtulon tarkistaminen on tehtävä apurahakohtaisesti ja tarkistamisen edellytysten on täytyttävä kunkin vahvistetun vakuutuksen MYEL-työtulon osalta erikseen. Tästä säädetäisiin 4 momentissa.

74 §. *Eläkkeeseen oikeuttavat palkattomat ajat.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi vastaava muutos kuin työntekijän eläkelain 74 §:n 1 momenttiin.

75 a §. *Työeläkeotteen antaminen.* Pykälän 1, 2 ja 4 momentteihin ehdotetaan tehtäväksi vastaavat muutokset kuin työntekijän eläkelain 75 a §:n 1, 2 ja 4 momentteihin.

75 c §. *Tavoite-eläkeikä työeläkeotteella.* Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi vastaava muutos kuin työntekijän eläkelain 75 c §:n 2 momenttiin.

78 §. *Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän muutokseen.* Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin työntekijän eläkelain (395/2006) 83 §:n 5 momenttia.

138 §. *Sovellettavat säännökset.* Pykälän 4 momentin 10 kohdassa viitataan työntekijän eläkelain 210 §:ään, joka ehdotetaan tässä samassa esityksessä kumottavaksi. Tämän johdosta pykälän 4 momentin 10 kohta ehdotetaan kumottavaksi.

7.4 Merimieseläkelaki

3 §. *Työeläkelait.* Säännöksen 2 momentin 4 kohtaan sisältyvä viittaus Ahvenanmaan maakuntalakiin korjattaisiin kohdistumaan voimassa olevaan maakuntalakiin.

80 §. *Eläkkeeseen oikeuttavat palkattomat ajat.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi vastaava muutos kuin työntekijän eläkelain 74 §:n 1 momenttiin.

81 a §. *Työeläkeotteen antaminen.* Pykälän 1, 2 ja 4 momentteihin ehdotetaan tehtäväksi vastaavat muutokset kuin työntekijän eläkelain 75 a §:n 1, 2 ja 4 momentteihin.

81 c §. *Tavoite-eläkeikä työeläkeotteella.* Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi vastaava muutos kuin työntekijän eläkelain 75 c §:n 2 momenttiin.

88 §. *Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän muutokseen.* Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin työntekijän eläkelain (395/2006) 83 §:n 5 momenttia.

156 §. *Eläkekassan vastuu työkyvyttömyyseläkkeestä.* Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että sen sisältö vastaisi tässä esityksessä ehdotettua työntekijän eläkelain 175 §:n 2 momenttiin ehdotettua muutosta. Koska MEL:n 157 §:ssä, jossa säädetään eläkekassan vastuusta koskien kuntoutusrahaa ja muita kuntoutuskustannuksia, on viittaus 156 §:ään, muutos koskisi myös kuntoutusrahaa.

215 §. *Sovellettavat säännökset.* Pykälän 4 momentin 10 kohdassa viitataan työntekijän eläkelain 210 §:ään, joka ehdotetaan tässä samassa esityksessä kumottavaksi. Tämän johdosta pykälän 4 momentin 10 kohta ehdotetaan kumottavaksi.

7.5 Julkisten alojen eläkelaki

87 §. *Eläkkeeseen oikeuttavat palkattomat ajat.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi vastaava muutos kuin työntekijän eläkelain 74 §:n 1 momenttiin.

95 §. *Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän muutokseen.* Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin työntekijän eläkelain (395/2006) 83 §:n 5 momenttia.

98 §. *Ensisijaisen etuuden tai eläkkeen muutoksen vaikutus eläkkeen määrään.* Pykälän 3 momenttiin sisältyvää viittausta tämän lain 97 §:ään täsmennettäisiin siten, että viittaus jatkossa kohdistuisi tämän lain 97 §:n 1 momenttiin. Muutos vastaisi nykyistä soveltamiskäytäntöä ja olisi luonteeltaan täsmäntävä.

115 §. *Tavoite-eläkeikä työeläkeotteella.* Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi vastaava muutos kuin työntekijän eläkelain 75 c § :n 2 momenttiin.

151 §. *Kevan oikeus saada tietoja asian ratkaisemiseksi ja lakisääteisten tehtävien toimeenpanemiseksi.* Pykälän 3 momentti ehdotetaan kumottavaksi, koska tiedonhallintalaissa säädetään yleislain tasoisesti teknisten rajapintojen käytöstä.

163 §. *Tietojen antaminen teknisen käyttöyhteyden avulla.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi, koska tiedonhallintalaissa säädetään yleislain tasoisesti teknisten rajapintojen käytöstä. Julkisten alojen eläkelain teknistä käyttöyhteyttä koskeva säännös on näin ollen tarpeeton. Säännöksen kumoaminen ei vaikuta tiedonsaantioikeuksia koskeviin säännöksiin, vaan on luonteeltaan teknistä säädöshuoltoa.

7.6 Laki Eläketurvakeskuksesta

4 §. *Eläketurvakeskuksen oikeus saada ja käyttää tietoja tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan.* Pykälän 1 momentti uudistettaisiin. Jatkossa momentissa säädettäisiin nykyistä täsmällisemmin niistä tiedoista, jotka ETK:lla olisi oikeus saada lakisääteisen tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintansa käyttöön. Tiedonsaantioikeuden ehdotetaan laajentuvan muun muassa eräisiin verohallinnon tietoihin. Momentti olisi ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan tiedonsaantia koskeva erityissäännös. Se ei rajoittaisi muualla säädetyn tiedonsaantioikeuden soveltumista ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Momentista ei siten johtuisi esteitä esimerkiksi väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 30 §:n mukaiselle tiedonsaannille tai viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) mukaiselle tiedonsaannille. Tarkoituksena on turvata ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan tarpeellinen tiedonsaanti.

Niihin tahoisiin, joilta ETK:lla säännöksen mukaan olisi salassapitosäännösten ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä oikeus saada momentissa määritellyt tiedot, ehdotetaan lisättäväksi verohallinto, Finanssivalvonta, Digi- ja väestötietovirasto sekä Potilasvakuutuskeskus. Vakuutuskuntoutus VKK ry poistettaisiin tietoja luovuttavista tahoista, koska sen toiminta on lakannut. Muuten tietoja luovuttavat tahot säilyisivät entisinä. Tiedonsaantioikeus koskisi ETK:n tämän lain 2 §:n 1 momentissa tarkoitettua tilasto-, tutkimus-, kehittämistoiminnan kannalta tarpeellisia tietoja sellaisina kuin ne tarkemmin säännöksessä määriteltäisiin. Viittaus korostaisi säädetyn tiedonsaantioikeuden yhteyttä ETK:n laissa säädettyihin tehtäviin ja vastaisi sisällöllisesti nykyiseen säännökseen sisältyvää viittausta ETK:n toimialaan kuuluvaan tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Luovutettavista tiedoista säädettäisiin säännöksen numeroissa kohdissa eritellysti eri luovuttajien osalta, mikä olisi uutta.

Henkilön yksilöintitiedoilla tarkoitettaisiin säännöksen eri kohdissa samaa kuin nykyisin: luonnollisen henkilön henkilötunnusta, joka yksilöisi myös esimerkiksi toiminimellä toimivan yrittäjän, yrityksen Y-tunnusta tai muuta vastaavaa tunnistetta, jonka tarkoituksena olisi yksilöidä luonnollinen tai oikeushenkilö. Henkilöiden yksilöintitiedot olisivat tarpeen, kuten nykyisinkin, koska tarkoitettussa tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnassa tiedot on voitava liittää yksilöityyn henkilöön ja henkilöä koskevia eri lähteistä saatuja tietoja on voitava yhdistää toisiinsa.

Henkilön perustiedoilla tarkoitettaisiin säännöksen eri kohdissa esimerkiksi tietoja henkilön sukupuolesta, kansalaisuudesta, äidinkielestä, siviilisäädystä, perhesuhteista, syntymä- ja asuinpaikasta, syntymä- ja kuolinajasta sekä ammatista tai muita vastaavia henkilön olosuhteita tai ominaisuuksia koskevia tietoja, jotka tutkimustarkoituksessa mahdollistavat henkilön luokittelun tai henkilön vertaamisen toisiin henkilöihin. Perhesuhteita koskeviin tietoihin kuuluisivat erityisesti tiedot henkilön avio- tai avopuolisosta tai rekisteröidyn parisuhteen puolisosta sekä

tiedot henkilön vanhemmista ja lapsista. Tieto ammatista sisältyisi esimerkiksi Finanssivalvonnan etuudensaajarekisteriin. Tietoja luovuttavat tahot luovuttaisivat pyydetty tiedot siltä osin kuin niillä olisi ne hallussaan; kaikilla toimijoilla ei olisi kaikkia tarkoitettuista tiedoista. Vastaavia tietoja luovutetaan tällä hetkellä ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan myös muiden säännösten nojalla, joihin tässä esityksessä on edellä viitattu. Tarkoitettuja perustietoja sisältyy erityisesti väestörekisteriin, mutta myös muiden tietojen luovuttajien rekistereihin.

Työeläkelaitoksilta, Ahvenanmaan maakunnan hallitukselta, Kansaneläkelaitokselta, Tapaturmavakuutuskeskukselta, Liikennevakuutuskeskukselta, Potilasvakuutuskeskukselta, lakisääteistä tapaturma- ja liikennevakuutusta hoitavalta vakuutusyhtiöltä sekä sosiaalivakuutuksen alalla toimivalta muulta viranomaiselta tai laitokselta saatavilla, tietojen antajan hoitamaa eläke- ja sosiaaliturvaa, eläke- ja sosiaalivakuutusta sekä näiden toimeenpanoa koskevilla tiedoilla sekä henkilön eläke- ja sosiaalivakuuttamista koskevilla muilla tiedoilla tarkoitettaisiin esimerkiksi tietoja henkilön vakuuttamisesta tai tietoja henkilölle eri eläke-, etuus- ja korvausjärjestelmistä – Suomesta tai ulkomailta – myönnettyistä eläkkeistä, etuuksista, korvauksista tai muista vastaavista suorituksista sekä niiden maksamisesta. Myös esimerkiksi tieto työkyvyttömyyden alkamisajankohdasta sekä työkyvyttömyyden ja siihen perustuvan etuuden kestosta kuuluisivat tämän kohdan nojalla annettaviin tietoihin. Eläke- ja sosiaaliturvan sekä eläke- ja sosiaalivakuutuksen toimeenpanoa koskevat tiedot voisivat olla esimerkiksi toimeenpanoon liittyviä tai toimeenpanon yhteydessä syntyneitä asiakirjoja, esimerkiksi eläke- tai etuushakemuksia. Henkilön eläke- ja sosiaalivakuuttamista koskeviin muihin tietoihin voisi kuulua esimerkiksi tieto henkilön kuulumisesta muun toimijan kuin tietojen luovuttajan hoitaman eläke- ja sosiaaliturvan piiriin. Samat toimijat luovuttavat pääosin vastaavia tietoja voimassa olevan säännöksen nojalla. Uudistetussa säännöksessä tiedot ilmaistaisiin säännöksen nykyistä sanontaa jonkin verran kattavammin, minkä olisi tarkoitus turvata säännöksen kattavuus ja sen soveltamisen riittävä joustavuus.

Velvollisuus tiedon antamiseen työtulosuosituksen laskentapalvelun yrittäjälle antamasta työtulosuosituksesta ja eläkelaitoksen yrittäjälle vahvistamasta työtulosta koskisi työeläkelaitoksia. Tieto työtulosuosituksen laskentapalvelun yrittäjälle antamasta työtulosuosituksesta olisi uusi tieto, koska myös kyseinen palvelu on uusi. ETK tarvitsisi tätä tietoa ylläpitäessään ja kehittäessään YEL:n mukaisen työtulon määrittämisessä tarvittavaa tietopohjaa lakisääteisen tehtävänsä mukaisesti. Velvollisuus eläkelaitoksen yrittäjälle vahvistaman työtulon luovuttamiseen koskisi sekä yrittäjälle ensimmäisen kerran vahvistettua työtuloa (alkutyötuloa) että myöhemmin vahvistettuja työtuloja ja siten myös ajankohtaista vahvistettua työtuloa. Säännös velvollisuudesta yrittäjälle vahvistettua työtuloa koskevan tiedon luovuttamiseen selkeyttäisi oikeustilaa. Oikeustila muodostuisi viime aikoina vallinnutta ilmoittamiskäytäntöä vastaavaksi. Aiemmin yrittäjien vakuuttamista hoitavat työeläkelaitokset ovat antaneet vahvistettua työtuloa koskevia tietoja vaihtelevasti.

Tiedot henkilön työkyvystä ja lääketieteellisesti todetusta terveydentilasta ovat tarpeellisia esimerkiksi työkyvyttömyyteen tai sen uhkaan liittyvien työeläkejärjestelmän etuuksien toimivuuden selvittämisessä. Nykyistä säännösperustaa on henkilöä koskevien lääketieteellisten selvitysten luovuttamisen osalta pidettävä epäselvänä ja puutteellisenä. Käytännössä esimerkiksi lääkärinlausuntoja on pyydetty ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan tarpeisiin ainoastaan työeläkelaitoksilta. Niitä on pyydettyä saatu työeläkelaitoksilta pääsääntöisesti, mutta ei poikkeuksetta. Henkilöä koskevien, tarkoitettujen tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan kannalta tarpeellisten lääketieteellisten selvitysten luovuttamisesta ehdotetaan tämän vuoksi säädettävän nimenomaisesti. Ehdotuksen mukaan työeläkelaitoksilla olisi velvollisuus luovuttaa ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan työntekijän eläkelain 198 §:n 1 momentin 2 kohdan a – c alakohdissa tarkoitettuja, työeläkelaitokselle eläke- tai etuasian käsittelyä varten toimitettuja henkilöä koskevat tiedot. Näitä tietoja olisivat esimerkiksi työntekijän eläkelain 198

§:n 1 momentin 2 kohdan b alakohdassa ajallisesti ja asiallisesti tarkemmin määritellyt B-lääkärinlausunnot. Säännös koskisi kuitenkin myös muita tietoja henkilön potilasasiakirjoista, kuntoutuksesta, terveydentilasta, hoidosta sekä työkyvystä, jotka työeläkelaitokselle olisi toimitettu eläke- tai etuusasian käsittelyä varten. Kyse voisi olla myös yksistään henkilölle asetettua diagnoosia tai diagnooseja koskevista tiedoista, jotka tietopyynnön sisällöstä riippuen voitaisiin luovuttaa myös rekisteritiedon muodossa eli ilman, että esimerkiksi vastaavaa asiakirjaa luovutettaisiin kokonaisuudessaan.

Ahvenanmaan maakunnan hallituksen, Kansaneläkelaitoksen, Tapaturmavakuutuskeskuksen, Liikennevakuutuskeskuksen, Potilasvakuutuskeskuksen, lakisääteistä tapaturma- ja liikennevakuutusta hoitavan vakuutusyhtiön sekä sosiaalivakuutuksen alalla toimivan muun viranomaisen tai laitoksen velvollisuus henkilöä koskevien lääketieteellisten tietojen luovuttamiseen määriteltäisiin ehdotuksen mukaan suppeammin kuin työeläkelaitosten osalta. Näiden tahojen osalta ehdotetaan säädettävän, ehdotetun säännöksen 2 kohdan c alakohdassa, velvollisuudesta luovuttaa ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan käyttöön henkilölle asetettuja diagnooseja koskevat tiedot. Tiedossa on, että Kela tällä hetkellä luovuttaa ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan käyttöön näitä tietoja. Kyse olisi ensisijaisesti henkilölle asetettua lääketieteellistä diagnoosia tai diagnooseja koskevista tiedoista. Tiedot voitaisiin kuitenkin tarvittaessa luovuttaa myös erilaisia luokituksia tai kategorisointeja käyttäen (esimerkiksi sairausryhmää koskevana tietona), ja myös esimerkiksi ICD-sairausluokituksen mukaisia Z-diagnooseja voitaisiin luovuttaa.

Ehdotetun säännöksen 1 kohdan d alakohta sekä 2 kohdan c alakohta koskisivat nimenomaan henkilöä koskevan, luonteeltaan lääketieteellisen selvityksen luovuttamista. Tiedot henkilön etuudesta – myös henkilön niistä etuuksista, joiden myöntämisen perusteet lainsäädännössä liittyvät henkilön terveydentilaan – puolestaan luovutettaisiin ehdotetun säännöksen 1 kohdan b alakohdan sekä 2 kohdan b alakohdan nojalla. Henkilön etuuteen liittyvänä tietona voitaisiin viimeksi mainittujen alakohtien nojalla luovuttaa myös esimerkiksi tieto henkilön työkyvyttömyyden alkamisajankohdasta sekä työkyvyttömyyden kestosta. Ehdotetun 4 §:n 1 momentin mukaiseen tietojen luovuttamiseen soveltuisi myös jatkossa saman pykälän 2 momentti, jonka mukaan ETK:lla on lähtökohtaisesti oikeus saada 1 momentissa mainitut tiedot maksutta. Jos tiedot tarvitaan tiettyssä muodossa ja siitä aiheutuu tietojen luovuttajalle olennaisia lisäkustannuksia, kustannukset on kuitenkin korvattava.

Työeläkelaitosten velvollisuus henkilöä koskevien lääketieteellisten selvitysten luovuttamiseen määriteltäisiin ehdotuksen mukaan laajemmaksi kuin muiden säännöksessä lueteltujen sosiaaliturvalaitosten osalta. Työeläkelaitoksiin kohdistuvan laajemman tiedonsaantioikeuden perusteena olisi se, että ETK:n lakisääteiseen toimialaan kuuluu erityisesti työeläketurvan ja sen toimeenpanon kehittäminen. Kattavat, henkilön terveydentilaa ja työkykyä koskevat lääketieteelliset tiedot ovat tarpeen erityisesti siltä osin kuin ne välittömästi liittyvät työeläketurvan toimeenpanoon sekä työeläketurvan piiriin kuuluviin eläkkeisiin ja etuuksiin. ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan tarve muiden etuus- ja korvausjärjestelmien toimeenpanoon liittyvien lääketieteellisten selvitysten hyödyntämiseen voidaan pääsääntöisesti arvioida olennaisesti vähäisemmäksi ja satunnaisemmaksi kuin työeläkejärjestelmän toimeenpanoon liittyvien vastaavien selvitysten osalta, vaikka tällainen tarve ei myöskään ole poissuljettu. Esityksessä on tämän vuoksi päädytty ehdottamaan, että Kansaneläkelaitoksen, Tapaturmavakuutuskeskuksen, Liikennevakuutuskeskuksen, Potilasvakuutuskeskuksen, lakisääteistä tapaturma- ja liikennevakuutusta hoitavan vakuutusyhtiön sekä sosiaalivakuutuksen alalla toimivan muun viranomaisen tai laitoksen osalta ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan erityissääntöseen nojautuva tiedonsaantioikeus koskisi henkilöä koskevien lääketieteellisten tietojen osalta henkilölle asetettua diagnoosia tai diagnooseja. Samaa ehdotetaan Ahvenanmaan maakunnan hallituksen osalta: esityksen mukaista tiedonsaantioikeutta pidetään riittävänä, ottaen huomioon

maakunnan hallituksen alueellisesti rajattu toimiala. Kuten edellä on todettu, Eläketurvakeskuksesta annetun lain 4 §:n 1 momenttiin sisältyvä erityissäännös ei rajoittaisi muiden tietojen pyytämistä esimerkiksi tilastoinnin tai tutkimuksen käyttöön muun lainsäädännön nojalla. Tämä tulisi siten kysymykseen myös esimerkiksi silloin, kun erityissäännöksen piiriin kuuluvaa laajemman lääketieteellisen selvityksen hyödyntäminen olisi tarpeen.

Verohallinnon henkilön eläkkeistä ja sosiaaliturvaetuksista luovuttamat tiedot perustuisivat käytännössä tulorekisterin tietoihin. Uutta olisi se, että nämä tiedot olisi mahdollista pyytää ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan käyttöön, paitsi etuuksia maksaneelta laitoksesta, myös keskitetysti tulorekisteristä. Henkilön työansioilla ja työtuloilla tarkoitettaisiin samaa kuin nykyisin. Nämä tiedot ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminta saa jo tällä hetkellä muilta tahoilta. Muilta osin tulorekisteristä saatavat tiedot olisivat uusia ja ne laajentaisivat siten ETK:n tilasto-, tutkimus ja kehittämistoiminnan käytettävissä olevaa tietopohjaa. Tiedot työskentelyn ajankohdasta ja määrästä, työskentelyn koko- tai osa-aikaisuudesta sekä ajanjaksoista, jolloin henkilö on ollut poissa työstä, sisältyvät tulorekisteriin. Tulorekisterin tiedot henkilön työskentelyjaksoista ovat kattavia. Tiedot henkilön työskentelyn koko- tai osa-aikaisuudesta tai työn tuntimäärästä sen sijaan kuuluvat niihin tietoihin, joita työnantajat ilmoittavat tulorekisteriin vapaaehtoisesti, mikä vähentää niiden kattavuutta. Poissaolajaksoja koskevilla tiedoilla tarkoitettaisiin esimerkiksi työsuhteen aikaisia poissaoloja kuten vanhempainvapaata tai sairauslomaa, riippumatta näiden palkallisuudesta. Verohallinnon luovuttamiin tietoihin kuuluisivat myös tiedot henkilön omaan yrittäjätoimintaan perustuvasta ansio- ja pääomatulosta sekä yrittäjätoiminnan muodosta, liikevaihdosta ja muista yrittäjätoiminnan laajuutta kuvaavista seikoista. Säädetty tiedonsaantioikeus soveltuisi henkilön omaan yrittäjätoimintaan riippumatta siitä, harjoitetaanko toimintaa ammatin- tai liikkeenharjoittajana vai erillisen oikeushenkilön muodossa.

Finanssivalvonnan etuudensaajarekisteristä saataviin tietoihin kuuluisivat ehdotuksen mukaan henkilön yksilöinti- ja perustiedot sekä työttömyysturvaa ja vuorottelukorvauksia koskevat tiedot. Finanssivalvonnan edunsaajarekisteriin sisältyy perustietona muun muassa tieto henkilön ammatista. Tarkoitettuja etuuksia koskeviin tietoihin kuuluisivat kattavat tiedot etuudesta ja sen maksamisesta: esimerkiksi työttömyyskassan numero, päätökseen ja etuusjaksoon liittyvät tiedot, tieto etuuden tukilajista tai koulutuksesta lajista sekä erilaiset ansiopäivärahan maksamista ja sen kestoa koskevat tiedot (esimerkiksi tiedot erilaisista ns. laskureista). Tiedonsaantioikeus kattaisi myös esimerkiksi etuuden perustetta tai ns. lisäpäiviä koskevat tiedot sekä etuuden perusteena olevaan palkkaan sekä sen sovitteluun liittyvät tiedot. ETK saa tällä hetkellä tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintansa käyttöön samoja tietoja Finanssivalvonnalta pyytämällä niitä viranomaisten julkisuudesta annetun lain (621/1999) 28 §:n salliman viranomaisen tapauskohtaisen harkinnan nojalla. ETK on siten tähän saakka voinut pyytää vastaavia tietoja pyytää muun lainsäädännön nojalla. Ehdotettava säännös mahdollistaisi niiden aiempaa olennaisesti helpomman ja hallinnollisesti kevyemmän saamisen ja luovuttamisen.

Digi- ja väestöviraston velvollisuus tietojen luovuttamiseen koskisi ehdotettavan säännöksen mukaan henkilön yksilöintitietoja, tietoja henkilön sukupuolesta, kansalaisuudesta, äidinkielenstä, siviilisäädystä, perhesuhteista, syntymä- ja asuinpaikasta, syntymäajasta sekä kuolinajasta sekä muita henkilön perustietoja. ETK saa samat tiedot nykyisin väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 30 §:n mukaisesti erikseen pyytämällä, jolloin tarpeelliset tiedot voidaan väestötietojärjestelmästä luovuttaa historialliseen ja tieteelliseen tutkimukseen sekä tilastojen laatimiseen. Ehdotettava säännös mahdollistaisi pyydettävien tietojen hyödyntämisen myös ETK:n lakisäätteisessä kehittämistoiminnassa. Se, että näiden tietojen luovuttamisesta säädettäisiin ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaa koskevassa erityissäännöksessä, olisi johdonmukaista ja vähentäisi tarvittavien tietojen hankkimiseen liittyvää hallinnollista taakkaa.

7.7 Maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilaki

5 §. *Vakuuttamisvelvollisuus.* Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi virke, jonka mukaan, jos apurahansaajan maatalousyrittäjän eläkelain mukaisen vakuutuksen voimassaoloaikaa tarkistetaan mainitun lain 10 g §:n mukaisen tilanteen johdosta, myös tämän maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisen vakuutuksen voimassaoloaikaa tarkistetaan vastaavasti.

54 §. *Oikeus tapaturmaeläkkeeseen.* Pykälän 4 momentin loppuun ehdotetaan lisättäväksi virke, jonka mukaan mitä mainitussa momentissa säädetään maatalousyrittäjän työkyvyn heikentymisen arvioimisesta ja työtulon pienentämisestä noudatetaan tapaturmaeläkeoikeutta harkittaessa myös apurahansaajaan.

7.8 Laki valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta

1 §. Pykälän 7 kohtaan sisältyvä viittaus Ahvenanmaan maakuntalakiin korjattaisiin kohdistumaan voimassa olevaan maakuntalakiin.

4 §. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi vastaava muutos kuin työntekijän eläkelain 74 §:n 1 momenttiin.

9 §. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi viittaus 4 §:ään. Näin ollen myös tämän lain 4 §:ssä mainittu rahamäärä tarkistettaisiin laskentahetken tasoon työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Esityksessä ei ehdoteta lakia alemman asteisen sääntelyn muutoksia.

9 Voimaantulo

Ehdotetaan, että lakiehdotukset tulevat voimaan 1 päivänä tammikuuta 2024.

Työntekijän eläkelain 175 §:n 2 momenttia ja merimieseläkelain 156 §:n 2 momenttia sovelletaan työkyvyttömyyseläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on 1 päivänä tammikuuta 2024 tai sen jälkeen.

Työntekijän eläkelain 74 §:n 1 momentissa ja 175 §:n 2 momentissa, yrittäjän eläkelain 68 §:n 1 momentissa, maatalousyrittäjän eläkelain 74 §:n 1 momentissa, merimieseläkelain 80 §:n 1 momentissa ja 156 §:n 2 momentissa sekä julkisten alojen eläkelain 87 §:n 1 momentissa mainitut rahamäärät vastaavat työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitetun palkkakertoimen arvoa yksi (1,000) vuonna 2004.

10 Toimeenpano ja seuranta

11 Suhde muihin esityksiin

Esitys ei ole riippuvainen muista esityksistä eikä liity talousarvioesityksiin.

(Tarkistetaan ja täydennetään tarvittaessa viimeistelyvaiheessa.)

11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

11.2 Suhde talousarvioesitykseen

Esityksellä ei ole lyhyellä aikavälillä vaikutuksia talousarvioesityksiin.

12 Suhde perustuslakiin ja säättämisjärjestys

12.1 Palkattomien aikojen ansioedellytyksen muuttaminen

12.1.1 Arvioinnin perusteet

Perustuslain 15 §:n mukaan jokaisen omaisuus on turvattu. Ansioperusteiset eläke-etuudet kuuluvat perustuslain 15 §:n mukaisen omaisuudensuojan piiriin. Eläkkeiden omaisuudensuoja pohjautuu perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan ajatukseen, että tietty ansiosidonnainen etuus, ennen kaikkea oikeus työeläkkeeseen, ansaitaan palvelussuhteen kestäessä. Tällä tavoin ansaittavaa, vasta myöhemmin maksettavaa, ja työntekijöiden ja työnantajien palkkaperusteisin maksuin rahoitettua etuutta pidetään työsuorituksen vastikkeen osana (PeVL 41/2013 vp, s. 2/II, PeVL 30/2005 vp, s. 2/I, PeVL 60/2002 vp, s. 2/I ja PeVL 9/1999 vp, s. 2/I).

Perustuslakivaliokunnan käytännössä on katsottu, että valtiosääntöoikeudellinen käsitys henkilön itselleen ansaitsemasta konkreettisesta eläke-edusta liittyy täysimääräisesti asianomaisen työssä ollen kertyneestä oikeudesta vanhuuseläkkeeseen. Esimerkiksi työkyvyttömyyseläkkeen tulevaa aikaa koskevaa osuutta ei ole katsottu samassa mielessä ansaitun työpanoksen vastikkeeksi (PeVL 13/1995 vp). Perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan tulevan ajan laskentaa sääntö voidaan omaisuuden perustuslainsuojan kannalta muuttaa väljemmin kuin esimerkiksi vanhuuseläkkeen määräytymisperusteita.

Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen tulkinnan mukaan tavallisella lailla säädettäviin, jollei jostakin erityisestä syystä muuta johdu, ovat kuuluneet muun muassa säännökset eläkeistä, eläkkeen kertymisestä ja tavoitetasosta. Tarkoitettunlaisen erityisen syyn on katsottu voivan muodostua lähinnä siitä, että eläkejärjestelyn muutokset toteutetaan tavalla, joka joltain osin saisi aikaan ansaittuina pidettävien eläke-etujen kohtuuttoman heikentymisen (PeVL 41/2013 vp, s. 2-3, PeVL 30/2005 vp, s. 2/I ja PeVL 60/2002 vp, s. 2/II).

12.1.2 Arviointi palkattomien aikojen ansioedellytyksen muuttamisen osalta

Palkattomia aikoja koskeva muutos vaikuttaisi siihen ansioedellytykseen, jonka eläketapahtumavuoden alussa tulee täytyä, jotta palkattomat ajat oikeuttavat eläkkeeseen. Nykyisen työansioihin perustuvan edellytyksen sijaan tarkasteltaisiin henkilölle karttuneen eläkkeen määrää.

Muutoksella ei vaikutettaisi henkilölle palkattomien aikojen perusteella karttuneisiin eläkeosiin. Muutos koskisi kaikkia eläketapahtumia, jotka sattuvat muutoksen voimaantulon jälkeen.

Eläke ei kartu palkattomilta ajoilta työskentelyn, vaan tiettyjen henkilön palkattomilta ajoilta saamien etuuksien perusteella. Palkattomien aikojen ansioedellytyksen muuttamisella ei siten olisi vaikutusta henkilön itselleen työllä ansaitsemiin konkreettisiin eläke-etuuksiin. Kyse ei siten ole sellaisesta muutoksesta, jolla heikennettäisiin perustuslain 15 §:n omaisuudensuojan piiriin kuuluvia eläke-etuuksia. Palkattomien aikojen ansioedellytystä koskeva muutos ei myöskään muodostaisi eläke-etujen kohtuutonta heikentymistä.

12.2 ETK:n oikeus saada tietoja valvontaa sekä tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaa varten

12.2.1 Arvioinnin perusteet

Perustuslain 10 §:n mukaan oikeus yksityiselämän suojaan on perusoikeus. Säännöksen 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Henkilötietojen suoja sisältyy osittain perustuslain 10 §:n samassa momentissa turvatuun yksityiselämän suojan piiriin. Henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Henkilötietojen käsittelyä koskevaa sääntelyä arvioidessaan perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti katsonut, että sääntelyä on tarkasteltava perustuslain 10 §:n 1 momentin kannalta.

Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaan perustuslaissa turvatuun yksityiselämän suojan ja siihen osittain sisältyvän henkilötietojen suojan kannalta on lähtökohtaisesti riittävää, että sääntely täyttää EU:n yleisessä tietosuoja-asetuksessa asetetut vaatimukset. Valiokunnan mukaan henkilötietojen suoja tulee turvata ensisijaisesti EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen ja kansallisen yleislainsäädännön nojalla. Kansallisen erityislainsäädännön säätämiseen tulee siten suhtautua pidättyvästi ja rajata sellainen vain välttämättömään tietosuoja-asetuksen salliman kansallisen liikkumavaran puitteissa. Perustuslakivaliokunnan mukaan on kuitenkin selvää, että erityislainsäädännön tarpeellisuutta on arvioitava myös tietosuoja-asetuksenkin edellyttämän riskiperustaisen lähestymistavan mukaisesti kiinnittämällä huomiota tietojen käsittelyn aiheuttamiin uhkiin ja riskeihin. Mitä suurempi riski käsittelystä aiheutuu luonnollisen henkilön oikeuksille ja vapauksille, sitä perustellumpaa on yksityiskohtaisempi sääntely. Tällä seikalla on erityistä merkitystä arkaluonteisten tietojen käsittelyn osalta (PeVL 14/2018 vp ja PeVL 8/2022 vp).

Perustuslakivaliokunta on arvioinut viranomaisten tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyä perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta ja kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen. Viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojenluovuttamismahdollisuus ovat voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta "tarpeellisiin tietoihin", jos tarkoitettujen tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus "tietojen välttämättömyydestä" jonkin tarkoituksen kannalta (näin muun muassa PeVL 15/2018 vp ja PeVL 62/2018 vp).

Perustuslakivaliokunta on painottanut, että erottelussa tietojen saamisen tai luovuttamisen tarpeellisuuden ja välttämättömyyden välillä on kyse tietosisältöjen laajuuden ohella myös siitä, että salassapitosäännösten edelle menevässä tietojensaantioikeudessa on viime kädessä kysy-

mys siitä, että tietoihin oikeutettu viranomainen omine tarpeineen syrjäyttää ne perusteet ja in-
tressit, joita tiedot omaavaan viranomaiseen kohdistuvan salassapidon avulla suojataan (näin
muun muassa PeVL 15/2018 vp ja PeVL 48/2018 vp).

12.2.2 Arviointi valvonnan tiedonsaannin osalta

Ehdotettua tietojenluovutusta on arvioitava perustuslain 10 §:n 1 momentissa turvatus yksityis-
elämän suojan ja sen osana henkilötietojen suojan kannalta. Osakeyhtiöyrittäjistä ETK:lle an-
nettava tiedot eivät sisältäisi tietosuoja-asetuksen 9 artiklan mukaisiin erityisiin henkilötieto-
ryhmiin kuuluvia tietoja eivätkä tiedot olisi valtiosääntöoikeudellisesti arkaluonteisina pidettä-
viä tietoja. Tiedot sisältäisivät kuitenkin julkisuuslain nojalla salassa pidettäviä tie-toja (Julkl
24 §:n 1 mom. 20 ja 23 kohta), joten tietojen luovuttamisesta salassapitosäännösten estämättä
olisi säädettävä lailla.

12.2.3 Arviointi ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan tiedonsaantia koskevan ehdotuksen osalta

Eläketurvakeskuksesta annetun lain (397/2006) 4 §n uudistettavan 1 momentin edellyttämän
henkilötietojen käsittelyn EU-oikeudellisia perusteita selvitetään edellä tässä esityksessä sään-
nöksen uudistamista koskevan ehdotuksen yhteydessä. Tarvittava henkilötietojen käsittely, jo-
hon sisältyisi myös erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen käsittelyä, nojautuisi ehdo-
tuksen mukaan sellaisiin EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisiin oikeusperusteisiin, joihin
asetuksen mukaan liittyy kansallinen sääntelyliikkumavara. Asetuksen soveltamista tarkentavat
kansalliset säännökset ovat asetuksen mukaan siten sallittuja. Ne ovat käytännössä myös vält-
tämättömiä sen määrittelemiseksi, mihin tietoihin ETK:n lakisääteisen tilasto-, tutkimus- ja ke-
hittämistoiminnan tiedonsaantioikeus ulottuu. Ehdotuksen kohteena oleva henkilötietojen kä-
sittely merkitsee asetuksen mukaisesta käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteesta poikkeaa-
mista. Käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteesta poikkeamisen edellytykset on tuotu esiin
edellä tässä esityksessä. Ehdotettavan sääntelyn on esityksessä selvitetyn perusteiden katsottava
täyttävän EU:n yleisessä tietosuoja-asetuksessa asetetut vaatimukset.

Tarkoitettu tiedonsaantioikeus määriteltäisiin ehdotettavassa säännöksessä ensinnäkin määrit-
telemällä ne tahot, joilla olisi velvollisuus luovuttaa hallussaan olevia tietoja ETK:n lakisäätei-
sen tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan tarpeisiin. Velvollisuus tietojen luovuttamiseen
liitettäisiin ETK:n kyseisten toimintojen kannalta tarpeellisiin tietoihin. Luovutettavat tiedot
voisivat lähtökohtaisesti koskea kaikkia niitä henkilöitä, joita koskevia tietoja luovutusvelvollis-
silla olisi hallussaan. Tämä olisi perusteltua, koska kysymykseen tulevia henkilöitä ei tilastoin-
nin, tutkimuksen ja kehittämisen tarpeiden näkökulmasta ole perusteita rajata ja mahdolliset
rajaukset tässä suhteessa heikentäisivät tutkimuksen kattavuutta. Luovutettavat tiedot määritel-
täisiin säännöksessä mahdollisimman tarkasti, ottaen kuitenkin samalla huomioon tarkoitettun
tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan luonne sekä se, että rekisteröitävissä tietosisällöissä
voi ajan myötä myös tapahtua muutoksia. Ottaen huomioon se, että velvollisuus tietojen luo-
vuttamiseen säännöksen mukaan koskisi määriteltyjä tahoja ja määriteltyjä tietoja, ja se lisäksi
liitettäisiin ETK:n lakisääteisen tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan tarpeisiin, säännöstä
on perustuslakivaliokunnan käytäntö huomioon ottaen pidettävä riittävän tarkkarajaisena.

Rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen toteutumista turvaisivat ehdotetussa käsittelyssä tieto-
suojaa koskevat, kansallisessa ja EU-sääntelyssä asetetut velvoitteet. ETK:lla rekisterinpitäjänä
olisi vastuu näiden velvoitteiden toteuttamisesta. Ottaen huomioon tarkoitettun henkilötietojen
käsittelyn hyväksyttävä tavoite – ETK:n lakisääteisten tehtävien toteuttamisen mahdollistami-
nen –, ehdotettun tiedonsaannin ala sekä muu rekisteröityä suojaava lainsäädäntö, ehdotuksen
mukaista henkilötietojen käsittelyä on pidettävä perustuslain turvaaman yksityiselämän suojan

ja siihen osana sisältyvän henkilötietojen suojan sekä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuuden kannalta hyväksyttävänä ja oikeasuhtaisena.

12.3 Johtopäätökset

Hallitus katsoo, että esitys voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

työntekijän eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan työntekijän eläkelain (395/2006) 198 §:n 3 momentti, 199 §:n 4 momentti ja 210 §, sellaisina kuin niistä ovat, 198 §:n 3 momentti laissa 1456/2011, 199 §:n 4 momentti laissa 1247/2016 ja 210 § osaksi laeissa 354/2010 ja 69/2016,
muutetaan 3 §:n 2 momentin 4 kohta, 74 §:n 1 momentti, 75 a §:n 1, 2 ja 4 momentti, 75 c §:n 2 momentti, 83 §:n 5 momentti ja 175 §:n 2 momentti, sellaisina kuin niistä ovat, 3 §:n 2 momentin 4 kohta, 75 c §:n 2 momentti ja 83 §:n 5 momentti laissa 69/2016, 75 a §:n 1, 2 ja 4 momentti laissa 1456/2011 ja 175 §:n 2 momentti laissa 1192/2010, seuraavasti:

3 §

Työeläkelait

Julkisten alojen työeläkelakeja ovat:

4)eräiden valtakunnassa voimassa olevien julkisten alojen eläkkeitä koskevien säännösten soveltamisesta Ahvenanmaan maakunnassa annettu maakuntalaki (76/2016).

74 §

Eläkkeeseen oikeuttavat palkattomat ajat

Palkattomat ajat oikeuttavat eläkkeeseen, jos työntekijän työansioiden perusteella eläketapah-
tumavuoden alkuun mennessä ansaitun eläkkeen määrä on vähintään 15 euroa kuukaudessa.

75 a §

Työeläkeotteen antaminen

Työeläkeote annetaan työntekijälle sähköisenä tai kirjallisena. Ensimmäisen kerran kirjallinen työeläkeote annetaan työntekijälle sinä vuonna, kun hän täyttää 20 vuotta. Kirjallista työeläkeotetta ei kuitenkaan anneta, jos työntekijä on 2 momentissa tarkoitetulla tavalla valinnut sähköisen työeläkeotteen tai jos hän on käynyt katsomassa sähköisen työeläkeotteen joko lähettämismvuonna tai sitä edeltävien kahden kalenterivuoden aikana.

Jos työntekijä haluaa työeläkeotteen vain sähköisenä, hänen on valittava sähköinen työeläkeote eläkelaitoksen sähköisessä asiointipalvelussa tai käytävä katsomassa sähköinen työeläkeote verkkopalvelussa vähintään kolmen vuoden välein. Sähköiseen asiointipalveluun kirjautumisessa on käytettävä tietoturvallista ja todisteellista tunnistautumistekniikkaa. Sähköisen työeläkeotteen tarjoaa työntekijälle se eläkelaitos, jossa työntekijän työsuhde oli vakuutettu sähköisen työeläkeotteen antamishetkellä tai viimeksi sitä ennen.

Kirjallinen työeläkeote lähetetään muulle kuin 2 momentissa tarkoitetun sähköisen työeläkeotteen valinneelle Suomessa asuvalle työntekijälle kolmantena kalenterivuonna siitä päivästä lukien, kun hän on viimeksi saanut kirjallisen työeläkeotteen tai käynyt katsomassa sähköisen työeläkeotteensa verkkopalvelussa. Kirjallinen työeläkeote voidaan antaa työntekijälle myös työntekijän pyynnöstä. Kirjallisen työeläkeotteen lähettää se eläkelaitos, jossa työntekijän työsuhde oli vakuutettu työeläkeotteen lähettämismvuotta edeltäneen kalenterivuoden lopussa tai viimeksi sitä ennen.

75 c §

Tavoite-eläkeikä työeläkeotteella

Työeläkeote, jossa ilmoitetaan arvio työntekijän tavoite-eläkeiästä sekä arvio hänen vanhuuseläkkeensä määrästä tavoite-eläkeiässä, lähetetään muulle kuin osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä olevalle työntekijälle viimeistään hänen alinta vanhuuseläkeikänsä tai arvioitua alinta vanhuuseläkeikänsä edeltävän kuudennen kalenterivuoden aikana, ellei hän ole aiemmin työeläkeotteen lähettämismvuoden aikana käynyt katsomassa arviot sisältävää sähköistä työeläkeotetta verkkopalvelussa. Tämän jälkeen arvio työntekijän tavoite-eläkeiästä ilmoitetaan muun työeläkeotteen antamisen yhteydessä.

83 §

Ikärajojen ja elinaikakerroimen määrittäminen

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa asetuksella 82 §:ssä tarkoitetut ikäraajat ja elinaikakerroimen vuosittain viimeistään kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona työntekijä täyttää 62 vuotta ja josta elinaikakerrointa sovelletaan.

175 §

Eläkelaitoksen vastuu työkyvyttömyyseläkkeestä

Eläkelaitos ei vastaa työkyvyttömyyseläkkeestä siltä osin kuin eläkelaitoksessa vakuutetut tämän lain alaiset työansiot tämän lain 147 §:ssä tarkoitetun tilapäisen työnantajan osalta tai muun työnantajan saman vakuutuksen osalta alittavat 6 662,23 euroa mainittuina kahtena kalenterivuonna.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain 175 §:n 2 momenttia sovelletaan työkyvyttömyyseläkkeisiin, joissa eläketapah-tuma on 1 päivänä tammikuuta 2024 tai sen jälkeen.

Tämän lain 74 §:n 1 momentissa ja 175 §:n 2 momentissa mainitut rahamäärät vastaavat 96 §:ssä tarkoitetun palkkakertoimen arvoa yksi (1,000) vuonna 2004.

2.

Laki

yrittäjän eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan yrittäjän eläkelain (1272/2006) 146 §:n 4 momentin 10 kohta ja 151 §:n 5 momentti,
muutetaan 68 §:n 1 momentti, 69 a §:n 1, 2 ja 4 momentti, 69 c §:n 2 momentti ja 76 §:n 3
momentti ja 151 §:n 2 momentin 3 kohta,
sellaisina kuin niistä ovat 69 a §:n 1, 2 ja 4 momentti laissa 1458/2011 ja 69 c §:n 2 momentti
ja 76 §:n 3 momentti laissa 72/2016 ja 151 §:n 2 momentin 3 kohta laissa 1270/2018, sekä
lisätään 151 §:ään 2 momenttiin uusi 4 kohta,
sellaisena kuin 151 §:n 2 momentti on laissa 1270/2018, seuraavasti:

68 §

Eläkkeeseen oikeuttavat palkattomat ajat

Palkattomat ajat oikeuttavat eläkkeeseen, jos yrittäjän työansioden perusteella eläketapahtu-
mavuoden alkuun mennessä ansaitun eläkkeen määrä on vähintään 15 euroa kuukaudessa.

69 a §

Työeläkeotteen antaminen

Työeläkeote annetaan yrittäjälle sähköisenä tai kirjallisena. Ensimmäisen kerran kirjallinen työ-
eläkeote annetaan yrittäjälle sinä vuonna, kun hän täyttää 20 vuotta. Kirjallista työeläkeotetta ei
kuitenkaan anneta, jos yrittäjä on 2 momentissa tarkoitetulla tavalla valinnut sähköisen työelä-
keotteen tai jos hän on katsonut sähköisen työeläkeotteen joko lähettämismuutokseen tai sitä edeltä-
vien kahden kalenterivuoden aikana.

Jos yrittäjä haluaa työeläkeotteen vain sähköisenä, hänen on valittava sähköinen työeläkeote
eläkelaitoksen sähköisessä asiointipalvelussa tai käytävä katsomassa sähköinen työeläkeote
verkkopalvelussa vähintään kolmen vuoden välein. Sähköiseen asiointipalveluun kirjautumi-
sessa on käytettävä tietoturvallista ja todisteellista tunnistautumistekniikkaa. Sähköisen työelä-
keotteen tarjoaa yrittäjälle se eläkelaitos, jossa yrittäjä oli vakuutettu sähköisen työeläkeotteen
antamishetkellä tai viimeksi sitä ennen.

Kirjallinen työeläkeote lähetetään muulle kuin 2 momentissa tarkoitetulle sähköisen työelä-
keotteen valinneelle Suomessa asuvalle yrittäjälle kolmantena kalenterivuonna siitä päivästä lu-
kien, kun hän on viimeksi saanut kirjallisen työeläkeotteen tai käynyt katsomassa sähköisen

työeläkeotteensa verkkopalvelussa. Kirjallinen työeläkeote voidaan antaa yrittäjälle myös yrittäjän pyynnöstä. Kirjallisen työeläkeotteen lähettää se eläkelaitos, jossa yrittäjä oli vakuutettu työeläkeotteen lähettämivuotta edeltäneen kalenterivuoden lopussa tai viimeksi sitä ennen.

69 c §

Tavoite-eläkeikä työeläkeotteella

Työeläkeote, jossa ilmoitetaan arvio yrittäjän tavoite-eläkeistä sekä arvio hänen vanhuuseläkkeensä määrästä tavoite-eläkeissä, lähetetään muulle kuin osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä olevalle yrittäjälle viimeistään hänen alinta vanhuuseläkeikänsä tai arvioitua alinta vanhuuseläkeikänsä edeltävän kuudennen kalenterivuoden aikana, ellei hän ole aiemmin työeläkeotteen lähettämivuoden aikana käynyt katsomassa arviot sisältävää sähköistä työeläkeotettaan verkkopalvelussa. Tämän jälkeen arvio yrittäjän tavoite-eläkeistä ilmoitetaan muun työeläkeotteen antamisen yhteydessä.

76 §

Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän muutokseen

Edellä 1 momentissa tarkoitetut ikäraajat määrätään siten kuin työntekijän eläkelain 83 §:ssä säädetään. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa asetuksella 1 momentissa tarkoitetut ikäraajat vuosittain viimeistään kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona yrittäjä täyttää 62 vuotta.

151 §

Eläketurvakeskuksen ja eläkelaitoksen oikeus saada tietoja valvontaa varten

4) osakeyhtiön osakkaiden nimet, henkilötunnukset ja välttämättömät tiedot osakeomistuksesta sekä osakeyhtiön nimen, y-tunnuksen ja välttämättömät tiedot toimialasta, liikevaihdosta, maksetuista palkoista ja yhtiön hallussa olevista osakkeista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain 68 §:n 1 momentissa mainittu rahamäärä vastaa työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitetun palkkakertoimen arvoa yksi (1,000) vuonna 2004.

3.

Laki

maatalousyrittäjän eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) 138 §:n 4 momentin 10 kohta,
muutetaan 10 c §:n 2 momentti, 74 §:n 1 momentti, 75 a §:n 1, 2 ja 4 momentti, 75 c §:n 2 momentti ja 78 §:n 3 momentti sellaisena kuin niistä ovat 10 c §:n 2 momentti laissa 146/2015, 74 §:n 1 momentti laissa 1470/2019, 75 a §:n 1, 2 ja 4 momentti laissa 1459/2011 ja 78 §:n 3 momentti laissa 75/2016, sekä lisätään 10 d §:ään uusi 3 momentti sekä uusi 10 g, sellaisena kuin 10 d § on laissa 146/2015, seuraavasti:

10 c §

Apurahansaajan vakuutuksen keskeyttämistä koskeva menettely

Apurahansaajan on viipymättä ilmoitettava Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle, kun hän on aloittanut keskeyttämänsä työskentelyn uudelleen. Ilmoituksen saatuaan Maatalousyrittäjien eläkelaitos jatkaa keskeytetyn vakuutuksen voimassaoloa työskentelyn alkamisesta lukien alkuperäisen vakuutuksen mukaista jäljellä olevaa työskentelyaikaa vastaavasti. Apurahansaajan hakemuksesta hänen työtulonsa voidaan vakuutuksen voimassaoloa jatkettaessa tarkistaa 10 g §:ssä säädettyjen edellytysten täytyessä mainitun säännöksen mukaisesti.

10 d §

Apurahalla työskentelyn yhdistäminen vahvistettuun vakuutukseen

Apurahansaajan hakemuksesta hänen työtulonsa voidaan 1 ja 2 momentissa tarkoitetun yhdistämisen jälkeen tarkistaa 10 g §:ssä säädettyjen edellytysten täytyessä mainitun säännöksen mukaisesti.

10 g §

Apurahansaajan työtulon tarkistaminen

Jos apurahansaajalle on vahvistettu 10 a §:n mukainen vakuutus vähintään 12 kuukauden ajaksi, vakuutus päätöksellä hänelle vahvistettu työtulo voidaan hänen hakemuksestaan tarkistaa, jos hänen työpanoksensa apurahan turvin tehtävässä työssä muuttuu yhdenjaksoisesti vähintään neljän kuukauden ajaksi hakemuksen vireilletulosta lukien. Työtuloa ei tarkisteta takautuvasti. Työtulon tarkistamisen edellytyksenä on lisäksi, että:

- 1) työpanoksen muutos on vähintään 20 prosenttia ja työtulo myös tarkistamisen jälkeen täyttää määrältään 10 a §:n mukaiset vakuuttamisen edellytykset;

- 2) tarkistushakemuksen vireille tullessa edellisellä vakuutus päätöksellä vahvistettua vakuutusaikaa on jäljellä vähintään kuukausi; ja
- 3) apurahansaaja esittää Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle selvityksen siitä, että apurahan myöntäjä hyväksyy esitetyn muutoksen työskentelyaikaan ja työpanokseen.

Apurahansaajalle vahvistettu työtulo tarkistetaan vastaamaan muuttunutta työpanosta prosentuaalisesti siinä suhteessa, mikä vastaa muuttunutta työpanosta verrattuna työpanokseen, jonka perusteella apurahansaajan työtulo viimeksi vahvistettiin.

Työtulon tarkistamisen yhteydessä myös tarkistusajankohtana edellisen vakuutus päätöksen mukainen jäljellä oleva vakuutusaika muutetaan tarkistetun työtulon perusteella. Vakuutusaika muutetaan kertomalla edellä tarkoitettu jäljellä oleva vakuutusaika apurahansaajan edellisen vahvistetun työtulon ja hänelle tarkistetun työtulon suhteella.

Jos apurahansaajalle on samalle tai osittain samalle työskentelyajalle vahvistettu useampia 10 a §:n mukaisia vakuutuksia, vuotuinen työtulo tarkistetaan kunkin vakuutuksen osalta erikseen. Edellä 1 momentissa säädettyjen työtulon tarkistamisen edellytysten on täytyttävä kunkin vakuutuksen osalta erikseen.

74 §

Eläkkeeseen oikeuttavat palkattomat ajat

Palkattomat ajat oikeuttavat eläkkeeseen, jos maatalousyrittäjän työansioiden perusteella eläketapahtumavuoden alkuun mennessä ansaitun eläkkeen määrä on vähintään 15 euroa kuukaudessa. Tätä lakia toimeenpantaessa eläkkeeseen oikeuttaviin palkattomiin aikoihin sovelletaan työntekijän eläkelain 74 §:ää. Jos maatalousyrittäjä on saanut aikuiskoulutusetuuksista annetussa laissa (1276/2000) tarkoitettua aikuiskoulutustukea, eläkkeeseen oikeuttavana tulona otetaan kuitenkin huomioon 65 prosenttia 523,61 eurosta jokaiselta täydeltä kuukaudelta, jolta maatalousyrittäjä on saanut mainittua tukea.

75 a §

Työeläkeotteen antaminen

Työeläkeote annetaan maatalousyrittäjälle sähköisenä tai kirjallisena. Ensimmäisen kerran kirjallinen työeläkeote annetaan maatalousyrittäjälle sinä vuonna, kun hän täyttää 20 vuotta. Kirjallista työeläkeotetta ei kuitenkaan anneta, jos maatalousyrittäjä on 2 momentissa tarkoitettulla tavalla valinnut sähköisen työeläkeotteen tai jos hän on katsonut sähköisen työeläkeotteen joko lähettämisvuonna tai sitä edeltävien kahden kalenterivuoden aikana.

Jos maatalousyrittäjä haluaa työeläkeotteen vain sähköisenä, hänen on valittava sähköinen työeläkeote eläkelaitoksen sähköisessä asiointipalvelussa tai käytävä katsomassa sähköinen työeläkeote verkkopalvelussa vähintään kolmen vuoden välein. Sähköiseen asiointipalveluun kirjautumisessa on käytettävä tietoturvallista ja todisteellista tunnistautumistekniikkaa. Sähköisen työeläkeotteen maatalousyrittäjä saa sen eläkelaitoksen sähköisestä asiointipalvelusta, jossa maatalousyrittäjä oli vakuutettu sähköisen työeläkeotteen antamishetkellä tai viimeksi sitä ennen.

Kirjallinen työeläkeote lähetetään muulle kuin 2 momentissa tarkoitettulle sähköisen työeläkeotteen valinneelle Suomessa asuvalle maatalousyrittäjälle kolmantena kalenterivuonna siitä päivästä lukien, kun hän on viimeksi saanut kirjallisen työeläkeotteen tai käynyt katsomassa

sähköisen työeläkeotteensa verkkopalvelussa. Kirjallinen työeläkeote voidaan antaa maatalousyrittäjälle myös maatalousyrittäjän pyynnöstä. Kirjallisen työeläkeotteen lähettää se eläkelaitos, jossa maatalousyrittäjä oli vakuutettu työeläkeotteen lähettämivuotta edeltäneen kalenterivuoden lopussa tai viimeksi sitä ennen.

75 c §

Tavoite-eläkeikä työeläkeotteella

Työeläkeote, jossa ilmoitetaan arvio maatalousyrittäjän tavoite-eläkeiästä sekä arvio hänen vanhuuseläkkeensä määrästä tavoite-eläkeiässä, lähetetään muulle kuin osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä olevalle maatalousyrittäjälle viimeistään hänen alinta vanhuuseläkeikänsä tai arvioitua alinta vanhuuseläkeikänsä edeltävän kuudennen kalenterivuoden aikana, ellei hän ole aiemmin työeläkeotteen lähettämivuoden aikana käynyt katsomassa arviot sisältävää sähköistä työeläkeotetta verkkopalvelussa. Tämän jälkeen arvio maatalousyrittäjän tavoite-eläkeiästä ilmoitetaan muun työeläkeotteen antamisen yhteydessä.

78 §

Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän muutokseen

Edellä 1 momentissa tarkoitetut ikäraajat määrätään siten kuin työntekijän eläkelain 83 §:ssä säädetään. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa asetuksella 1 momentissa tarkoitetut ikäraajat vuosittain viimeistään kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona maatalousyrittäjä täyttää 62 vuotta

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

merimieseläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan merimieseläkelain (1290/2006) 215 §:n 4 momentin 10 kohta,
muutetaan 3 §:n 2 momentin 4 kohta, 80 §:n 1 momentti, 81 a §:n 1, 2 ja 4 momentti ja 81 c
§:n 2 momentti, 88 §:n 3 momentti ja 156 §:n 2 momentti
sellaisena kuin ne ovat 81 a §:n 1, 2 ja 4 momentti laissa 1457/2011, 81 c §:n 2 momentti
laissa 78/2018 ja 88 §:n 3 momentti laissa 78/2016, seuraavasti:

3 § *Työeläkelait*

Julkisten alojen työeläkelajeja ovat:

4)eräiden valtakunnassa voimassa olevien julkisten alojen eläkkeitä koskevien säännösten soveltamisesta Ahvenanmaan maakunnassa annettu maakuntalaki (ÅFS 76/2016).

80 §

Eläkkeeseen oikeuttavat palkattomat ajat

Palkattomat ajat oikeuttavat eläkkeeseen, jos työntekijän työansioden perusteella eläketapah-
tumavuoden alkuun mennessä ansaitun eläkkeen määrä on vähintään 15 euroa kuukaudessa.

81 a §

Työeläkeotteen antaminen

Työeläkeote annetaan työntekijälle sähköisenä tai kirjallisena. Ensimmäisen kerran kirjallinen työeläkeote annetaan työntekijälle sinä vuonna, kun hän täyttää 20 vuotta. Kirjallista työeläkeotetta ei kuitenkaan anneta, jos työntekijä on 2 momentissa tarkoitettulla tavalla valinnut sähköisen työeläkeotteen tai jos hän on käynyt katsomassa sähköisen työeläkeotteen joko lähettämivuonna tai sitä edeltävien kahden kalenterivuoden aikana.

Jos työntekijä haluaa työeläkeotteen vain sähköisenä, hänen on valittava sähköinen työeläkeote eläkelaitoksen sähköisessä asiointipalvelussa tai käytävä katsomassa sähköinen työeläkeote verkkopalvelussa vähintään kolmen vuoden välein. Sähköiseen asiointipalveluun kirjautumisessa on käytettävä tietoturvallista ja todisteellista tunnistautumistekniikkaa. Sähköisen työeläkeotteen tarjoaa työntekijälle se eläkelaitos, jossa työntekijän työsuhte oli vakuutettu sähköisen työeläkeotteen antamishetkellä tai viimeksi sitä ennen.

Kirjallinen työeläkeote lähetetään muulle kuin 2 momentissa tarkoitetun sähköisen työeläkeotteen valinneelle Suomessa asuvalle työntekijälle kolmantena kalenterivuonna siitä päivästä lukien, kun hän on viimeksi saanut kirjallisen työeläkeotteen tai käynyt katsomassa sähköisen työeläkeotteensa verkkopalvelussa. Kirjallinen työeläkeote voidaan antaa työntekijälle myös työntekijän pyynnöstä. Kirjallisen työeläkeotteen lähettää eläkekassa tai se yksityisten alojen eläkelaitos, jossa työntekijän työsuhde oli vakuutettu työeläkeotteen lähettämivuotta edeltäneen kalenterivuoden lopussa tai viimeksi sitä ennen.

81 c §

Tavoite-eläkeikä työeläkeotteella

Työeläkeote, jossa ilmoitetaan arvio työntekijän tavoite-eläkeistä sekä arvio hänen vanhuuseläkkeensä määrästä tavoite-eläkeissä, lähetetään muulle kuin osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä olevalle työntekijälle viimeistään hänen alinta vanhuuseläkeikänsä tai arvioitua alinta vanhuuseläkeikänsä edeltävän kuudennen kalenterivuoden aikana, ellei hän ole aiemmin työeläkeotteen lähettämivuoden aikana käynyt katsomassa arviot sisältävää sähköistä työeläkeotetta verkkopalvelussa. Tämän jälkeen arvio työntekijän tavoite-eläkeistä ilmoitetaan muun työeläkeotteen antamisen yhteydessä.

88 §

Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän muutokseen

Edellä 1 momentissa tarkoitetut ikäraajat määrätään siten kuin työntekijän eläkelain 83 §:ssä säädetään. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa asetuksella 1 momentissa tarkoitetut ikäraajat vuosittain viimeistään kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona työntekijä täyttää 62 vuotta.

156 §

Eläkekassan vastuu työkyvyttömyyseläkkeestä

Eläkekassa ei vastaa työkyvyttömyyseläkkeestä siltä osin kuin 1 momentissa mainittuna kahdena kalenterivuonna eläkekassassa vakuutetut tämän lain alaiset työansiot alittavat 6 662,23 euroa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain 156 §:n 2 momenttia sovelletaan työkyvyttömyyseläkkeisiin, joissa eläketapah-
tuma on 1 päivänä tammikuuta 2024 tai sen jälkeen.

Tämän lain 80 §:n 1 momentissa ja 156 §:n 2 momentissa mainitut rahamäärät vastaavat työn-
tekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitetun palkkakertoimen arvoa yksi (1,000) vuonna 2004.

5.

Laki

julkisten alojen eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan julkisten alojen eläkelain (81/2016) 151 §:n 3 momentti ja 163 §,
sellaisena kuin 163 § on osaksi laissa 968/2021,
muutetaan 87 §:n 1 momentti, 95 §:n 3 momentti, 98 §:n 3 momentti ja 115 §:n 2 momentti,
seuraavasti:

87 §

Eläkkeeseen oikeuttavat palkattomat ajat

Palkattomat ajat oikeuttavat eläkkeeseen, jos työntekijän työansioden perusteella eläketapah-
tumavuoden alkuun mennessä ansaitun eläkkeen määrä on vähintään 15 euroa kuukaudessa.

95 §

Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän muutokseen

Edellä 1 momentissa tarkoitetut ikäraajat määrätään siten kuin työntekijän eläkelain 83 §:ssä
säädetään. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa asetuksella 1 momentissa tarkoitetut ikäraajat
vuosittain viimeistään kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona työntekijä täyttää 62
vuotta.

98 §

Ensisijaisen etuuden tai eläkkeen muutoksen vaikutus eläkkeen määrään

Eläke tarkistetaan siitä ajankohdasta, josta 1 momentissa tarkoitettu etuus myönnetään tai josta
etuuden tai tämän lain mukaisen eläkkeen määrä muuttuu. Jos eläkkeensaajalle myönnetään
97 §:n 1 momentissa tarkoitettu etuus ulkomailta tai sen määrä muuttuu, eläkkeen määrä tar-
kistetaan sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jonka aikana Keva saa tiedon tällaisen
etuuden myöntämisestä tai muuttumisesta.

115 §

Tavoite-eläkeikä työeläkeotteella

Työeläkeote, jossa ilmoitetaan arvio työntekijän tavoite-eläkeistä sekä arvio hänen vanhuuseläkkeensä määrästä tavoite-eläkeissä, lähetetään muulle kuin osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä olevalle työntekijälle viimeistään hänen alinta vanhuuseläkeikäänsä tai arvioitua alinta vanhuuseläkeikäänsä edeltävän kuudennen kalenterivuoden aikana, ellei hän ole aiemmin lähettämisen aikana käynyt katsomassa arviot sisältävää sähköistä työeläkeotettaan verkopalvelussa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain 87 §:n 1 momentissa mainittu rahamäärä vastaa työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitetun palkkakertoimen arvoa yksi (1,000) vuonna 2004.

6.

Laki

Eläketurvakeskuksesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Eläketurvakeskuksesta annetun lain (397/2006) 4 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1263/2016, seuraavasti:

4 §

Eläketurvakeskuksen oikeus saada ja käyttää tietoja tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan

Eläketurvakeskuksella on salassapitosäynnösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeus saada seuraavat, tämän lain 2 §:n 1 momentissa tarkoitettujen tilasto-, tutkimus-, kehittämistoiminnan kannalta tarpeelliset tiedot:

- 1) Työeläkelaitoksilta
 - a) henkilön yksilöinti- ja perustiedot;
 - b) laitoksen hoitamaa eläke- ja sosiaaliturvaa, eläke- ja sosiaalivakuutusta sekä näiden toimeenpanoa koskevat tiedot sekä henkilön eläke- ja sosiaalivakuuttamista koskevat muut tiedot;
 - c) tiedot työtulosuosituksen laskentapalvelun yrittäjälle antamasta työtulosuosituksesta ja eläkelaitoksen yrittäjälle vahvistamasta työtulosta;
 - d) työntekijän eläkelain 198 §:n 1 momentin 2 kohdan a – c alakohdissa tarkoitettujen, työeläkelaitokselle eläke- tai etuusasian käsittelyä varten toimitettujen henkilöä koskevat tiedot;
- 2) Ahvenanmaan maakunnan hallitukselta, Kansaneläkelaitokselta, Tapaturmavakuutuskeskukselta, Liikennevakuutuskeskukselta, Potilasvakuutuskeskukselta, lakisääteistä tapaturma- ja liikennevakuutusta hoitavalta vakuutusyhtiöltä sekä sosiaalivakuutuksen alalla toimivalta muulta viranomaiselta tai laitokselta
 - a) henkilön yksilöinti- ja perustiedot;
 - b) tietojen antajan hoitamaa eläke- ja sosiaaliturvaa, eläke- ja sosiaalivakuutusta sekä näiden toimeenpanoa koskevat tiedot sekä henkilön eläke- ja sosiaalivakuuttamista koskevat muut tiedot;
 - c) henkilölle asetettuja diagnooseja koskevat tiedot;
- 3) Verohallinnolta
 - a) henkilön yksilöinti- ja perustiedot;

- b) tiedot henkilön työansioista ja työtuloista, työskentelyn ajankohdasta ja määrästä, työskentelyn koko- tai osa-aikaisuudesta sekä ajanjaksoista, jolloin henkilö on ollut poissa työstä;
- c) tiedot henkilön omaan yrittäjätoimintaan perustuvasta ansio- ja pääomatulosta sekä yrittäjätoiminnan muodosta, liikevaihdosta ja muista yrittäjätoiminnan laajuutta kuvaavista seikoista;
- d) tiedot henkilön eläkkeistä ja sosiaaliturvaetuuksista;
- 4) Finanssivalvonnalta etuudensaajarekisteriin sisältyvät henkilön yksilöinti- ja perustiedot sekä työttömyysturvaa ja vuorottelukorvauksia koskevat tiedot; sekä
- 5) Digi- ja väestövirastolta henkilön yksilöintitiedot ja tiedot henkilön sukupuolesta, kansalaisuudesta, äidinkielestä, siviilisäädystä, perhesuhteista, syntymä- ja asuinpaikasta, syntymäajasta sekä kuolinajasta sekä muut henkilön perustiedot.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

7.

Laki

maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain 5 ja 54 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain (873/2015) 5 §:n 2 momentti
sekä 54 §:n 4 momentti, seuraavasti:

5 §

Vakuuttamisvelvollisuus

Apurahansaajalle, jolle vahvistetaan maatalousyrittäjän eläkelain 10 a §:n mukainen vakuutus, vahvistetaan samalla samalle ajalle ja samasta apurahansaajan työstä myös tämän lain mukainen vakuutus. Vastaavasti tämän lain mukaista vakuutusta jatketaan sellaisella apurahansaajalla, jonka maatalousyrittäjän eläkelain mukaista vakuutusta jatketaan keskeytyksen jälkeen mainitun lain 10 c §:n 2 momentin mukaisesti. Jos apurahansaajan maatalousyrittäjän eläkelain mukaisen vakuutuksen voimassaoloaikaa tarkistetaan mainitun lain 10 d §:n mukaisen yhdistämisen johdosta, myös tämän lain mukaisen vakuutuksen voimassaoloaikaa tarkistetaan vastaavasti. Jos apurahansaajan maatalousyrittäjän eläkelain mukaisen vakuutuksen voimassaoloaikaa tarkistetaan mainitun lain 10 g §:n mukaisen tilanteen johdosta, myös tämän lain mukaisen vakuutuksen voimassaoloaikaa tarkistetaan vastaavasti.

54 §

Oikeus tapaturmaeläkkeeseen

Sen lisäksi, mitä 2 ja 3 momentissa säädetään, maatalousyrittäjän työkyvyn heikentymistä arvioidessa otetaan huomioon hänen maatalousyrittäjän eläkelain mukainen työtulonsa, joka on voimassa vahinkotapahtuman jälkeen. Jos maatalousyrittäjän työkyvyn arvioidaan heikentyneen maatalousyrittäjätyössä, maatalousyrittäjällä ei ole oikeutta toistaiseksi myönnettävään tapaturmaeläkkeeseen, mikäli mainittua työtuloa ei ole pienennetty vahinkotapahtuman jälkeen. Mitä edellä säädetään työkyvyn heikentymisen arvioimisesta ja työtulon pienentämisestä noudatetaan myös apurahansaajaan, mikäli apurahalla työskentely on vahingon johdosta vähentynyt vähintään 20 prosenttia.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

8.

Laki

valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain muuttamisesta

ajalta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain (644/2003) 1 §:n 7 kohta, 4 §:n 1 momentti ja 9 §:n 3 momentti

sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 7 kohta sekä 4 §:n 1 momentti laissa 458/2020 ja 9 §:n 3 momentti laissa 1190/2007 seuraavasti:

1 §

Tässä laissa säädetään alle kolmivuotiaan lapsen hoidon ja opintojen ajalta karttuvasta etuudesta. Etuus maksetaan myönnettäessä eläkettä alla mainittujen lakien nojalla:

7) eräiden valtakunnassa voimassa olevien julkisten alojen eläkkeitä koskevien säännösten soveltamisesta Ahvenanmaan maakunnassa annettu maakuntalaki (ÅFS 76/2016).

4 §

Etua kertyy aikaisintaan 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta eläketapahtumaa edeltävän vuoden loppuun saakka. Etuuden saamisen edellytyksenä on, että henkilöllä on 1 §:ssä mainittujen lakien mukaisten työansioiden perusteella eläketapahtumavuoden alkuun mennessä ansaitun eläkkeen määrä vähintään 15 euroa kuukaudessa.

9 §

Edellä 2, 3 ja 4 §:ssä säädettyt rahamäärät vastaavat työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitetun palkkakertoimen arvoa yksi (1,000) vuonna 2004. Rahamäärät tarkistetaan laskentahetken tasoon mainitulla palkkakertoimella.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Click or tap here to enter text.
Click or tap here to enter text.

Rinnakkaistekstit

Liitteet

Laki

työntekijän eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan työntekijän eläkelain (395/2006) 198 §:n 3 momentti, 199 §:n 4 momentti ja 210 §, sellaisina kuin niistä ovat, 198 §:n 3 momentti laissa 1456/2011, 199 §:n 4 momentti laissa 1247/2016 ja 210 § osaksi laissa 354/2010 ja 69/2016,
muutetaan 3 §:n 2 momentin 4 kohta, 74 §:n 1 momentti, 75 a §:n 1, 2 ja 4 momentti, 75 c §:n 2 momentti, 83 § :n 5 momentti ja 175 §:n 2 momentti, sellaisina kuin niistä ovat, 3 §:n 2 momentin 4 kohta, 75 c §:n 2 momentti ja 83 §:n 5 momentti laissa 69/2016, 75 a §:n 1, 2 ja 4 momentti laissa 1456/2011 ja 175 §:n 2 momentti laissa 1192/2010, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Työeläkelait

Työeläkelait

Julkisten alojen työeläkelakeja ovat:

Julkisten alojen työeläkelakeja ovat:

4) eräiden valtakunnassa voimassa olevien valtion eläkkeitä koskevien säännösten soveltamisesta Ahvenanmaan maakunnassa annettu maakuntalaki (ÅFS 54/2007).

4) eräiden valtakunnassa voimassa olevien *julkisten alojen* eläkkeitä koskevien säännösten soveltamisesta Ahvenanmaan maakunnassa annettu maakuntalaki (76/2016).

74 §

74 §

Eläkkeeseen oikeuttavat palkattomat ajat

Eläkkeeseen oikeuttavat palkattomat ajat

Palkattomat ajat oikeuttavat eläkkeeseen, jos työntekijällä on ennen eläketapahtumavuoden alkua työeläkelakien mukaan vakuutettu työansioita vähintään 12 566,70 euroa.

Palkattomat ajat oikeuttavat eläkkeeseen, jos *työntekijän työansioiden perusteella eläketapahtumavuoden alkuun mennessä ansaitun eläkkeen määrä on vähintään 15 euroa kuukaudessa.*

75 a §

Työeläkeotteen antaminen

Työeläkeote annetaan työntekijälle sähköisenä tai kirjallisena.

Jos työntekijä haluaa työeläkeotteen vain sähköisenä, hänen on valittava sähköinen eläkeote eläkelaitoksen sähköisessä asiointipalvelussa. Sähköiseen asiointipalveluun kirjautumisessa on käytettävä tietoturvallista ja todisteellista tunnistautumistekniikkaa. Sähköisen työeläkeotteen työntekijä saa sen eläkelaitoksen sähköisestä asiointipalvelusta, jossa työntekijän työsuhte oli vakuutettu sähköisen työeläkeotteen antamishetkellä tai viimeksi sitä ennen.

Kirjallinen työeläkeote lähetetään Suomessa asuvalle työntekijälle joka kolmas vuosi, jos työntekijä ei ole otteen lähettämivuonna saanut työeläkeotetta yksityisten tai julkisten alojen eläkelaitokselta. Kirjallinen työeläkeote voidaan antaa työntekijälle myös työntekijän pyynnöstä. Kirjallisen työeläkeotteen lähettää se eläkelaitos, jossa työntekijän työsuhte oli vakuutettu otteen lähettämivuotta edeltäneen kalenterivuoden lopussa tai viimeksi sitä ennen.

75 a §

Työeläkeotteen antaminen

Työeläkeote annetaan työntekijälle sähköisenä tai kirjallisena. *Ensimmäisen kerran kirjallinen työeläkeote annetaan työntekijälle sinä vuonna, kun hän täyttää 20 vuotta. Kirjallista työeläkeotetta ei kuitenkaan anneta, jos työntekijä on 2 momentissa tarkoitetulla tavalla valinnut sähköisen työeläkeotteen tai jos hän on käynyt katsomassa sähköisen työeläkeotteen joko lähettämivuonna tai sitä edeltävien kahden kalenterivuoden aikana.*

Jos työntekijä haluaa työeläkeotteen vain sähköisenä, hänen on valittava sähköinen työeläkeote eläkelaitoksen sähköisessä asiointipalvelussa tai käytävä katsomassa sähköinen työeläkeote verkkopalvelussa vähintään kolmen vuoden välein. Sähköiseen asiointipalveluun kirjautumisessa on käytettävä tietoturvallista ja todisteellista tunnistautumistekniikkaa. Sähköisen työeläkeotteen tarjoaa työntekijälle se eläkelaitos, jossa työntekijän työsuhte oli vakuutettu sähköisen työeläkeotteen antamishetkellä tai viimeksi sitä ennen.

Kirjallinen työeläkeote lähetetään *muulle kuin 2 momentissa tarkoitetun sähköisen työeläkeotteen valinneelle* Suomessa asuvalle työntekijälle *kolmantena kalenterivuonna siitä päivästä lukien, kun hän on viimeksi saanut kirjallisen työeläkeotteen tai käynyt katsomassa sähköisen työeläkeotteensa verkkopalvelussa.* Kirjallinen työeläkeote voidaan antaa työntekijälle myös työntekijän pyynnöstä. Kirjallisen työeläkeotteen lähettää se eläkelaitos, jossa työntekijän työsuhte oli vakuutettu

Voimassa oleva laki

Ehdotus

työeläkeotteen lähettämivuotta edeltäneen kalenterivuoden lopussa tai viimeksi sitä ennen.

75 c §

Tavoite-eläkeikä työeläkeotteella

Työeläkeote, jossa ilmoitetaan arvio työntekijän tavoite-eläkeistä sekä arvio hänen vanhuuseläkkeensä määrästä tavoite-eläkeissä, lähetetään muulle kuin osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä olevalle työntekijälle viimeistään hänen alinta vanhuuseläkeikänsä tai arvioitua alinta vanhuuseläkeikänsä edeltävän kuudennen kalenterivuoden aikana. Tämän jälkeen arvio työntekijän tavoite-eläkeistä ilmoitetaan muun työeläkeotteen antamisen yhteydessä.

75 c §

Tavoite-eläkeikä työeläkeotteella

Työeläkeote, jossa ilmoitetaan arvio työntekijän tavoite-eläkeistä sekä arvio hänen vanhuuseläkkeensä määrästä tavoite-eläkeissä, lähetetään muulle kuin osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä olevalle työntekijälle viimeistään hänen alinta vanhuuseläkeikänsä tai arvioitua alinta vanhuuseläkeikänsä edeltävän kuudennen kalenterivuoden aikana, *ellei hän ole aiemmin työeläkeotteen lähettämivuoden aikana käynyt katsomassa arviot sisältävää sähköistä työeläkeotettaan verkkopalvelussa*. Tämän jälkeen arvio työntekijän tavoite-eläkeistä ilmoitetaan muun työeläkeotteen antamisen yhteydessä.

83 §

Ikärajojen ja elinaikakertoimen määrääminen

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa asetuksella *ensin* 82 §:ssä tarkoitetut ikäraajat vuosittain viimeistään *kahta* kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona työntekijä täyttää 62 vuotta ja sen jälkeen 82 §:ssä tarkoitetun elinaikakertoimen viimeistään kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, josta sitä sovelletaan.

83 §

Ikärajojen ja elinaikakertoimen määrääminen

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa asetuksella 82 §:ssä tarkoitetut ikäraajat *ja elinaikakertoimen* vuosittain viimeistään kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona työntekijä täyttää 62 vuotta ja josta *elinaikakerrointa* sovelletaan.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

175 §

175 §

Eläkelaitoksen vastuu työkyvyttömyyseläkkeestä

Eläkelaitoksen vastuu työkyvyttömyyseläkkeestä

Eläkelaitos ei vastaa työkyvyttömyyseläkkeestä siltä osin kuin eläkelaitoksessa vakuutetut tämän lain alaiset työansiot tämän lain 147 §:ssä tarkoitetun tilapäisen työnantajan osalta tai muun työnantajan saman vakuutuksen osalta alittavat 2094,45 euroa mainittuina kahtena kalenterivuonna.

Eläkelaitos ei vastaa työkyvyttömyyseläkkeestä siltä osin kuin eläkelaitoksessa vakuutetut tämän lain alaiset työansiot tämän lain 147 §:ssä tarkoitetun tilapäisen työnantajan osalta tai muun työnantajan saman vakuutuksen osalta alittavat 6 662,23 euroa mainittuina kahtena kalenterivuonna.

198 §

198 §

Oikeus saada tietoja asian ratkaisemiseksi ja lakisääteisten tehtävien toimeenpanemiseksi

Oikeus saada tietoja asian ratkaisemiseksi ja lakisääteisten tehtävien toimeenpanemiseksi

Tässä pykälässä tarkoitettuja tietoja saa hakea teknisen käyttöyhteyden avulla ilman sen suostumusta, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty.

(kumotaan)

199 §

199 §

Eläketurvakeskuksen oikeus saada tietoja valvontaa varten

Eläketurvakeskuksen oikeus saada tietoja valvontaa varten

Tässä pykälässä tarkoitettuja tietoja saa hakea teknisen käyttöyhteyden avulla tai muuten sähköisesti ilman sen suostumusta, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty.

(kumotaan)

210 §

210 §

Tietojen antaminen teknisen käyttöyhteyden avulla

Tietojen antaminen teknisen käyttöyhteyden avulla

Eläketurvakeskuksella ja sen suostumuksella eläkelaitoksella on oikeus avata tekninen käyttöyhteys sen lisäksi, mitä tietojen antamisesta teknisellä käyttöyhteydellä säädetään julkisuuslain 29 §:n 3 momentissa:

(kumotaan)

1) lakisääteistä sosiaalivakuutusta toimeenpanevalle yhteisölle tai laitokselle henkilörekisterinsä sellaisiin tietoihin, jotka sillä on tämän tai muun lain perusteella oikeus saada tehtäviensä toimeenpanoa varten;

2) EU:n sosiaaliturvan perusasetuksen tai sosiaaliturvasopimuksen mukaisten tehtävien toimeenpanosta huolehtivalle viranomaiselle sellaisiin tietoihin, joita sillä on 206 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan oikeus saada;

3) Kansaneläkelaitokselle sekä muulle sellaiselle tietojen vastaanottajalle, jolla on oikeus saada julkisten alojen työeläkelakien toimeenpanosta huolehtivalta eläkelaitokselta eläkettä, eläkeoikeutta ja vakuuttamista koskevat tiedot 208 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin tietoihin; ja

4) henkivakuutusyhtiölle, eläkekassalle tai eläkesäätiölle 204 §:ssä tarkoitettujen ryhmälisäeläketurvan hoitamista tai järjestämistä varten välttämättömiin tietoihin.

Eläketurvakeskuksella on 1 momentissa säädetyn lisäksi oikeus avata tekninen käyttöyhteys työntekijäin ryhmähenkivakuutuspoolille, Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle, Valtiokonttorille tai Kevalle 207 §:ssä tarkoitettuihin tietoihin ja julkisten alojen työeläkelakien toimeenpanosta huolehtiville eläkelaitoksille 208 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin tietoihin.

Tekninen käyttöyhteys on kuitenkin oikeus avata julkisten alojen työeläkelakien toimeenpanosta huolehtivilta eläkelaitoksilta saatujen tietojen antamiseksi 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettulla tavalla tai tietojen antamiseksi julkisten alojen työeläkelakien toimeenpanosta huolehtiville eläkelaitoksille 2 momentissa tarkoitettulla tavalla vain, jos tästä on 208 §:n 3 momentin mukaisesti sovittu.

Tämän pykälän perusteella avatun teknisen käyttöyhteyden avulla saa hakea myös salassa pidettäviä tietoja ilman sen suostumusta, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty.

Ennen teknisen käyttöyhteyden avaamista tietojen pyytäjän on esitettävä käyttöyhteyden avaajalle selvitys siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan päivänä 20 .

Tämän lain 175 §:n 2 momenttia sovelletaan työkyvyttömyyseläkkeisiin, joissa eläketa-
pahtuma on 1 päivänä tammikuuta 2024 tai
sen jälkeen.

Tämän lain 74 §:n 1 momentissa ja 175 §:n
2 momentissa mainitut rahamäärät vastaavat
96 §:ssä tarkoitetun palkkakertoimen arvoa
yksi (1,000) vuonna 2004.

Laki

yrittäjän eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti kumotaan yrittäjän eläkelain (1272/2006) 146 §:n 4 momentin 10 kohta ja 151 §:n 5 momentti, muutetaan 68 §:n 1 momentti, 69 a §:n 1, 2 ja 4 momentti, 69 c §:n 2 momentti ja 76 §:n 3 momentti ja 151 §:n 2 momentin 3 kohta, sellaisina kuin niistä ovat 69 a §:n 1, 2 ja 4 momentti laissa 1458/2011 ja 69 c §:n 2 momentti ja 76 §:n 3 momentti laissa 72/2016 ja 151 §:n 2 momentin 3 kohta laissa 1270/2018, sekä lisätään 151 §:ään 2 momenttiin uusi 4 kohta, sellaisena kuin 151 §:n 2 momentti on laissa 1270/2018, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

68 §

68 §

Eläkkeeseen oikeuttavat palkattomat ajat

Eläkkeeseen oikeuttavat palkattomat ajat

Palkattomat ajat oikeuttavat eläkkeeseen, jos yrittäjällä on ennen eläketapahtumavuoden alkua työansioita vähintään 12 566,70 euroa.

Palkattomat ajat oikeuttavat eläkkeeseen, jos yrittäjän työansioiden perusteella eläketapahtumavuoden alkuun mennessä ansaitun eläkkeen määrä on vähintään 15 euroa kuukaudessa.

69 a §

69 a §

Työeläkeotteen antaminen

Työeläkeotteen antaminen

Työeläkeote annetaan yrittäjälle sähköisenä tai kirjallisena.

Työeläkeote annetaan yrittäjälle sähköisenä tai kirjallisena. *Ensimmäisen kerran kirjallinen työeläkeote annetaan yrittäjälle sinä vuonna, kun hän täyttää 20 vuotta. Kirjallista työeläkeotetta ei kuitenkaan anneta, jos yrittäjä on 2 momentissa tarkoitetulla tavalla valinnut sähköisen työeläkeotteen tai jos hän on katsonut sähköisen työeläkeotteen joko lähettämivuonna tai sitä edeltävien kahden kalenterivuoden aikana.*

Jos yrittäjä haluaa työeläkeotteen vain sähköisenä, hänen on valittava sähköinen eläkeote eläkelaitoksen sähköisessä asiointipalvelussa. Sähköiseen asiointipalveluun kirjautumisessa on käytettävä tietoturvallista ja todisteellista

Jos yrittäjä haluaa työeläkeotteen vain sähköisenä, hänen on valittava sähköinen työeläkeote eläkelaitoksen sähköisessä asiointipalvelussa tai käytävä katsomassa sähköinen työeläkeote verkkopalvelussa vähintään kolmen

Voimassa oleva laki

tunnistautumistekniikkaa. Sähköisen työeläkeotteen yrittäjä saa sen eläkelaitoksen sähköisestä asiointipalvelusta, jossa yrittäjä oli vakuutettu sähköisen työeläkeotteen antamishetkellä tai viimeksi sitä ennen.

Ehdotus

vuoden välein. Sähköiseen asiointipalveluun kirjautumisessa on käytettävä tietoturvallista ja todisteellista tunnistautumistekniikkaa. Sähköisen työeläkeotteen *tarjoaa yrittäjälle se eläkelaitos*, jossa yrittäjä oli vakuutettu sähköisen työeläkeotteen antamishetkellä tai viimeksi sitä ennen.

Kirjallinen työeläkeote lähetetään Suomessa asuvalle yrittäjälle joka kolmas vuosi, jos yrittäjä ei ole otteen lähettämismuonna saanut työeläkeotetta yksityisten tai julkisten alojen eläkelaitokselta. Kirjallinen työeläkeote voidaan antaa yrittäjälle myös yrittäjän pyynnöstä. Kirjallisen työeläkeotteen lähettää se eläkelaitos, jossa yrittäjä oli vakuutettu otteen lähettämismuonna edeltäneen kalenterivuoden lopussa tai viimeksi sitä ennen.

Kirjallinen työeläkeote lähetetään *muulle kuin 2 momentissa tarkoitettulle sähköisen työeläkeotteen valinneelle* Suomessa asuvalle yrittäjälle *kolmantena kalenterivuonna siitä päivästä lukien, kun hän on viimeksi saanut kirjallisen työeläkeotteen tai käynyt katsomassa sähköisen työeläkeotteensa verkkopalvelussa.* Kirjallinen työeläkeote voidaan antaa yrittäjälle myös yrittäjän pyynnöstä. Kirjallisen työeläkeotteen lähettää se eläkelaitos, jossa yrittäjä oli vakuutettu työeläkeotteen lähettämismuonna edeltäneen kalenterivuoden lopussa tai viimeksi sitä ennen.

69 c §

Tavoite-eläkeikä työeläkeotteella

Työeläkeote, jossa ilmoitetaan arvio yrittäjän tavoite-eläkeiästä sekä arvio hänen vanhuuseläkkeensä määrästä tavoite-eläkeiässä, lähetetään muulle kuin osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä olevalle yrittäjälle viimeistään hänen alinta vanhuuseläkeikänsä tai arvioitua alinta vanhuuseläkeikänsä edeltävän kuudennen kalenterivuoden aikana. Tämän jälkeen arvio yrittäjän tavoite-eläkeiästä ilmoitetaan muun työeläkeotteen antamisen yhteydessä.

69 c §

Tavoite-eläkeikä työeläkeotteella

Työeläkeote, jossa ilmoitetaan arvio yrittäjän tavoite-eläkeiästä sekä arvio hänen vanhuuseläkkeensä määrästä tavoite-eläkeiässä, lähetetään muulle kuin osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä olevalle yrittäjälle viimeistään hänen alinta vanhuuseläkeikänsä tai arvioitua alinta vanhuuseläkeikänsä edeltävän kuudennen kalenterivuoden aikana, *ellei hän ole aiemmin työeläkeotteen lähettämismuonna aikana käynyt katsomassa arviot sisältävää sähköistä työeläkeotettaan verkkopalvelussa.* Tämän jälkeen arvio yrittäjän tavoite-eläkeiästä ilmoitetaan muun työeläkeotteen antamisen yhteydessä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

76 §

76 §

Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän muutokseen

Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän muutokseen

Edellä 1 momentissa tarkoitetut ikäraajat määrätään siten kuin työntekijän eläkelain 83 §:ssä säädetään. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa asetuksella 1 momentissa tarkoitetut ikäraajat vuosittain viimeistään *kahta* kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona yrittäjä täyttää 62 vuotta.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut ikäraajat määrätään siten kuin työntekijän eläkelain 83 §:ssä säädetään. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa asetuksella 1 momentissa tarkoitetut ikäraajat vuosittain viimeistään kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona yrittäjä täyttää 62 vuotta.

146 §

146 §

Sovellettavat säännökset

Sovellettavat säännökset

Tätä lakia toimeenpantaessa sovelletaan tässä luvussa säädetyn lisäksi, mitä säädetään työntekijän eläkelain:

Tätä lakia toimeenpantaessa sovelletaan tässä luvussa säädetyn lisäksi, mitä säädetään työntekijän eläkelain:

9) 209 §:ssä tietojen eteenpäin luovuttajan vastuusta; ja

10) 210 §:ssä tietojen antamisesta teknisen käyttöyhteyden avulla.

9) 209 §:ssä tietojen eteenpäin luovuttajan vastuusta.

(kumotaan)

151 §

151 §

Eläketurvakeskuksen ja eläkelaitoksen oikeus saada tietoja valvontaa varten

Eläketurvakeskuksen ja eläkelaitoksen oikeus saada tietoja valvontaa varten

Eläketurvakeskuksella on valvontavelvollisuuden täyttämiseksi lisäksi oikeus saada Verohallinnolta joukkotietoina:

Eläketurvakeskuksella on valvontavelvollisuuden täyttämiseksi lisäksi oikeus saada Verohallinnolta joukkotietoina:

3) liikkeen- ja ammatinharjoittajien nimi- ja yhteystiedot, henkilötunnukset sekä välttämättömät tiedot ansio- ja pääomatulo-osuudesta, puolisolle jaetusta ansio- ja pääomatulo-osuudesta, rahapalkasta, luontaiseduista ja liikevaihdosta.

3) liikkeen- ja ammatinharjoittajien nimi- ja yhteystiedot, henkilötunnukset sekä välttämättömät tiedot ansio- ja pääomatulo-osuudesta, puolisolle jaetusta ansio- ja pääomatulo-osuudesta, rahapalkasta, luontaiseduista ja liikevaihdosta,

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4) osakeyhtiön osakkaiden nimet, henkilötunnukset ja välttämättömät tiedot osakeomistuksesta sekä osakeyhtiön nimen, y-tunnuksen ja välttämättömät tiedot toimialasta, liikevaihdosta, maksetuista palkoista ja yhtiön hallussa olevista osakkeista.

Tässä pykälässä tarkoitettuja tietoja saa hakea teknisen käyttöyhteyden avulla tai muuten sähköisesti ilman sen suostumusta, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty.

(kumotaan)

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta .

Tämän lain 68 §:n 1 momentissa mainittu rahamäärä vastaa työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitetun palkkakertoimen arvoa yksi (1,000) vuonna 2004.

Laki

maatalousyrittäjän eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) 138 §:n 4 momentin 10 kohta,
muutetaan 10 c §:n 2 momentti, 74 §:n 1 momentti, 75 a §:n 1, 2 ja 4 momentti, 75 c §:n 2 momentti ja 78 §:n 3 momentti
sellaisena kuin niistä ovat 10 c §:n 2 momentti laissa 146/2015, 74 §:n 1 momentti laissa 1470/2019, 75 a §:n 1, 2 ja 4 momentti laissa 1459/2011 ja 78 §:n 3 momentti laissa 75/2016,
sekä
lisätään 10 d §:ään uusi 3 momentti sekä uusi 10 g,
sellaisena kuin 10 d § on laissa 146/2015, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

10 c §

10 c §

Apurahansaajan vakuutuksen keskeyttämistä koskeva menettely

Apurahansaajan vakuutuksen keskeyttämistä koskeva menettely

Apurahansaajan on viipymättä ilmoitettava Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle, kun hän on aloittanut keskeyttämänsä työskentelyn uudelleen. Ilmoituksen saatuaan Maatalousyrittäjien eläkelaitos jatkaa keskeytetyn vakuutuksen voimassaoloa työskentelyn alkamisesta lukien alkuperäisen vakuutuksen mukaista jäljellä olevaa työskentelyaikaa vastaavasti.

Apurahansaajan on viipymättä ilmoitettava Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle, kun hän on aloittanut keskeyttämänsä työskentelyn uudelleen. Ilmoituksen saatuaan Maatalousyrittäjien eläkelaitos jatkaa keskeytetyn vakuutuksen voimassaoloa työskentelyn alkamisesta lukien alkuperäisen vakuutuksen mukaista jäljellä olevaa työskentelyaikaa vastaavasti. *Apurahansaajan hakemuksesta hänen työtulonsa voidaan vakuutuksen voimassaoloa jatkettaessa tarkistaa 10 g §:ssä säädettyjen edellytysten täytyessä mainitun säännöksen mukaisesti.*

10 d §

10 d §

Apurahalla työskentelyn yhdistäminen vahvistettuun vakuutukseen

Apurahalla työskentelyn yhdistäminen vahvistettuun vakuutukseen

Apurahansaajan hakemuksesta hänen työtulonsa voidaan 1 ja 2 momentissa tarkoitettua

yhdistämisen jälkeen tarkistaa 10 g §:ssä säädettyjen edellytysten täytyessä mainitun säännöksen mukaisesti.

10 g §

Apurahansaajan työtulon tarkistaminen

Jos apurahansaajalle on vahvistettu 10 a §:n mukainen vakuutus vähintään 12 kuukauden ajaksi, vakuutus päätöksellä hänelle vahvistettu työtulo voidaan hänen hakemuksensa tarkistaa, jos hänen työpanoksensa apurahan turvin tehtävässä työssä muuttuu yhdenjaksoisesti vähintään neljän kuukauden ajaksi hakemuksen vireilletulosta lukien. Työtuloa ei tarkisteta takautuvasti. Työtulon tarkistamisen edellytyksenä on lisäksi, että:

- 1) työpanoksen muutos on vähintään 20 prosenttia ja työtulo myös tarkistamisen jälkeen täyttää määrältään 10 a §:n mukaiset vakuuttamisen edellytykset;*
- 2) tarkistushakemuksen vireille tullessa edellisellä vakuutus päätöksellä vahvistettua vakuutusaikaa on jäljellä vähintään kuukausi; ja*
- 3) apurahansaaja esittää Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle selvityksen siitä, että apurahan myöntäjä hyväksyy esitetyn muutoksen työskentelyaikaan ja työpanokseen.*

Apurahansaajalle vahvistettu työtulo tarkistetaan vastaamaan muuttunutta työpanosta prosentuaalisesti siinä suhteessa, mikä vastaa muuttunutta työpanosta verrattuna työpanokseen, jonka perusteella apurahansaajan työtulo viimeksi vahvistettiin.

Työtulon tarkistamisen yhteydessä myös tarkistusajankohtana edellisen vakuutus päätöksen mukainen jäljellä oleva vakuutusaika muutetaan tarkistetun työtulon perusteella. Vakuutusaika muutetaan kertomalla edellä tarkoitettu jäljellä oleva vakuutusaika apurahansaajan edellisen vahvistetun työtulon ja hänelle tarkistetun työtulon suhteella.

Jos apurahansaajalle on samalle tai osittain samalle työskentelyajalle vahvistettu useampia 10 a §:n mukaisia vakuutuksia, vuotuinen työtulo tarkistetaan kunkin vakuutuksen

osalta erikseen. Edellä 1 momentissa säädettyjen työtulon tarkistamisen edellytysten on täytyttävä kunkin vakuutuksen osalta erikseen.

74 §

74 §

*Eläkkeeseen oikeuttavat palkattomat ajat**Eläkkeeseen oikeuttavat palkattomat ajat*

Palkattomat ajat oikeuttavat eläkkeeseen, jos maatalousyrittäjällä on ennen eläketapahtumavuoden alkua työansioita vähintään 12 566,70 euroa. Tätä lakia toimeenpantaessa eläkkeeseen oikeuttaviin palkattomiin aikoihin sovelletaan työntekijän eläkelain 74 §:ää. Jos maatalousyrittäjä on saanut aikuiskoulutusetuuksista annetussa laissa (1276/2000) tarkoitettua aikuiskoulutustukea, eläkkeeseen oikeuttavana tulona otetaan kuitenkin huomioon 65 prosenttia 523,61 eurosta jokaiselta täydeltä kuukaudelta, jolta maatalousyrittäjä on saanut mainittua tukea.

Palkattomat ajat oikeuttavat eläkkeeseen, jos maatalousyrittäjän työansioiden perusteella eläketapahtumavuoden alkuun mennessä ansaitun eläkkeen määrä on vähintään 15 euroa kuukaudessa. Tätä lakia toimeenpantaessa eläkkeeseen oikeuttaviin palkattomiin aikoihin sovelletaan työntekijän eläkelain 74 §:ää. Jos maatalousyrittäjä on saanut aikuiskoulutusetuuksista annetussa laissa (1276/2000) tarkoitettua aikuiskoulutustukea, eläkkeeseen oikeuttavana tulona otetaan kuitenkin huomioon 65 prosenttia 523,61 eurosta jokaiselta täydeltä kuukaudelta, jolta maatalousyrittäjä on saanut mainittua tukea.

75 a §

75 a §

*Työeläkeotteen antaminen**Työeläkeotteen antaminen*

Työeläkeote annetaan maatalousyrittäjälle sähköisenä tai kirjallisena.

Työeläkeote annetaan maatalousyrittäjälle sähköisenä tai kirjallisena. Ensimmäisen kerran kirjallinen työeläkeote annetaan maatalousyrittäjälle sinä vuonna, kun hän täyttää 20 vuotta. Kirjallista työeläkeotetta ei kuitenkaan anneta, jos maatalousyrittäjä on 2 momentissa tarkoitettulla tavalla valinnut sähköisen työeläkeotteen tai jos hän on katsonut sähköisen työeläkeotteen joko lähettämivuonna tai sitä edeltävien kahden kalenterivuoden aikana.

Jos maatalousyrittäjä haluaa työeläkeotteen vain sähköisenä, hänen on valittava sähköinen

Jos maatalousyrittäjä haluaa työeläkeotteen vain sähköisenä, hänen on valittava sähköinen

Voimassa oleva laki

eläkeote eläkelaitoksen sähköisessä asiointipalvelussa. Sähköiseen asiointipalveluun kirjautumisessa on käytettävä tietoturvallista ja todisteellista tunnistautumistekniikkaa. Sähköisen työeläkeotteen maatalousyrittäjä saa sen eläkelaitoksen sähköisestä asiointipalvelusta, jossa maatalousyrittäjä oli vakuutettu sähköisen työeläkeotteen antamishetkellä tai viimeksi sitä ennen.

Kirjallinen työeläkeote lähetetään Suomessa asuvalle maatalousyrittäjälle joka kolmas vuosi, jos maatalousyrittäjä ei ole otteen lähettämismuonna saanut työeläkeotetta yksityisten tai julkisten alojen eläkelaitokselta. Kirjallinen työeläkeote voidaan antaa maatalousyrittäjälle myös maatalousyrittäjän pyynnöstä. Kirjallisen työeläkeotteen lähettää se eläkelaitos, jossa maatalousyrittäjä oli vakuutettu otteen lähettämismuonna edeltäneen kalenterivuoden lopussa tai viimeksi sitä ennen.

75 c §

Tavoite-eläkeikä työeläkeotteella

Työeläkeote, jossa ilmoitetaan arvio maatalousyrittäjän tavoite-eläkeistä sekä arvio hänen vanhuuseläkkeensä määrästä tavoite-eläkeissä, lähetetään muulle kuin osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä olevalle maatalousyrittäjälle viimeistään hänen alinta vanhuuseläkeikäänsä tai arvioitua alinta vanhuuseläkeikäänsä edeltävän kuudennen kalenterivuoden aikana. Tämän jälkeen arvio maatalousyrittäjän tavoite-eläkeistä ilmoitetaan muun työeläkeotteen antamisen yhteydessä.

Ehdotus

työeläkeote eläkelaitoksen sähköisessä asiointipalvelussa tai käytävä katsomassa sähköinen työeläkeote verkkopalvelussa vähintään kolmen vuoden välein. Sähköiseen asiointipalveluun kirjautumisessa on käytettävä tietoturvallista ja todisteellista tunnistautumistekniikkaa. Sähköisen työeläkeotteen maatalousyrittäjä saa sen eläkelaitoksen sähköisestä asiointipalvelusta, jossa maatalousyrittäjä oli vakuutettu sähköisen työeläkeotteen antamishetkellä tai viimeksi sitä ennen.

Kirjallinen työeläkeote lähetetään *muulle kuin 2 momentissa tarkoitetulle sähköisen työeläkeotteen valinneelle* Suomessa asuvalle maatalousyrittäjälle kolmantena kalenterivuonna siitä päivästä lukien, kun hän on viimeksi saanut kirjallisen työeläkeotteen tai käynyt katsomassa sähköisen työeläkeotteen verkkopalvelussa. Kirjallinen työeläkeote voidaan antaa maatalousyrittäjälle myös maatalousyrittäjän pyynnöstä. Kirjallisen työeläkeotteen lähettää se eläkelaitos, jossa maatalousyrittäjä oli vakuutettu työeläkeotteen lähettämismuonna edeltäneen kalenterivuoden lopussa tai viimeksi sitä ennen.

75 c §

Tavoite-eläkeikä työeläkeotteella

Työeläkeote, jossa ilmoitetaan arvio maatalousyrittäjän tavoite-eläkeistä sekä arvio hänen vanhuuseläkkeensä määrästä tavoite-eläkeissä, lähetetään muulle kuin osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä olevalle maatalousyrittäjälle viimeistään hänen alinta vanhuuseläkeikäänsä tai arvioitua alinta vanhuuseläkeikäänsä edeltävän kuudennen kalenterivuoden aikana, *ellei hän ole aiemmin työeläkeotteen lähettämismuonna käynyt*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

katsomassa arviot sisältävää sähköistä työeläkeotetta verkkopalvelussa. Tämän jälkeen arvio maatalousyrittäjän tavoite-eläkeiästä ilmoitetaan muun työeläkeotteen antamisen yhteydessä.

78 §

78 §

Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän muutokseen

Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän muutokseen

Edellä 1 momentissa tarkoitetut ikäraajat määrätään siten kuin työntekijän eläkelain 83 §:ssä säädetään. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa asetuksella 1 momentissa tarkoitetut ikäraajat vuosittain viimeistään *kahja* kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona maatalousyrittäjä täyttää 62 vuotta.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut ikäraajat määrätään siten kuin työntekijän eläkelain 83 §:ssä säädetään. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa asetuksella 1 momentissa tarkoitetut ikäraajat vuosittain viimeistään kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona maatalousyrittäjä täyttää 62 vuotta.

138 §

138 §

Sovellettavat säännökset

Sovellettavat säännökset

Tätä lakia toimeenpantaessa sovelletaan tässä luvussa säädetyn lisäksi, mitä:

Tätä lakia toimeenpantaessa sovelletaan tässä luvussa säädetyn lisäksi, mitä:

9) työntekijän eläkelain 209 §:ssä säädetään tietojen eteenpäin luovuttajan vastuusta; ja
10) työntekijän eläkelain 210 §:ssä säädetään tietojen antamisesta teknisen käyttöyhteyden avulla.

9) työntekijän eläkelain 209 §:ssä säädetään tietojen eteenpäin luovuttajan vastuusta. (kumotaan)

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Laki

merimieseläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan merimieseläkelain (1290/2006) 215 §:n 4 momentin 10 kohta,
muutetaan 3 §:n 2 momentin 4 kohta, 80 §:n 1 momentti, 81 a §:n 1, 2 ja 4 momentti ja 81 c
§:n 2 momentti, 88 §:n 3 momentti ja 156 §:n 2 momentti
sellaisena kuin ne ovat 81 a §:n 1, 2 ja 4 momentti laissa 1457/2011, 81 c §:n 2 momentti
laissa 78/2018 ja 88 §:n 3 momentti laissa 78/2016, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Työeläkelait

Työeläkelait

Julkisten alojen työeläkelakeja ovat:

Julkisten alojen työeläkelakeja ovat:

4) eräiden valtakunnassa voimassa olevien valtion eläkkeitä koskevien säännösten soveltamisesta Ahvenanmaan maakunnassa annettu maakuntalaki (ÅFS 54/2007).

4) eräiden valtakunnassa voimassa olevien *julkisten alojen* eläkkeitä koskevien säännösten soveltamisesta Ahvenanmaan maakunnassa annettu maakuntalaki (ÅFS 76/2016).

80 §

80 §

Eläkkeeseen oikeuttavat palkattomat ajat

Eläkkeeseen oikeuttavat palkattomat ajat

Palkattomat ajat oikeuttavat eläkkeeseen, jos työntekijällä on ennen eläketapahtumavuoden alkua työeläkelakien mukaan vakuutettu työansioita vähintään 12 566,70 euroa.

Palkattomat ajat oikeuttavat eläkkeeseen, jos *työntekijän työansioiden perusteella eläketapahtumavuoden alkuun mennessä ansaitun eläkkeen määrä on vähintään 15 euroa kuukaudessa.*

81 a §

81 a §

Työeläkeotteen antaminen

Työeläkeotteen antaminen

Työeläkeote annetaan työntekijälle sähköisenä tai kirjallisena.

Työeläkeote annetaan työntekijälle sähköisenä tai kirjallisena. *Ensimmäisen kerran kirjallinen työeläkeote annetaan työntekijälle sinä vuonna, kun hän täyttää 20 vuotta. Kirjallista työeläkeotetta ei kuitenkaan anneta,*

Voimassa oleva laki

Jos työntekijä haluaa työeläkeotteen vain sähköisenä, hänen on valittava sähköinen eläkeote eläkekassan sähköisessä asiointipalvelussa. Sähköiseen asiointipalveluun kirjautumisessa on käytettävä tietoturvallista ja todisteellista tunnistautumistekniikkaa. Sähköisen työeläkeotteen työntekijä saa sen eläkelaitoksen sähköisestä asiointipalvelusta, jossa työntekijän työsuhte oli vakuutettu sähköisen työeläkeotteen antamishetkellä tai viimeksi sitä ennen.

Kirjallinen työeläkeote lähetetään Suomessa asuvalle työntekijälle joka kolmas vuosi, jos työntekijä ei ole otteen lähettämisenä saanut työeläkeotetta yksityisten tai julkisten alojen eläkelaitokselta. Kirjallinen työeläkeote voidaan antaa työntekijälle myös työntekijän pyynnöstä. Kirjallisen työeläkeotteen lähettää eläkekassa tai se yksityisten alojen eläkelaitos, jossa työntekijän työsuhte oli vakuutettu otteen lähettämisenä edeltäneen kalenterivuoden lopussa tai viimeksi sitä ennen.

81 c §

Tavoite-eläkeikä työeläkeotteella

Työeläkeote, jossa ilmoitetaan arvio työntekijän tavoite-eläkeiästä sekä arvio hänen vanhuuseläkkeensä määrästä tavoite-eläkeiässä,

Ehdotus

jos työntekijä on 2 momentissa tarkoitetulla tavalla valinnut sähköisen työeläkeotteen tai jos hän on käynyt katsomassa sähköisen työeläkeotteen joko lähettämisenä tai sitä edeltävien kahden kalenterivuoden aikana.

Jos työntekijä haluaa työeläkeotteen vain sähköisenä, hänen on valittava sähköinen työeläkeote eläkelaitoksen sähköisessä asiointipalvelussa tai käytävä katsomassa sähköinen työeläkeote verkkopalvelussa vähintään kolmen vuoden välein. Sähköiseen asiointipalveluun kirjautumisessa on käytettävä tietoturvallista ja todisteellista tunnistautumistekniikkaa. Sähköisen työeläkeotteen tarjoaa työntekijälle se eläkelaitos, jossa työntekijän työsuhte oli vakuutettu sähköisen työeläkeotteen antamishetkellä tai viimeksi sitä ennen.

Kirjallinen työeläkeote lähetetään muulle kuin 2 momentissa tarkoitetun sähköisen työeläkeotteen valinneelle Suomessa asuvalle työntekijälle kolmantena kalenterivuonna siitä päivästä lukien, kun hän on viimeksi saanut kirjallisen työeläkeotteen tai käynyt katsomassa sähköisen työeläkeotteensa verkkopalvelussa. Kirjallinen työeläkeote voidaan antaa työntekijälle myös työntekijän pyynnöstä. Kirjallisen työeläkeotteen lähettää eläkekassa tai se yksityisten alojen eläkelaitos, jossa työntekijän työsuhte oli vakuutettu työeläkeotteen lähettämisenä edeltäneen kalenterivuoden lopussa tai viimeksi sitä ennen.

81 c §

Tavoite-eläkeikä työeläkeotteella

Työeläkeote, jossa ilmoitetaan arvio työntekijän tavoite-eläkeiästä sekä arvio hänen vanhuuseläkkeensä määrästä tavoite-eläkeiässä,

Voimassa oleva laki

lähetetään muulle kuin osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä olevalle työntekijälle viimeistään hänen alinta vanhuuseläkeikänsä tai arvioitua alinta vanhuuseläkeikänsä edeltävän kuudennen kalenterivuoden aikana. Tämän jälkeen arvio työntekijän tavoite-eläkeiästä ilmoitetaan muun työeläkeotteen antamisen yhteydessä.

88 §

Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän muutokseen

Edellä 1 momentissa tarkoitetut ikäraajat määrätään siten kuin työntekijän eläkelain 83 §:ssä säädetään. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa asetuksella 1 momentissa tarkoitetut ikäraajat vuosittain viimeistään *kahta* kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona työntekijä täyttää 62 vuotta.

156 §

Eläkekassan vastuu työkyvyttömyyseläkkeestä

Eläkekassa ei vastaa työkyvyttömyyseläkkeestä siltä osin kuin 1 momentissa mainittuna kahtena kalenterivuonna eläkekassassa vakuutetut tämän lain alaiset työansiot alittavat 2 094,45 euroa.

215 §

Sovellettavat säännökset

Ehdotus

lähetetään muulle kuin osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä olevalle työntekijälle viimeistään hänen alinta vanhuuseläkeikänsä tai arvioitua alinta vanhuuseläkeikänsä edeltävän kuudennen kalenterivuoden aikana, *ellei hän ole aiemmin työeläkeotteen lähettämisen vuoden aikana käynyt katsomassa arviot sisältävää sähköistä työeläkeotettaan verkko-palvelussa*. Tämän jälkeen arvio työntekijän tavoite-eläkeiästä ilmoitetaan muun työeläkeotteen antamisen yhteydessä.

88 §

Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän muutokseen

Edellä 1 momentissa tarkoitetut ikäraajat määrätään siten kuin työntekijän eläkelain 83 §:ssä säädetään. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa asetuksella 1 momentissa tarkoitetut ikäraajat vuosittain viimeistään kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona työntekijä täyttää 62 vuotta.

156 §

Eläkekassan vastuu työkyvyttömyyseläkkeestä

Eläkekassa ei vastaa työkyvyttömyyseläkkeestä siltä osin kuin 1 momentissa mainittuna kahtena kalenterivuonna eläkekassassa vakuutetut tämän lain alaiset työansiot alittavat 6 662,23 euroa.

215 §

Sovellettavat säännökset

Voimassa oleva laki

Tätä lakia toimeenpantaessa sovelletaan tässä luvussa säädetyn lisäksi, mitä säädetään työntekijän eläkelain:

9) 209 §:ssä tietojen eteenpäin luovuttajan vastuusta; ja
10) 210 §:ssä tietojen antamisesta teknisen käyttöyhteyden avulla.

Ehdotus

Tätä lakia toimeenpantaessa sovelletaan tässä luvussa säädetyn lisäksi, mitä säädetään työntekijän eläkelain:

9) 209 §:ssä tietojen eteenpäin luovuttajan vastuusta.
(kumotaan)

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain 156 §:n 2 momenttia sovelletaan työkyvyttömyyseläkkeisiin, joissa eläketa-
pahtuma on 1 päivänä tammikuuta 2024 tai
sen jälkeen.

Tämän lain 80 §:n 1 momentissa ja 156 §:n
2 momentissa mainitut rahamäärät vastaavat
työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitetun
palkkakertoimen arvoa yksi (1,000) vuonna
2004.

Laki

julkisten alojen eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan julkisten alojen eläkelain (81/2016) 151 §:n 3 momentti ja 163 §, sellaisena kuin 163 § on osaksi laissa 968/2021,
muutetaan 87 §:n 1 momentti, 95 §:n 3 momentti, 98 §:n 3 momentti ja 115 §:n 2 momentti, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

87 §

87 §

Eläkkeeseen oikeuttavat palkattomat ajat

Eläkkeeseen oikeuttavat palkattomat ajat

Palkattomat ajat oikeuttavat eläkkeeseen, jos työntekijällä on ennen eläketapahtumavuoden alkua työeläkelakien mukaisia vakuutettuja työansioita vähintään 12 566,70 euroa.

Palkattomat ajat oikeuttavat eläkkeeseen, jos työntekijän työansioiden perusteella eläketapahtumavuoden alkuun mennessä ansaitun eläkkeen määrä on vähintään 15 euroa kuukaudessa.

95 §

95 §

Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän muutokseen

Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän muutokseen

Edellä 1 momentissa tarkoitetut ikäraajat määrätään siten kuin työntekijän eläkelain 83 §:ssä säädetään. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa asetuksella 1 momentissa tarkoitetut ikäraajat vuosittain viimeistään *kahta* kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona työntekijä täyttää 62 vuotta.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut ikäraajat määrätään siten kuin työntekijän eläkelain 83 §:ssä säädetään. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa asetuksella 1 momentissa tarkoitetut ikäraajat vuosittain viimeistään kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona työntekijä täyttää 62 vuotta.

98 §

98 §

Ensisijaisen etuuden tai eläkkeen muutoksen vaikutus eläkkeen määrään

Ensisijaisen etuuden tai eläkkeen muutoksen vaikutus eläkkeen määrään

Eläke tarkistetaan siitä ajankohdasta, josta 1 momentissa tarkoitettu etuus myönnetään tai

Eläke tarkistetaan siitä ajankohdasta, josta 1 momentissa tarkoitettu etuus myönnetään tai

Voimassa oleva laki

josta etuuden tai tämän lain mukaisen eläkkeen määrä muuttuu. Jos eläkkeensaajalle myönnetään 97 §:ssä tarkoitettu etuus ulkomailta tai sen määrä muuttuu, eläkkeen määrä tarkistetaan sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jonka aikana Keva saa tiedon tällaisen etuuden myöntämisestä tai muuttumisesta.

115 §

Tavoite-eläkeikä työeläkeotteella

Työeläkeote, jossa ilmoitetaan arvio työntekijän tavoite-eläkeistä sekä arvio hänen vanhuuseläkkeensä määrästä tavoite-eläkeissä, lähetetään muulle kuin osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä olevalle työntekijälle viimeistään hänen alinta vanhuuseläkeikäänsä tai arvioitua alinta vanhuuseläkeikäänsä edeltävän kuudennen kalenterivuoden aikana.

151 §

Kevan oikeus saada tietoja asian ratkaisemiseksi ja lakisääteisten tehtävien toimeenpanemiseksi

Tässä pykälässä tarkoitettuja tietoja saa hakea teknisen käyttöyhteyden avulla ilman sen suostumusta, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty.

163 §

Tietojen antaminen teknisen käyttöyhteyden avulla

Ehdotus

josta etuuden tai tämän lain mukaisen eläkkeen määrä muuttuu. Jos eläkkeensaajalle myönnetään 97 §:n 1 momentissa tarkoitettu etuus ulkomailta tai sen määrä muuttuu, eläkkeen määrä tarkistetaan sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jonka aikana Keva saa tiedon tällaisen etuuden myöntämisestä tai muuttumisesta.

115 §

Tavoite-eläkeikä työeläkeotteella

Työeläkeote, jossa ilmoitetaan arvio työntekijän tavoite-eläkeistä sekä arvio hänen vanhuuseläkkeensä määrästä tavoite-eläkeissä, lähetetään muulle kuin osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä olevalle työntekijälle viimeistään hänen alinta vanhuuseläkeikäänsä tai arvioitua alinta vanhuuseläkeikäänsä edeltävän kuudennen kalenterivuoden aikana, *ellei hän ole aiemmin lähettämivuoden aikana käynyt katsomassa arviot sisältävää sähköistä työeläkeotettaan verkkopalvelussa.*

151 §

Kevan oikeus saada tietoja asian ratkaisemiseksi ja lakisääteisten tehtävien toimeenpanemiseksi

(kumotaan)

163 §

Tietojen antaminen teknisen käyttöyhteyden avulla

Kevalla on oikeus avata tekninen käyttöyhteys sen lisäksi, mitä tietojen antamisesta teknisellä käyttöyhteydellä säädetään julkisuuslain 29 §:n 3 momentissa: (kumotaan)

1) lakisääteistä sosiaalivakuutusta toimeenpanevalla yhteisöllä tai laitoksella henkilökäyttäjien sellaisiin tietoihin, jotka sillä on tämän tai muun lain perusteella oikeus saada tehtäviensä toimeenpanoa varten;

2) EU:n sosiaaliturvan perusasetuksen tai sosiaaliturvasopimuksen mukaisten tehtävien toimeenpanosta huolehtivalle viranomaiselle sellaisiin tietoihin, joita sillä on tämän lain 157 §:n 1 kohdan mukaan oikeus saada;

3) tämän lain 161 §:n 1 ja 2 momentissa säädetylle toimielimelle mainituissa momenteissa tarkoitettujen tietojen antamista varten;

4) henkivakuutusyhtiölle, lisäeläkesäätiöistä ja lisäeläkekassoista annetussa laissa tarkoitettulle lisäeläkesäätiölle, lisäeläkekassalle, ETA-lisäeläkesäätiölle ja ETA-lisäeläkekassalle 159 §:ssä tarkoitettuihin ryhmälisäeläketurvan hoitamista tai järjestämistä varten välttämättömiin tietoihin; ja

5) työntekijäin ryhmähenkivakuutuspoolille, Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle tai Valtiokonttorille tämän lain 160 §:ssä tarkoitettuihin tietoihin.

Kevalla on lisäksi oikeus avata tekninen käyttöyhteys julkiselle työnantajalle 153 §:ssä tarkoitettun tiedonantovelvollisuuden toteuttamiseksi. Kevalla on oikeus avata tekninen käyttöyhteys myös Eläketurvakeskukselle ja muille eläkelaitoksille tietojen antamista varten henkilölle itselleen hänen tämän lain mukaisesta eläketurvasta.

Tekninen käyttöyhteys on kuitenkin oikeus avata 161 §:n 1 ja 2 momentissa tietojen antamiseksi vain, jos tästä on 161 §:n 3 momentin mukaisesti sovittu.

Tämän pykälän perusteella avatun teknisen käyttöyhteyden avulla saa hakea myös salassa pidettäviä tietoja ilman sen suostumusta, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty.

Ennen teknisen käyttöyhteyden avaamista tietojen pyytäjän on esitettävä käyttöyhteyden

Voimassa oleva laki

Ehdotus

avaajalle selvitys siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain 87 §:n 1 momentissa mainittu rahamäärä vastaa työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitetun palkkakertoimen arvoa yksi (1,000) vuonna 2004.

Laki

Eläketurvakeskuksesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:
muutetaan Eläketurvakeskuksesta annetun lain (397/2006) 4 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1263/2016, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

4 §

Eläketurvakeskuksen oikeus saada ja käyttää tietoja tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan

Eläketurvakeskuksen oikeus saada ja käyttää tietoja tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan

Eläketurvakeskuksella on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeus saada toimialaansa kuuluvaan tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan tarvittavat henkilön yksilöintitiedot, tiedot työansioista ja tuloista sekä muut tiedot tietojen antajan hoitamasta eläkevakuutuksesta ja eläke- ja muusta sosiaaliturvasta:

- 1) työeläkelaitoksilta;
- 2) Ahvenanmaan maakunnan hallitukselta;
- 3) Kansaneläkelaitokselta;
- 4) Tapaturmavakuutuskeskukselta;
- 5) Liikennevakuutuskeskukselta;
- 6) lakisääteistä tapaturma- ja liikennevakuutusta hoitavalta vakuutusyhtiöltä;
- 7) Vakuutuskuntoutus VKK ry:ltä; sekä
- 8) sosiaalivakuutuksen alalla toimivalta muulta viranomaiselta tai laitokselta näiden tahojen hoitamasta eläke- ja muusta sosiaaliturvasta.

Eläketurvakeskuksella on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeus saada seuraavat, tämän lain 2 §:n 1 momentissa tarkoitetun tilasto-, tutkimus-, kehittämistoiminnan kannalta tarpeelliset tiedot:

- 1) Työeläkelaitoksilta
 - a) henkilön yksilöinti- ja perustiedot;
 - b) laitoksen hoitamaa eläke- ja sosiaaliturvaa, eläke- ja sosiaalivakuutusta sekä näiden toimeenpanoa koskevat tiedot sekä henkilön eläke- ja sosiaalivakuuttamista koskevat muut tiedot;
 - c) tiedot työtulosuosituksen laskentapalvelun yrittäjälle antamasta työtulosuosituksesta ja eläkelaitoksen yrittäjälle vahvistamasta työtulosta;
 - d) työntekijän eläkelain 198 §:n 1 momentin 2 kohdan a – c alakohdissa tarkoitetut, työeläkelaitokselle eläke- tai etuusasian käsittelyä varten toimitetut henkilöä koskevat tiedot;
- 2) Ahvenanmaan maakunnan hallitukselta, Kansaneläkelaitokselta, Tapaturmavakuutuskeskukselta, Liikennevakuutuskeskukselta, Potilasvakuutuskeskukselta, lakisääteistä tapaturma- ja liikennevakuutusta hoitavalta vakuutusyhtiöltä sekä sosiaalivakuutuksen

alalla toimivalta muulta viranomaiselta tai laitokselta

- a) henkilön yksilöinti- ja perustiedot;
 - b) tietojen antajan hoitamaa eläke- ja sosiaaliturvaa, eläke- ja sosiaalivakuutusta sekä näiden toimeenpanoa koskevat tiedot sekä henkilön eläke- ja sosiaalivakuuttamista koskevat muut tiedot;
 - c) henkilölle asetettuja diagnooseja koskevat tiedot;
- 3) Verohallinnolta
- a) henkilön yksilöinti- ja perustiedot;
 - b) tiedot henkilön työansioista ja työtu-loista, työskentelyn ajankohdasta ja määrästä, työskentelyn koko- tai osa-aikaisuudesta sekä ajanjaksoista, jolloin henkilö on ollut poissa työstä;
 - c) tiedot henkilön omaan yrittäjätoimintaan perustuvasta ansio- ja pääomatulosta sekä yrittäjätoiminnan muodosta, liikevaihdosta ja muista yrittäjätoiminnan laajuutta kuvaavista seikoista;
 - d) tiedot henkilön eläkkeistä ja sosiaaliturvaetuuksista;
- 4) Finanssivalvonnalta etuudensaajarekisteriin sisältyvät henkilön yksilöinti- ja perustiedot sekä työttömyysturvaa ja vuorottelukorvauksia koskevat tiedot; sekä
- 5) Digi- ja väestövirastolta henkilön yksilöintitiedot ja tiedot henkilön sukupuolesta, kansalaisuudesta, äidinkielestä, siviilisäädystä, perhesuhteista, syntymä- ja asuinpaikasta, syntymäajasta sekä kuolinajasta sekä muut henkilön perustiedot.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

Laki

maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain 5 ja 54 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain (873/2015) 5 §:n 2 momentti
sekä 54 §:n 4 momentti, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 §

5 §

Vakuuttamisvelvollisuus

Vakuuttamisvelvollisuus

Apurahansaajalle, jolle vahvistetaan maatalousyrittäjän eläkelain 10 a §:n mukainen vakuutus, vahvistetaan samalla samalle ajalle ja samasta apurahansaajan työstä myös tämän lain mukainen vakuutus. Vastaavasti tämän lain mukaista vakuutusta jatketaan sellaisella apurahansaajalla, jonka maatalousyrittäjän eläkelain mukaista vakuutusta jatketaan keskeytyksen jälkeen mainitun lain 10 c §:n 2 momentin mukaisesti. Jos apurahansaajan maatalousyrittäjän eläkelain mukaisen vakuutuksen voimassaoloaikaa tarkistetaan mainitun lain 10 d §:n mukaisen yhdistämisen johdosta, myös tämän lain mukaisen vakuutuksen voimassaoloaikaa tarkistetaan vastaavasti.

Apurahansaajalle, jolle vahvistetaan maatalousyrittäjän eläkelain 10 a §:n mukainen vakuutus, vahvistetaan samalla samalle ajalle ja samasta apurahansaajan työstä myös tämän lain mukainen vakuutus. Vastaavasti tämän lain mukaista vakuutusta jatketaan sellaisella apurahansaajalla, jonka maatalousyrittäjän eläkelain mukaista vakuutusta jatketaan keskeytyksen jälkeen mainitun lain 10 c §:n 2 momentin mukaisesti. Jos apurahansaajan maatalousyrittäjän eläkelain mukaisen vakuutuksen voimassaoloaikaa tarkistetaan mainitun lain 10 d §:n mukaisen yhdistämisen johdosta, myös tämän lain mukaisen vakuutuksen voimassaoloaikaa tarkistetaan vastaavasti. *Jos apurahansaajan maatalousyrittäjän eläkelain mukaisen vakuutuksen voimassaoloaikaa tarkistetaan mainitun lain 10 g §:n mukaisen tilanteen johdosta, myös tämän lain mukaisen vakuutuksen voimassaoloaikaa tarkistetaan vastaavasti.*

54 §

54 §

Oikeus tapaturmaeläkkeeseen

Oikeus tapaturmaeläkkeeseen

Voimassa oleva laki

Sen lisäksi, mitä 2 ja 3 momentissa säädetään, maatalousyrittäjän työkyvyn heikentymistä arvioitaessa otetaan huomioon hänen maatalousyrittäjän eläkelain mukainen työtulonsa, joka on voimassa vahinkotapahtuman jälkeen. Jos maatalousyrittäjän työkyvyn arvioidaan heikentyneen maatalousyrittäjätöissä, maatalousyrittäjällä ei ole oikeutta toistaiseksi myönnettävään tapaturmaeläkkeeseen, mikäli mainittua työtuloa ei ole pienennetty vahinkotapahtuman jälkeen.

Ehdotus

Sen lisäksi, mitä 2 ja 3 momentissa säädetään, maatalousyrittäjän työkyvyn heikentymistä arvioitaessa otetaan huomioon hänen maatalousyrittäjän eläkelain mukainen työtulonsa, joka on voimassa vahinkotapahtuman jälkeen. Jos maatalousyrittäjän työkyvyn arvioidaan heikentyneen maatalousyrittäjätöissä, maatalousyrittäjällä ei ole oikeutta toistaiseksi myönnettävään tapaturmaeläkkeeseen, mikäli mainittua työtuloa ei ole pienennetty vahinkotapahtuman jälkeen. *Mitä edellä säädetään työkyvyn heikentymisen arvioimisesta ja työtulon pienentämisestä noudatetaan myös apurahansaajaan, mikäli apurahalla työskentely on vahingon johdosta vähentynyt vähintään 20 prosenttia.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

..

Laki

valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain (644/2003) 1 §:n 7 kohta, 4 §:n 1 momentti ja 9 §:n 3 momentti

sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 7 kohta sekä 4 §:n 1 momentti laissa 458/2020 ja 9 §:n 3 momentti laissa 1190/2007 seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Tässä laissa säädetään alle kolmivuotiaan lapsen hoidon ja opintojen ajalta karttuvasta etuudesta. Etuus maksetaan myönnettäessä eläkettä alla mainittujen lakien nojalla:

Tässä laissa säädetään alle kolmivuotiaan lapsen hoidon ja opintojen ajalta karttuvasta etuudesta. Etuus maksetaan myönnettäessä eläkettä alla mainittujen lakien nojalla:

7) eräiden valtakunnassa voimassa olevien valtion eläkkeitä koskevien säännösten soveltamisesta Ahvenanmaan maakunnassa annettu maakuntalaki (ÅFS 54/2007).

7) eräiden valtakunnassa voimassa olevien *julkisten alojen* eläkkeitä koskevien säännösten soveltamisesta Ahvenanmaan maakunnassa annettu maakuntalaki (ÅFS 76/2016)

4 §

4 §

Etua karttuu aikaisintaan 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta eläketapahtumaa edeltävän vuoden loppuun saakka. Etuuden saamisen edellytyksenä on, että henkilöllä on 1 §:ssä mainitun lain mukaisia ansiotuloja eläketapahtumaa edeltävän vuoden loppuun mennessä yhteensä vähintään 12 566,70 euroa.

Etua karttuu aikaisintaan 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta eläketapahtumaa edeltävän vuoden loppuun saakka. Etuuden saamisen edellytyksenä on, että henkilöllä on 1 §:ssä mainitun lain *mukaisesti työansioden perusteella eläketapahtumavuoden alkuun mennessä ansaitun eläkkeen määrä vähintään 15 euroa kuukaudessa.*

9 §

9 §

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Edellä 2 ja 3 §:ssä säädetyt rahamäärät vastaavat työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitetun palkkakertoimen arvoa yksi (1,000) vuonna 2004. Rahamäärät tarkistetaan lasketahetken tasoon mainitulla palkkakertoimella.

Edellä 2, 3 ja 4 §:ssä säädetyt rahamäärät vastaavat työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitetun palkkakertoimen arvoa yksi (1,000) vuonna 2004. Rahamäärät tarkistetaan lasketahetken tasoon mainitulla palkkakertoimella.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

..